

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav pro archeologii

Diplomová práce

Bc. Magdaléna Ničová

Sídliště starší doby římské v Berouně – Plzeňském předměstí

Settlement of Early Roman Period in Beroun - Plzeňské předměstí

Praha 2013

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Lubomír Košnar, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 28. května 2013

Magdaléna Ničová

Poděkování

V první řadě bych ráda poděkovala Doc. PhDr. Lubomíru Košnarovi, CSc. za vedení mé diplomové práce. Dále velmi děkuji svému konzultantovi Mgr. Zdeňkovi Benešovi za jeho podporu, cenné rady, poskytnutou literaturu a četné diskuze, které mi při vypracování práce velmi pomohly.

Dále je mou milou povinností poděkovat PhDr. Pavlu Břicháčkovi, Prof. PhDr. Petru Charvátovi, DrSc. a doc. PhDr. Václavu Matouškovi, CSc. za poskytnutí archeologického materiálu, dokumentace, literatury a cenné rady. Za zprostředkování archeologického materiálu a prostoru na jeho zpracování děkuji PhDr. Miroslavu Dobešovi.

Ráda bych také poděkovala Mgr. Danu Bursákovi a Mgr. Martinu Černému za velkou pomoc při kreslení archeologických nálezů, cenné rady a poskytnutou literaturu. Děkuji také Mgr. Janu Halamovi, Mgr. Pavlu Kaclovi a Mgr. Luboši Rypkovi za určení vybranných nálezů. Za pomoc při digitalizaci objektů děkuji Kateřině Suchopárové.

V neposlední řadě velmi děkuji svým rodičům, prarodičům, příteli a přátelům, kteří mě během mého celého studia velmi podporovali a poskytli mi tak potřebné zázemí.

Abstrakt:

Předkládaná práce se zabývá problematikou sídlištní archeologie doby římské v Čechách a shrnuje poznatky o osídlení Berounska v tomto období. Práce je zaměřena především na zpracování a vyhodnocení archeologického výzkumu na lokalitě Beroun – Plzeňské předměstí, který proběhl pod vedením P. Břicháčka, P. Charváta a V. Matouška v letech 1979-1981. Bylo zde odkryto sídliště ze starší doby římské s nadzemními i zahloubenými objekty. Hlavní pozornost byla věnována zejména zahloubeným chatám. Keramický materiál a chronologicky citlivé (kovové, kostěné a parohové) předměty byly podrobeny kvantitativní a kvalitativní analýze. Součástí práce je také stručný popis dalších sídlištních objektů a jejich vzájemných vztahů. Na závěr práce je zde předložen význam sídliště pro problematiku Berounska v době římské.

Klíčová slova:

sídliště, doba římská, Čechy, Beroun – Plzeňské předměstí, keramika

Abstract:

This thesis deals with the settlement archeology of the Roman period in Bohemia and summarizes the findings of the Beroun settlement in this period. The work is mainly focused on processing and evaluation of archaeological research at the site Beroun – Plzeňské Předměstí, which were carried out by P. Břicháček, P. Charvát and V. Matoušek in years 1979-1981. There were unearthed settlements from the early Roman period with above ground and sunken objects. The main attention was paid to the recessed huts. The ceramic material and chronologically sensitive (metal, bone and antler) items were assessed with quantitative and qualitative analysis. The work also includes a brief description of other objects and their mutual relationships. At the conclusion of the work there is presented the importance of the settlement for Beroun area in Roman period.

Key words:

settlement, Roman Period, Bohemia, Beroun – Plzeňské předměstí, pottery

Obsah:

1. Úvod.....	8
2. Historie výzkumů sídlišť doby římské.....	9
2.1. Historie výzkumů sídlišť doby římské v Čechách.....	9
2.2. Historie výzkumů doby římské na Berounsku.....	10
2.3 Historie výzkumů na území Berouna.....	12
2.3.1. Záchranný výzkum v Berouně – Plzeňském předměstí v roce 1978.....	13
2.3.2. Záchranný výzkum v Berouně – Havlíčkově ulici v roce 1978.....	13
2.3.3 Sídliště z mladší doby římské v Berouně - Závodí.....	14
3. Lokalizace a přírodní podmínky	15
3.1. Geomorfologie a vegetační poměry.....	15
3.2. Geologie.....	15
3.3. Hydrologické poměry	16
4. Historie a metoda výzkumu v Berouně – Plzeňském předměstí.....	17
4.1. Záchranný výzkum v letech 1979 – 1981	17
4.2. Charakteristika polykulturního naleziště	18
4.3. Popis objektů.....	19
3.4. Celkový plán	38
5.1. Popis databáze.....	40
5.1.1. Obecná databáze.	40
5.2. Kvantitavní analýza keramiky	42
5.2.1. Fragmentarizace	43
5.2.2. Hodnocení četnosti okrajů, den a výzdoby	45
5.3. Kvalitativní analýza keramiky	48
5.3.1. Tvarové a výzdobné spektrum keramiky	48
5.4. Analýza technologického zpracování keramiky	78

5.4.1. Zastoupení dle keramických tříd.....	78
5.4.2. Zastoupení dle úprav povrchu.....	80
5.5. Přesleny.....	81
5.6. Hliněná zoomorfnní plastika.....	82
5.7. Římsko-provinciální keramika	82
5.8. Terra sigillata	83
6. Analýza dalších movitých nálezů	86
6.1. Kovové předměty.....	86
6.1.1. Bronzové předměty	86
6.1.2 Stříbrné předměty	88
6.2 Předměty ze skla	88
6.3. Kostěné a parohové předměty.....	89
6.3.1. Hřebeny.....	89
6.3.2. Jehlice	90
6.3.3. Parohové předměty	90
6.4. Ostatní předměty.....	90
6.4.1. Kostí.....	91
6.4.2. Mazanice a struska.....	92
7. Charakteristika sídlištních objektů.....	93
7.1. Polozemnice.....	93
7.1.1. Typy zahloubených chat	96
7.1.2. Stavby výrobního charakteru	98
7.1.3. Datace objektů	99
7.2. Nadzemní stavby.....	100
7.3. Volně stojící pece a jiné výrobní objekty	101
7.3.1. Vyhřívací jámy	101

7.3.2. Pece na pálení vápna.....	102
7.4. Jámy a kůlové jámy vyskytující se volně na zkoumané ploše.....	103
7.5. Problém studně	104
8. Význam sídliště v Berouně – Plzeňském předměstí pro problematiku osídlení Berounska v době římské	105
8.1. Obchod	105
8.2. Železářství.....	106
9. Závěr	107
Použitá literatura	110
Seznam zkratk	120
Seznam obrázků	121
Seznam tabulek	121
Seznam příloh	123
Katalog drobných nálezů	126

1. Úvod

Předkládaná magisterská práce se zabývá výsledky archeologického záchranného výzkumu provedeným P. Břicháčkem, P. Charvátlem a V. Matouškem v letech 1979-1981 na lokalitě Beroun – Plzeňské předměstí. Jedná se o sídliště ze starší doby římské. Problematika sídlištní archeologie byla poměrně dlouhou dobu badateli opomíjena, v současné době se situace obrací k lepšímu a zkoumané lokality sídlištního charakteru jsou postupně vyhodnocovány a publikovány.

Zachranný výzkum zde odkryl celkem 112 sídlištních objektů. Součástí práce je soupis jednotlivých zkoumaných objektů předběžně řazených do doby římské. Popisované sídlištní objekty byly také zdigitalizovány. Na základě fotografické dokumentace a geodetických měření se podařilo vytvořit alespoň částečný plán sídliště. Bohužel ne všechny objekty bylo možné v plánu zachytit, jelikož nebyly geodeticky zaměřeny. Finanční prostředky na přírodovědné analýzy osteologických pozůstatků, fragmentů železářské strusky či jiných palynologických zbytků nebyly k dispozici. V této práci se jimi tedy hlouběji nezabýváme, pouze konstatujeme jejich přítomnost.

Cílem práce je zejména analýza keramického materiálu. Vzhledem k tomu, že zkoumané objekty poskytly množství keramiky značně přesahující rámec magisterské práce, zaměřili jsme se na analýzu keramického materiálu ze zahloubených chat. Na sídlišti bylo zachyceno jedenáct polozemnic a pochází z nich největší a nejrozmanitější množství nejen keramiky, ale také dalších chronologicky citlivých předmětů. Domníváme se, že právě analýza obsahu výplní zahloubených chat je stěžejní pro chronologické určení nejen těchto objektů, ale celého sídliště. Autorka práce se dále zabývá analýzou chronologicky citlivých keramických, kovových, kostěných a skleněných předmětů domácího i římsko-provinciálního původu, pocházejících ze sídlištních objektů. V závěru práce je umístěn jejich katalog.

Při zpracování a vyhodnocení keramického materiálu byla použita nová vyvíjená metodika, která je v současné době aplikována při zpracovávání dalších výzkumů z doby římské, které by měly být v brzké době publikovány. Její použití by mělo nejenom usnadnit zpracování a vyhodnocení sídlištního keramického materiálu, ale také by mělo umožnit vzájemné porovnání výsledků dalších výzkumů a rozšířit tak naše poznání o sídlištích doby římské na našem území.

2. Historie výzkumů sídlišť doby římské

2.1. Historie výzkumů sídlišť doby římské v Čechách

Počátky poznávání labsko-germánských osad sahají až na skloněk 19. století. Prvním průkopníkem sídlištní archeologie starší doby římské v Čechách byl J. L. Píč, který prováděl výzkumy ve východní části střeđočeského Polabí na lokalitách v Třebestovicích (*Píč 1897a*, 379-381), Třebovli „Broučkově“ (*Píč 1893*, 336), Plaňanech (*Píč 1897*), Dobřichově (*Píč 1897a*, 513-515) atd. Pravděpodobně první cílený výzkum sídliště proběhl v Tuklatech na Českobrodsku v roce 1896 (*Píč 1897a*, 369). Mezi další odkrytá sídliště doby římské od sklonku 19. století patří železářská osada v Praze-Bubenči (*Jíra 1910*) a sídliště v Novém Bydžově - Chudonicích, které od počátku 20. století zkoumal A. Stocký (*Stocký 1909*).

V letech 1932-1934 proběhl výzkum sídliště v Přešřovicích v jižních Čechách pod vedením B. Dubského a J. Böhma (*Dubský 1937*). Ve 30. letech 20. století vydal H. Preidel (*1926; 1930*) první ucelenou monografii o době římské, jejíž cennou součástí je i katalog nálezů.

Velký vliv na vývoj archeologie doby římské měla v meziválečném období interpretace mapy E. Šimka (*1930, 1935, 1949, 1953*). V této době také začal J. Dobiáš pracovat na svém mnohaletém díle, ve kterém shromáždil a interpretoval nejstarší písemné zprávy o našem území (*Dobiáš 1964*).

Významnou prací poválečného období je monografie B. Svobody (*1948*), jejíž součástí je důkladná analýza vývoje spon ze sklonku starší a mladší doby římské.

V 60. letech 20. století začala hlavní etapa velkých záchranných výzkumů sídlišť doby římské v Čechách. K. Motyková-Šneidrová zkoumala sídlištní lokality Starý Vestec (*1958*) a Tuchlovice (*1970*). A. Rybová sídliště v Zalužanech (*1961*) a Novém Bydžově – Chudonicích, které následně publikovala v první monografii pojednávající o sídlišti z doby římské v Čechách (*Rybová 1964*).

K. Motyková-Šneidrová provedla první soupisy a chronologické rozčlenění do tří hlavních stupňů A, B1, B2 (*Motyková-Šneidrová 1963, 1967*). Se studiem sídlišť doby římské také úzce souvisí problematika železářství, o které publikoval své studie R. Pleiner (*1958; 1959; 1964*). V této době sídlištní nálezy hojně přibývaly, ale zpracovávání výzkumů postupovalo pomalým tempem.

V 80. a 90. letech 20. století K. Motyková a R. Pleiner (1987) zpracovali část sídliště s doklady železářství v Ořechu u Prahy (Bursák 2008). Mezi další významnější výzkumy v této době patří Počeradý (Koutecký – Venclová 1979), Říčany (Kuna – Waldhauser – Zavřel 1989), Zliv (Zavřel 1985; 1989; 1990).

Od konce 90. let další výzkumy sídlišť přibývají, jde např. o Břežánky (Erné 1999), Praha - Křeslice (Polišenský 2006; Beneš – Jiřík – Kypka 2006) atd. Jedná se především o výzkumy částí sídlišť neznámé velikosti a délky trvání, publikované většinou jako předběžné zprávy (Salač 2008, 41).

Poměrně dlouhou dobu badatelé preferovali před výzkumy sídlišť doby římské lokality pohřebního charakteru a naše poznatky o této problematice byly docela skromné. Osady nebyly náležitě vyhodnocovány, ani nebyly publikovány jejich podrobnější plány. Zřejmě z důvodu neatraktivnosti sídlištních nálezů oproti hrobovým výbavám či fragmentárnosti materiálu a časové náročnosti při jeho zpracování. V současné době se však situace obrací k lepšímu a zájem badatelů o problematiku sídlišť doby římské v Čechách stoupá. V roce 2007 byla v Mikulově uspořádána z iniciativy E. Droberjara protohistorická konference na téma *Barbarská sídliště* a ve sborníku vydaném o rok později E. Droberjar (2008b) stručně shrnul ve svém článku aktuální stav výzkumů sídlišť doby římské v jednotlivých regionech na území Čech. Zabýval se také problémy sídlištní archeologie, chronologií, historií výzkumu atd. Jsou též postupně zpracovávány a vyhodnocovány další sídlištní lokality a informací o této problematice přibývá. V témže roce byl vydán v rámci díla *Archeologie pravěkých Čech* svazek, který se věnuje době římské a době stěhování národů. Zabývá se zde také sídlištní problematikou doby římské, jsou zde shrnuty dosavadní poznatky a problémy sídlištní archeologie (Salač 2008).

2.2. Historie výzkumů doby římské na Berounsku

Oblast Berounska se nachází ve středních Čechách, které jsou z geografického, geomorfologického i archeologického hlediska velmi členité. Početné osídlení na Berounsku navazuje na předchozí dobu laténskou a zaujímá stejné regiony: Loděnickou kotlinu, údolí Litavky mezi Zdicemi a Berounem, Hořovickou kotlinu, okolí Stradonic, údolí Svinařského potoka a jižní část Českého krasu. Celkem bylo na území Berounska zachyceno přes 30 sídelních areálů a šest lokalit pohřebního charakteru. Počátky sídelních aktivit zde byly

zachyceny již v časné době římské a poměrně hustá sídelní síť po celou dobu římskou (*Stolz 2005, 83*).

Poznatky o archeologických výzkumech na Berounsku zpracoval v rámci své diplomové práce *Římské osídlení mezi Beroukou a Vltavou* P. Břicháček (1986). Vyhodnotil zde i materiál z výzkumů či povrchových sběrů.

Ve Stradonicích v roce 1958 K. Motyková při záchranném výzkumu z důvodu rozšiřování pískovny na úpatí hradiště nalezla doklady osídlení z doby laténské a doby římské. Do starší doby římské byly dle nálezů keramiky datovány tři zahluobené chaty a jáma, jejichž výplň tvořil zejména keramický materiál a zvířecí kosti. Do jedné oválné jámy z časné doby římské bylo pohřbeno dítě zhruba asi půl roku staré. Dle většího množství nalezené strusky, lze soudit, že zde bylo vyráběno železo. Fragment tavícího tyglíku s bronzovou tyčinkou svědčí také o zpracovávání kovů (*Motyková-Šneidrová 1962*).

Lokalita Loděnice u Berouna zkoumaná ve 20. letech 20. století je významná především nálezy železářských pecí z protohistorického období. Tyto pece jsou natolik charakteristické, že jejich typ je označen jako loděnický (*Venclová 1982, 3*).

Sídliště v osadě Jánská na katastru obce Svatý Jan pod Skalou objevil roku 1978 P. Čapek nedaleko od místa starého výzkumu. Při výkopu pro vodovod ve stěně odkryl železářskou pec, která znovu upozornila na význam naleziště jako metalurgického centra z protohistorického období. Následně zde byl proveden archeologický a geofyzikální výzkum. Byly zde nalezeny dvě železářské pece – tuklatského a loděnického typu. Výplň objektů tvořil keramický materiál, zlomky mazanice a četné nálezy strusky (*Venclová 1982, 3-22*).

V 60. letech 20. století odkryl J. Maličský při záchranné akci z důvodu stavby rodinných domků a drobných sondáží kulturní vrstvu rozsáhlejšího sídliště u Tihavy, jež se rozkládala na pravém břehu Červeného potoka. Osídlení zde trvalo po celou dobu římskou, od 1. – 4. století po Kr. (*Stolz – Matoušek 2006, 173*).

Chata ze starší doby římské byla odkryta I. Benkovou roce 1996 na lokalitě Beroun - Trubín.

V rámci pravidelné kontroly se zde podařilo zachytit nehlášenou velkoplošnou skrývku na východním kraji obce. I. Benková se domnívá, že polozemnice byla pravděpodobně součástí menší usedlosti v blízkosti soutoku dvou potoků. Podle konfigurace terénu neumožňovala

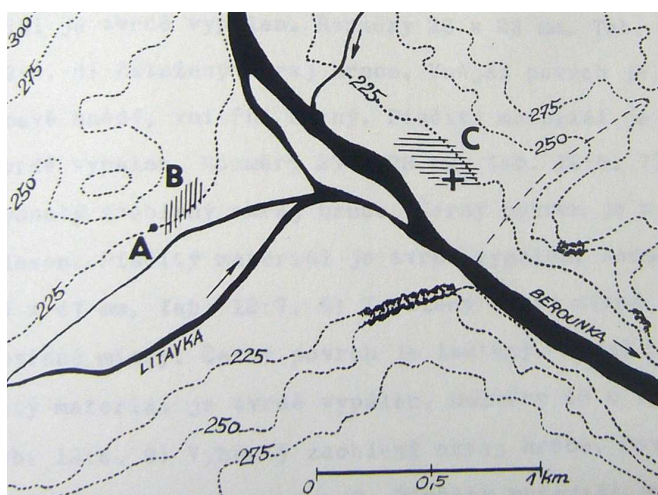
založení osady v této oblasti. Z polozemnice pocházel keramický materiál zejména stupně B1 a zvířecí kosti (Benková 1997, 303-305).

Výzkum osady v Černíně, kterou prozkoumal D. Stolz (2005), probíhal na jaře a na podzim roku 2001 z důvodu plánované stavby továrny. Na polykulturním pravěkém sídlišti byly zachyceny doklady osídlení od eneolitu až do doby římské. Mezi objekty, které byly na zkoumané ploše zachyceny, patří dvě zahloubené chaty, dvě malé kůlové stavby o pěti kůlech (pravděpodobně představují nepatrné stopy polozemnic), sedm zásobních jam, tři velké pece, jámy a kůlové jamky. Výplň objektů tvořila keramika, zvířecí kosti, železná struska a železné artefakty. Mezi vzácné nálezy patří čtyři fragmenty terry sigillaty a stříbrný denár císaře Trajána, který vládl v letech 98 – 117 po Kr. Zajímavý je nález dvou celých rotačních kamenů v zásobní jámě (Stolz 2005, 87-94).

Další doklady osídlení nám poskytly menší výzkumy a povrchové sběry na lokalitách v Hýskově, Králově Dvoře, Lážovicích, Praskolesech, Zdicích a Želkovicích (Břicháček 1986, 37).

Alespoň ve stručnosti se zmíníme také o pohřebních aktivitách na Berounsku, které jsou s těmi sídlištními úzce spojeny. Žárový hrob se sekerou saského typu z 2. – 3. století byl odkryt na lokalitě Beleč (Břicháček 1986, 90). Ve Zdicích objevil M. Lüssner roku 1873 žárový hrob v bronzovém vědru östlandského typu Eggers 40 se dvěma zlomky silně zkorodovaného meče a dva hroty železného kopí (Lüssner 1878-1881).

2.3 Historie výzkumů na území Berouna

Obrázek 1: Mapa archeologických výzkumů v Berouně (A - bod naznačuje místo výzkumu v roce 1978. B – vertikální šrafovaní určuje rozsah osady ze starší doby římské (Z okraj není znám, pokračuje ještě

nejméně 100 m od bodu A pod dnešní zástavbou. C – rozsah osady z mladší doby římské, křížkem označeno umístění tzv. knížecího hrobu *podle Břicháček 1986, 93*).

2.3.1. Záchranný výzkum v Berouně – Plzeňském předměstí v roce 1978

Výzkumu předcházela v roce 1978 záchranná akce při hloubení rýhy pro vodovod, které proběhlo přibližně asi 100 m západním směrem od zkoumané plochy. Výzkum byl proveden na ploše jižním směrem od Městské hory, východním od starého hřbitova a západním od ppč. 133/5. Při výkopu pro vodovod pro nové bytové domy byly porušeny kulturní vrstvy a pět objektů (obj. 2/79 byl prozkoumán celý). Ze starší doby římské zde byly odkryty dvě zahluobené chaty (obj. 1/79 a 3/79). Výplň objektů obsahovala keramický materiál a zvířecí kosti. V objektu č. 3/79 byl navíc nalezen struskovitý výmaz pece a mazanice s otisky kulatiny a bílým nátěrem. Dále zde byly objeveny dvě jámy (obj. 4/78 a 5/78). Dle keramických nálezů lze objekt 4/78 datovat již do časné doby římské (stupeň A), zatímco další objekty (1/78, 3/79 a 5/78) řadíme do stupně B1 starší doby římské. Objekt č. 2/78 byl určen jako polozemnice ze starší doby hradištní (*Břicháček 1986, 90-96*).

2.3.2. Záchranný výzkum v Berouně – Havlíčkově ulici v roce 1978

V rámci záchranného archeologického výzkumu středověkého města Berouna, který probíhal v letech 1993 – 1995 pod vedením M. Ježka a I. Sýkorové z důvodu plánované zástavby jižní části města, byly zjištěny doklady o germánském osídlení (*Ježek 1994*). V roce 1995 byla pod vedením M. Janča provedena sonda s rozměry 3,5 x 14 m a plochou 49 m² s cílem zjistit jeho rozsah a vypovídací hodnotu. Z časových důvodů zde byly odstraněny středověké i novověké vrstvy. Mezi objekty, které zde byly zachyceny, patří oválná jáma v superpozici s polozemnicí s šestikúlovou konstrukcí typu *Droberjar B1*, dílna se železářskou pecí typu Loděnice a kúlová jamka. Při výzkumu železářské dílny bylo získáno větší množství zlomků bronzových fragmentů, které by mohly svědčit o místním zpracování barevných kovů. Polotovary ani finální výrobky ale neznáme. Kromě keramického materiálu, zlomků mazanice, uhlíků, kamenných nástrojů a zvířecích kostí, zde byla také nalezena římsko-provinciální keramika a zlomek terry sigillaty, kterým se ještě budeme dále zabývat (*Jančo 2004, 463-494*).

2.3.3 Sídliště z mladší doby římské v Berouně - Závodí

Na lokalitě Beroun – Závodí byl proveden v roce 1978 záchranný výzkum při hloubení základových jam pro pilíře mostu. Zkoumaná plocha o velikosti 1200 m² se rozkládala na ppč. 558/1, 581/13 a 598/2. Rozsáhlé pravěké sídliště, které bylo obýváno od mladšího paleolitu až do počátku 13. století, se nacházelo na nejnižších terasových stupních řeky Berounky. Ojedinelé nálezy keramiky mimo zkoumanou plochu svědčí o pokračování sídliště západním směrem. Sídliště z mladší doby římské lze datovat do druhé poloviny 2. století až do první poloviny 3. století po Kr. (stupně B2, B2/C1, C1). Byly zde objeveny dvě polozemnice, nadzemní stavba s kůlovou konstrukcí, téměř kruhová jáma s ohništěm uprostřed a další jámy oválného tvaru a kůlové jamky. V jižní části osady byly odkryty dvě zahlubené chaty s šestikůlovou konstrukcí (jeden kůl v kratší stěně a dva kůly v delší stěně objektu). Chata č. 2 byla pravděpodobně užívána k obývání. U chaty č. 1 dle jejího netypického lehce oválného půdorysu a nálezu otopného zařízení nelze vyloučit ani její výrobní funkci. Kůlová stavba byla 8,5 m dlouhá a 2 – 3 m široká. Kromě nálezů keramiky, kostí a mazanice, zde bylo nalezeno šídlo, bronzové kování a hutnická struska (*Břicháček – Košnar 1998, 62-73*).

Při výzkumu středověkého města Berouna a jeho bezprostředního okolí byla na náměstí M. Poštové v sondě čp. 206 objevena šachtová železářská pec se stěnami zachovanými do výše 60 – 70 cm umístěná uprostřed rozsáhlejší jámy. Hliněný plášť objektu byl vypálen do ruda a nístěj obsahovala struskový slitek. V peci byl nalezen keramický materiál ze starší doby římské (*Břicháček – Charvát – Matoušek 1983, 383-384*).

Ačkoli tato práce je zaměřena na problematiku sídlišť, alespoň ve stručnosti připomene ojedinelé nálezy nesídlištního charakteru doby římské, pocházející z území města Berouna. V poloze Závodí, v místě mezi dvěma zahlubenými chatami z výše zmíněného sídliště, byl v roce 1978 nalezen bohatý kostrový hrob bojovníka s bohatou výbavou. Unikátním nálezem je zejména bronzový meč s kostěnou rukojetí uložený vedle těla zemřelého. Dle hrobové výbavy byl zemřelý pohřben na konci 4. století (přelom stupňů C3/D1); (*Břicháček 1981; Droberjar 2002, 16*). Také v poloze Závodí, ve Fibichově ulici č. 414, byl nalezen žárový hrob se sponou s očky z časně doby římské (*Motyková – Šneidrová 1963a, 9, Taf XI: 2-3; Droberjar 2002, 16*). V roce 1924 nebo před tímto rokem byl u nového hřbitova nalezen depot římských mincí, který obsahoval 1863 kusů a 21 zlomků. Pravděpodobně byl do země uložen na sklonku doby římské (*Pochinotov 1955, 175, č. 691*).

3. Lokalizace a přírodní podmínky

Obrázek 2: Lokalizace sledovaného území na mapě ČR

Okresní město Beroun se nachází ve stredočeském kraji asi 30 km jihozápadně od Prahy na soutoku řek Vltavy a Litavky. Lokalita ze starší doby římské v Berouně – Plzeňském předměstí je situována na levém břehu říčky Litavky, na mírném svahu pod Městskou horou, obrácenému k jihu, v nadmořské výšce cca 220 m. Výzkum probíhal na ploše vzniklé po demolici obytných domů mezi Plzeňskou třídou a Tyršovou ulicí, cca 200 m od západní hranice středověkého města Berouna (*Břicháček – Charvát – Matoušek 1983, 377*).

3.1. Geomorfologie a vegetační poměry

Lokalita Beroun – Plzeňské předměstí je dle *Zeměpisného lexikonu ČR (Demek - Mackovčín 2006)* situována ve Zdické brázdě patřící do Hořovické brázdy Poberounské soustavy České vysočiny.

Geomorfologický reliéf tvoří široké úvalovité údolí dolní Litavky, jejíž ploché dno překrývají nánosy fluviálních nivních sedimentů a písčité šterky nízkých teras. Území je zalesněno z 5% borovými a smrkovými porosty s příměsí modřínu, dubu a akátu.

3.2. Geologie

Zdická brázda, ve které se lokalita nachází, je umístěna převážně na podloží tvořeném ordovickými břidlicemi, jílovcí a droby (*Demek - Mackovčín 2006, 515-516*). Dolní část lokality leží na kvartérských nivních sedimentech, které jsou tvořeny jílem, šterkem a pískem, zatímco horní část lokality se nachází na sprašových půdách umístěných na skalnatém podloží¹. Dolní část, situovanou na würmské terase řeky Berounky, překrývají

---

¹ viz ČSG Geologická mapa ČR 1:50 000, list 12-41

splachy půd a kulturní části vrstev z horní části lokality (*Břicháček – Charvát – Matoušek 1983, 377*).

3.3. Hydrologické poměry

Sídliště leží na levém břehu řeky Litavky, která pramení 2 km severovýchodně od obce Nepomuk². Délka toku činí 54,6 km a v Berounské kotlině ústí na území města Berouna zprava do řeky Berounky v nadmořské výšce 218 m. n. m. Pravý přítok řeky Litavky je Suchomastský potok v nedalekém Králově Dvoře (*Vlček 1984, 58,157*).

---

² viz ČSG Geologická mapa ČR 1:50 000, list 12-41

4. Historie a metoda výzkumu v Berouně – Plzeňském předměstí

4.1. Záchranný výzkum v letech 1979 – 1981

Výzkum polykulturního pravěkého naleziště v Berouně – Plzeňském předměstí probíhal v letech 1979 – 1981 pod vedením pracovníků Archeologického ústavu v Praze Pavla Břicháčka, Petra Charváta a Václava Matouška z okresního muzea v Berouně. Výzkum byl proveden na ploše ve tvaru nepravidelného obdélníku o rozloze asi 4700 m², jež vznikla po stržení obytných budov mezi Plzeňskou třídou a Tyršovou ulicí. V místech bývalého zahradnictví a dvorků byla provedena skrývka zeminy pro sadařské účely do hloubky 70 – 100 cm. Cílem výzkumu bylo zjistit rozsah a charakter pravěkého osídlení, které bylo narušeno těžbou zeminy. Dle dobových vyobrazení nebyla zkoumaná plocha zasažena středověkou ani novověkou výstavbou (*Břicháček – Charvát – Matoušek 1983, 377*).

První sezóna výzkumu probíhala od 9. července do 3. prosince roku 1979. V tomto období byly odkryty a zdokumentovány objekty 1/79 – 50/79. Druhá sezóna započala 17. dubna následujícího roku a byla ukončena 15. prosince. Do této fáze spadá odkryv a dokumentace objektů 51/80 – 103/80. Ve třetí sezóně od 15. října do 2. listopadu 1981 výzkumu byly nalezeny a zdokumentovány objekty 104/81 - 112/81.

Materiál z výzkumu byl uložen v depozitářích Archeologického ústavu AV ČR v Praze. Část se nacházela v depozitáři v Kvílicích a další část (většina) v depozitáři v Hněvkovicích. Materiál z doby římské nebyl oddělen od materiálu z jiných období, převážně středověku. Bedny, ve kterých byly sáčky umístěny, obsahovaly materiál ze středověkých lokalit v okolí Berouna. V současné době je materiál uložen v depozitáři v Holešovičkách na Ústavu struktury a mechaniky hornin AV ČR. Vybraná část, zejména některé kovové předměty, se nachází v depozitáři Západočeského muzea Plzně.

Dokumentace k výzkumu z Berouna Plzeňského předměstí obsahuje kresby objektů a jejich profilů, dva fotoplány, geodetická měření (celá plocha výzkumu nebyla zaměřena), seznam sáčků, seznam beden, seznam objektů, fotografie vybraných objektů a nálezový deník.

Část materiálu zpracoval ve své nepublikované diplomové práci P. Břicháček (*1986*). Zabýval se objekty 21/79 – 35/7, které zkoumal a také nálezy, jež v nich byly objeveny. Ve

své práci zmiňuje také vybrané objekty z plochy zkoumané P. Charvátem a V. Matouškem (objekty 56/80, 93/80).

Obrázek 3: Pravěké objekty zviditelněné přizemním mrazem (foto V. Matoušek)

Během výzkumu umožnily vhodné podmínky praktické ověření jedné z archeologických prospekčních metod. V únoru v roce 1980 po lehkých nočních mrazech (kolem -5°C) bez sněhové pokrývky bylo možné pozorovat, jak na určitých místech půda působením ranních slunečních paprsků rychleji roztává. Opticky se efekt jevil jako výrazné tmavé skrvny na bílém pozadí (půda pokrytá jinovatkou). Vhodná doba na pozorování byla mezi 9. a 10. hodinou, v této době byly skrvny nejvýraznější a jasně ohraničené. Poté již čitelnost klesala. Při hodnocení efektu autoři výzkumu vycházeli z předpokladu, že tmavé skrvny vznikají tím, že síla slunečního záření je znásobena vnitřní teplotou, kterou udržuje volnější struktura zasypaných prohlubní, pravděpodobně pravěkých objektů. Po skončení výzkumné sezóny byly porovnány plány odkrytých pravěkých objektů a plány pozorovaných skrvn. Vyšlo tak najevo, že tímto „mrazovým efektem“ se podařilo nalézt 33 % všech objektů, které byly odkryty v následující sezóně (Břicháček – Charvát – Matoušek 1983, 380).

4.2. Charakteristika polykulturního naleziště

Na ploše 3540 m² byly v letech 1979 – 1980 zachyceny doklady osídlení z neolitu (období s lineární a vypíchanou keramikou), eneolitu (období jordanovské kultury), pozdního halštatu, laténu a doby středohradištní. Největší množství nálezů a nejvýznamější poznatky pocházejí ze starší doby římské.

Objekty ze starší doby římské jsou zahlobeny do vrstvy černohnědé barvy o mocnosti 70 – 100 cm, jež má charakter neolitické kulturní vrstvy. Vrstva byla vzorkována pouze několika menšími sondami, nelze tedy spolehlivě určit, zda se jedná o pozůstatky osídlení či splachy z míst položených výše.

Do neolitického období spadají nálezy keramiky lineární a vypíchané kultury, ploché kamenné sekerky, několik pazourkových ústěpů a hliněný přeslen s vypíchanou výzdobou (*Břicháček – Charvát – Matoušek 1983, 381-382*).

Do slovanského období spadají dvě jámy, z toho v jednom případě se jedná o zásobnici, jejíž výplň tvořila keramika datovaná do 9. – 10. století. Několik stěpů se také vyskytovalo ojediněle na zkoumané ploše.

Poté, co byly sledovány další zemní práce v okolí zkoumané plochy a výzkumu středověkého jádra města Berouna, bylo zjištěno, že nálezy ze všech výše zmíněných období se objevují ještě 100 m západním směrem od zkoumané plochy a na východě zasahují pravěké vrstvy pod středověké jádro Berouna (*Břicháček – Charvát – Matoušek 1983, 38-382*).

4.3. Popis objektů

Popis jednotlivých objektů je nutné brát s určitou skepsí. Zpracován byl zatím pouze materiál ze zahlobených chat. U ostatních objektů jsme v této práci vycházeli z poznámek v dokumentaci a jsou zde popsány také další objekty, které předběžně řadíme do starší doby římské. Tento popis by měl sloužit jako pomůcka při dalším zpracování materiálu a v budoucnosti snad bude ověřen a doplněn.

Objekt 1/79 (ohniště)

Rozměry: 175 x 143 cm, hl. 18 cm, nepravidelný půdorys.

Nadloží a výplň: hnědá hlína promíšená s mazanicí, shluky rezavé mazanice.

Podloží: hlinité hnědé barvy.

Jedná se o součást objektu 6/79.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice, struska, mušle, kámen (oblázky).

Objekt 5/79 (jáma)

Rozměry: 45 x 30 cm, hl. 5 cm, oválný půdorys.

Nadloží a výplň: hnědozem s hrudkami mazanice.

Podloží: hnědozem.

Materiál: keramika, mazanice, paroh.

Objekt 6/79

Rozměry: 700 x 800 cm, nepravidelný půdorys.

Nadloží a výplň: hnědozem s mazanicí.

Podloží: hnědozem se štěrkem.

Uvnitř objektu bylo odkryto několik míst s koncentrací zlomků mazanice. V rohu se nacházel objekt 1/79 – ohniště.

Materiál: keramika, kosti, mazanice, kámen, struska.

Objekt 7/79 (jáma)

Rozměry: 104 x 64 cm, hl. 12 cm, nepravidelný půdorys.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 8/79 (jáma)

Rozměr: 216 x 120 cm, hl. 40 cm, oválný půdorys.

Nadloží a výplň: hnědozem se zrnky mazanice, místy silné probarvení s mazanicí a až popelovitá konzistence výplně. V hloubce 20 cm se nacházela vrstva silně probarvená popelem a mazanicí asi 10 cm široká.

Podloží: hnědozem bez mazanice se štěrkem.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice, struska, uhlíky.

Objekt 9/79 (jáma)

Rozměry: 130 x 190 cm, hl. 54 cm, nepravidelný půdorys.

Nadloží a výplň: hnědozem probarvená s kousky mazanice, v označených místech velké kusy mazanice, silně propálená místa.

Podloží: jílovito – hlinitý žlutohnědý horizont s oblázky (terasa Litavky?).

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice.

Objekt 10/79 (jáma)

Rozměry: 150 x 68 cm, hl. 24 cm, nepravidelný půdorys.

Nadloží a výplň: černě probarvená hnědozem, stopově zrnka mazanice.

Podloží: žlutý jílovitý probarvený hnědč, s oblázky (terasa Litavky?).

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 11/79 (jáma)

Rozměry: 78 x 45 cm, hl. 22 cm, oválný půdorys.

Nadloží a výplň: hnědozem promíšená zrnky mazanice.

Podloží: hnědozem.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 12/79 (jáma)

Rozměry: 300 x 136 cm, hl. 10 cm, oválný půdorys.

Nadloží a výplň: hnědozem promíšená se zrnky mazanice, v ohništi bloky doruda vypálené mazanice.

Podloží: žlutohnědý – jílovitý horizont.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice.

Objekt 13/79 (jáma)

Rozměry: 130 x 90 cm, hl. 15 cm, nepravidelný půdorys.

Nadloží a výplň: hnědozem promíšená se zrnky mazanice.

Podloží: hnědozem.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 15/79 (jáma)

Rozměry: 93 x 55 cm, 14 cm, nepravidelně oválný půdorys.

Nadloží a výplň: hnědozem se zrnky mazanice.

Podloží: zahliněný žlutý jílovitý.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice.

Objekt 16/79 (jáma)

Rozměry: 290 x 184 cm, hl. 30 cm, oválný půdorys.

Nadloží a výplň: hnědočerná hlína promíšená mazanicí.

Podloží: žlutý jíl.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 18/79 (jáma)

Rozměry: 120 x 110 cm, hl. 8 cm, nepravidelný půdorys.

Nadloží a výplň: hnědozem silně podbarvená mazanicí, směrem dolů mazanice řídne.

Podloží: žlutý jíl.

Materiál: keramika, mazanice, struska.

Objekt 20/79 (výhřívací jáma)

Rozměry: 180 x 142 cm, hl. 39 cm, obdélný půdorys.

Nadloží: tmavá hnědá hlína.

Výplň: sypká hnědá hlína, sypká šedá hlína promíšená s mazanicí a kameny, černá popelovitá vrstva s uhlíky.

Podloží: žlutý jíl s oblázky.

Stěny objektu byly intenzivně propálené do červena (vrstva do červena propáleného písku).

Materiál: keramika, mazanice, kámen.

Zahloubená chata 22/79

Rozměry: 425 x 290 cm, obdélný půdorys, šestikúlová konstrukce (dva v delší stěně, jeden v kratší stěně), orientace SZ –JV, hl. 20 cm, hl. kúlových jam 20 – 40 cm.

Výplň: hnědočerná sypká s uhlíky.

Chata je v superpozici s jámou (obj. 23/79), která zasahuje do půdorysu chaty v JV rohu zkoumaného objektu a zničila tak pravděpodobně pozůstatky po kúlové jamce.

V jižní delší stěně byla odkryta další jáma (obj. 21/79), jež je datována do doby halštatské.

Materiál: keramika (výplň kůlových jamek), zvířecí kosti, mazanice.

Objekt 23/79 (jáma)

Rozměry: 260 x 180 cm, hl. 25 cm, nepravidelně oválný půdorys.

Výplň: hnědočerná mramorovaná, černá.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Zahloubená chata 24/79

Rozměry: 590 x 435 cm, obdélný půdorys, dva kůly v kratších stěnách, orientace SZ-JV, hl. 60 cm.

Výplň: sypká, šedozelené barvy.

Podlaha byla, stejně jako v případě objektu 22/79, tvořena tenkou vrstvou jílu žluté barvy. Ve vnitřním prostoru objektu bylo odkryto větší množství jam a jamek, které byly zahloubeny 10 – 30 cm pod úroveň podlahy. Při jižní a severní stěně chaty byla objevena kumulace neopracovaných říčních valounů. V povrchové vrstvě v hloubce 10 cm byly uloženy nespálené dlouhé kosti dítěte. Největší množství nálezů bylo soustředěno těsně nad dnem objektu.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice, struska, kovové předměty.

Objekt 25/79 (kůlová jáma)

Rozměry: Ø 58 cm, hl. 10 cm, kruhový půdorys.

Výplň: černá.

Materiál: keramika.

Objekt 26/79 (kůlová jáma)

Rozměry: Ø 38 cm, hl. 5 cm, kruhový půdorys.

Výplň: černá.

Materiál: keramika.

Objekt 27/79 (jáma)

Rozměry: 140 x 130 cm, hl. 15 cm, nepravidelný půdorys.

Výplň: černá.

Materiál: keramika.

Zahloubená chata 28/79

Rozměry: 450 x 460 cm, obdélný půdorys, šestikúlová konstrukce (dva v delší stěně, jeden v kratší stěně), vchodový výklenek orientovaný k JZ, orientace SZ – JV, hl. 33 – 45 cm, hl. kúlových jam až 40 cm.

Výplň: šedozelené až hnědozelené barvy s vrstvou a bloky mazanice.

Na dně vnitřního prostoru objektu byl zachycen větší počet jam a jamek hlubokých 10 – 15 cm.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, struska, kamenná závaží, mušle a kostěný předmět.

Zahloubená chata 29/79

Rozměry zkoumané části: 760 cm (délka), 315 cm (šířka), obdélný půdorys (?), kúly nepravidelně rozmístěné po obvodu stavby, nelze typologicky určit, hl. 75 cm, hl. kúlových jam 40 – 55 cm, hl. dalších jam 26 – 48 cm.

Výplň: tmavě hnědé barvy silně promíšena s mazanicí.

Uprostřed objektu byla odkryta vyhřívací jáma se silně propálenými stěnami (propálená vrstva stěny až 15 cm). Jáma byla 200 cm dlouhá a 50 cm široká. Jižním směrem od vyhřívací jámy byla nalezena nístěj železářské pece o průměru 25 - 30 cm, okolí v její bezprostřední blízkosti bylo silně propálené a byla zahloubena 30 cm do podloží. Západním směrem od pece byl objeven přípravný prostor, jenž se skládal z 10 cm silné kulturní vrstvy vyložené na povrchu silně propálenými říčními valouny beze stop opracování. Přípravný prostor měl rozměry 130 x 45 – 80 cm. Dno objektu tvořila vrstva spraše, která byla místy promíšená s pískem. Na mnoha místech dna bylo patrné silné propálení.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, struska i mušle.

Objekt 30/79 (jáma)

Rozměry: 110 x 50 – 65 mm, hl. 15 cm, nepravidelný půdorys.

Výplň: šedozeleá.

Materiál: keramika.

Objekt 31+35/79 (jáma)

Rozměry: 515 x 375 – 200 cm, hl. 25 cm, nepravidelný půdorys.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 32/79 (jáma)

Rozměry: 57 x 40 cm, hl. 15 cm, oválný půdorys.

Výplň: černá.

Materiál: keramika.

Objekt 33/79 (kúlová jáma)

Rozměry: 25 x 30 cm, hl. 15 cm, kruhový půdorys.

Výplň: černá.

Materiál: keramika.

Objekt 34/79 (jáma)

Rozměry: 135 x 75 cm, hl. 20 cm.

Výplň: hnědočerná.

Objekt 35/79 (jáma)

Rozměry: 530 x 300 cm, hl. 10 - 15 cm.

Výplň: tmavohnědá.

Materiál: keramika.

Zahloubená chata 36/79

Rozměry: 410 x 290 cm, obdélný půdorys, dva kúly v kratších stěnách, hl. 78 cm, orientace SZ – JV.

Uprostřed objektu byly odkryty dva na sebe kolmé žlábký (140 x 54 cm orientace sever - jih, 310 x 30 – 40 cm orientace východ - západ). Žlábek orientovaný ve směru sever – jih byl zahlouben 16 cm pod úroveň podloží. V jejich blízkosti se náchazela tři intenzivně propálená

místa, z toho u dvou z nich výplň tvořila na povrchu vrstva sklovitá, poté následovala černá, tmavě červená a světle červená propálená (hloubka 20 a 26 cm). Třetí propálená vrstva měla světle červenou barvu a její hloubka činila 16 cm. V jihovýchodním rohu byla objevena kumulace kamenů.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice, struska, mušle, bronzové předměty.

Objekt 37/79 (jáma)

Rozměry: 125 x 60 cm, hl. 25 cm, nepravidelně oválný půdorys.

Nadloží: tmavší hnědá hlína.

Výplň: sypká hnědá hlína s příměsí mazanice.

Podloží: žlutý jíla?

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice.

Objekt 38/79 (jáma)

Rozměry: 100 x 50 cm, hl. 20 cm, nepravidelně oválný půdorys.

Materiál: keramika, zvířecí kosti – fragment lebky kozla.

Objekt 39/79 (jáma)

Rozměry: 115 x 63 cm, hl. 25 cm, nepravidelně oválný půdorys.

Materiál: ?

Objekt 40/79 (jáma)

Rozměry: 480 x 220 cm, hl. 14 cm, nepravidelně oválný půdorys.

Materiál: ?

Objekt 41/79 (kúlová jáma)

Rozměry: 100 x 90 cm, oválný půdorys.

Materiál: keramika.

Objekt 42/79 (kúlová jáma)

Rozměry: 45 x 30 cm, oválný půdorys.

Materiál: ?

Objekt 43/79 (kůlová jáma)

Rozměry: 70 x 55 cm, oválný půdorys.

Materiál: keramika, železo.

Objekt 44/79 (kůlová jáma)

Rozměry: 90 x 90 cm, kruhový půdorys.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 45/79 (kůlová jáma)

Rozměry: 90 x 80 cm, oválný půdorys.

Materiál: keramika, železo.

Objekt 46/79 (kůlová jáma)

Rozměry: 80 x 50 cm, oválný půdorys.

Materiál: ?

Objekt 47/79 (kůlová jáma)

Rozměry: 80 x 80 cm, kruhový půdorys.

Materiál: keramika.

Objekt 48/79 (kůlová jáma)

Rozměry: 110 x 90 cm, oválný půdorys.

Objekt 49/79 (kůlová jáma)

Rozměry: 140 x 130 cm, hl. 20 cm, téměř kruhový půdorys.

Výplň: černohnědá.

Materiál: keramika.

Objekt 50/79

Rozměry: 82 x 112 cm, hl. 44 cm, téměř obdélný půdorys.

Výplň: černohnědá vrstva.

Stěny a dno objektu byly silně propáleny.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, struska.

Objekt 51/80 (nadzemní stavba)

Rozměry: osa V-Z 930 x 150, osa S-J 450 x 75 cm (žlab), nepravidelný půdorys, hl. až 100 cm.

Výplň: hnědošedá hlína se zrnky mazanice, místy se mazanice shlukuje v celé kry, dno tvoří písčité vrstvy s oblázky.

Uvnitř i vně objektu byl zachycen větší počet jamek. „Podlaha“ je nevelká křa propálené hlíny o rozměrech přibližně 50 x 50 cm, která, jak se zdá, představovala původně vodorovný povrch a je možná zbytkem hliněného výmazu podlahy objektu. Uprostřed žlabu (osa S-J) protáhlého oválného tvaru byla zachycena vrstva zuhelnatělého dřeva.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice, kámen.

Objekt 52/80 (jáma)

Rozměry: 110 x 80 cm, hl. 30 cm, oválný půdorys.

Nadloží a výplň: černo – šedo – hnědá hlína se zrnky mazanice.

Podloží: žlutý jílu.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 53/80

Rozměry: 300 x 110, 66 cm, hl. 70 cm, oválný půdorys, uprostřed zúžený.

Stěny objektu byly propálené. Uprostřed byla nalezena kumulace kamenů a fragment rudy.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 55/80

Rozměry: 250 x 160 cm, hl. 34 cm, oválný půdorys.

Výplň: spodní vrstva žluté barvy. V řezu objektu v hloubce asi 25 cm se nacházela horizontální vrstva jasně hnědé barvy (cca 5 cm silná a 50 cm dlouhá). Uprostřed objektu byla odkryta kumulace kamenů hruškovitého tvaru, jež po obvodu nesla stopy po intenzivním propálení.

Materiál: ?

Zahloubená chata 56/80

Rozměry: 320 x 230 cm, obdélný půdorys, dva kůly v kratších stěnách, hl. 10 – 12 cm, hl. kůlových jam 30 – 40 cm, orientace SZ-JV.

Výplň: černé barvy.

Ve vnitřním prostoru objektu byly zachyceny další jamky a jámy.

Materiál: keramicka, zvířecí kosti.

Objekt 57/80 (jáma)

Rozměry: 120 x 90 cm, hl. 34 cm, oválný půdorys.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice, struska.

Objekt 58/80 (jáma)

Rozměry: 90 x 64 cm, hl. 20 cm, oválný půdorys.

Materiál: ?

Objekt 59/80 (jáma)

Rozměry: 100 x 100 cm, hl. 44 cm, kruhový půdorys.

Materiál: ?

Objekt 60/80 (nadzemní kůlový objekt)

Tvořen asi 67 jámami a kůlovými jamkami.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice, kámen.

Objekt 61/80 (jáma)

Rozměry: 50 x 30 cm, hl. 20 cm, oválný půdorys.

Materiál: keramika.

Objekt 62/80 (jáma)

Rozměry: 30 x 30 cm, hl. 26 cm, kruhový půdorys.

Materiál: keramika, struska.

Objekt 63/80 (jáma)

Rozměry: 200 x 80 cm, hl. 20 cm, oválný půdorys.

Výplň: hnědá hlína, žlutá propálená, červená propálená.

V bezprostředním okolí objektu byla nalezena vrstva popela. V jeho okolí byly zachyceny další jámy a jamky.

Materiál: ?

Objekt 64/80 (jáma)

Rozměry: 130 x 120 cm, hl. 130 cm, nepravidelně oválný půdorys.

Materiál: ?

Objekt 65/80

V dokumentaci se jeví jako kumulace kamenů. Více informací není k dispozici.

Objekt 66/80 (jáma)

Rozměry: 230 x 200 cm, hl. 190 cm, oválný půdorys.

Výplň: vrstva žlutohnědé barvy s uhlíky a drobnou mazanící, hnědá se zlomky mazanice, velké kusy mazanice z výmazu, hnědá popelovitá vrstva s menšími kusy mazanice, jasně hnědá hlína, částečně vypálená.

Podloží: tvrdé vápnité žluté barvy.

Ve stěně pod okrajem objektu v hloubce 65 cm byla nalezena jamka 8 cm hluboká. Dále byla ve stěně objevena svislá rýha 5 cm hluboká a 15 cm pod ní výklenek o rozměrech 45 x 30 x 15 cm. Na povrchu tvrdé žluté vápnité vrstvy byly zachyceny rýhy 5 – 10 cm hluboké a v S části 2 symetrické otisky zuhelnatělého dřeva – jeden okrouhlého a druhý hrotitého tvaru. Pod vápnitou vrstvou se nacházela tenká vrstva popele. Od úrovně vápnité „podlahy“ byly stěny a dno do červena propáleny. Jinak byly stěny tvrdě vypálené a černé. V okolí objektu byly odkryty další jámy a jamky.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice.

Objekt 67/80

Rozměry: 324 x 220 cm, obdélný půdorys (v JZ rohu výběžek), hl. 10 cm, orientace SZ–JV.

Uprostřed byla odkryta oválná jáma (106 x 70 cm, hl. 19 cm), v Z stěně kúlová jamka. V SZ rohu se nachází intenzivně propálené místo (52 x 57 cm) kruhového tvaru, zřejmě ohniště. Uvnitř i vně půdorysu objektu bylo zachyceno několik kúlových jam a jamek.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 68/80

Rozměry: 190 x 116 cm, hl. 16 cm, obdélný půdorys.

Výplň: žlutohnědá.

Podloží: vrstva popela.

Na okrajích objektu se nacházela propálená hlína černé barvy.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice.

Objekt 69/80 (jáma)

Rozměry: 140 x 86 cm, nepravidelný oválný půdorys, hl. 180 cm.

Výplň: šedohnědá vrstva (svrchní) s uhlíky a propálenými hručkami, místy propálená (červená), místy bílé barvy, vrstva žluté barvy, z kraje červeně propálené místo, bílá vápnitá vrstva.

Podloží: světle žluté.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice.

Zahloubená chata 70/80

Rozměry: 500 x 300 cm, obdélný půdorys, šestikúlová konstrukce (dva v delší stěně, jeden v kratší stěně), hl. až 38 cm, hl. kúlových jam až 48 cm, orientace SZ-JV.

Výplň: sypká, hnědožluté barvy, místy propálená s uhlíky, na okrajích světlehnědá, místy propálená. Uvnitř objektu byl nalezen větší počet kúlových jam a dalších jamek.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, terra sigillata, ŠI.

Objekt 72/80

Rozměry: 110 x 76 cm, hl. 20 cm, oválný půdorys.

Nadloží: zlomky strusky.

Výplň: drobnější kusy strusky, vrstva hnědé barvy promíšená s mazanicí, bílá vápnitá vrstva.

Podloží: černá hlína s uhlíkama.

Stěny objektu byly do červena propálené.

Materiál: mazanice, struska.

Objekt 73/80 (jáma)

Rozměry: 115 x 60 cm, hl. 18 cm, nepravidelný půdorys.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 74/80 (jáma)

Rozměry: 235 x 140 cm, hl. 22 cm, nepravidelně oválný půdorys.

Výplň: hnědá světlá vrstva, vrstva mazanice, vrstva hnědé barvy.

Podloží: tmavě hnědé.

V S části objektu byly zachyceny dvě kúlové jamky a mazanicová kra.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice.

Objekt 75/80 (jáma)

Rozměry: 160 x 104 cm, hl. 18 cm, nepravidelně oválný půdorys.

Výplň: vrstva hnědé barvy promíšená s drobnou mazanicí.

Uvnitř byla odkryta kúlová jamka.

Materiál: keramika, zvířecí, kosti.

Objekt 76/80

Rozměry: 200 x 80 cm, hl. 44 cm, kotlovitý tvar?.

Nadloží a výplň: černo fialové barvy, místy červeně propálená místa. Ve svrchní vrstvě velké kusy pórovité strusky, uprostřed objektu zlomky mazanice, fragmenty těžké tmavé strusky a dílenské strusky se železem.

Podloží: černý popel.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice, struska.

Objekt 77/80 (jáma)

Rozměry: 160 x 130 cm, hl. 28 cm, nepravidelně oválný půdorys.

Výplň: hnědá s drobnou mazanicí i s několika velkými kusy mazanice.

Materiál: ?

Objekt 78/80 (jáma)

Rozměry: 132 x 110 cm, hl. 30 cm, oválný půdorys.

Výplň: J polovina – tmavohnědá s mazanicí, světle hnědá s drobnou mazanicí; S polovina - červeně propálená, při okraji a vně půdorysu objektu kumulace kamenů.

Podloží: světle hnědé s mazanicí.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Zahloubená chata 79/80

Rozměry: 232 x 334 cm, nepravidelný půdorys, nepravidelné rozmístění kúlů, hl. 34 cm, hl. kúlových jam 38 cm, orientace SZ-JV.

Výplň: hnědé barvy.

Jižní část objektu chybí.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, struska, kamenné artefakty.

Zahloubená chata 80/80

Rozměry: 760 x 650? cm, obdélný půdorys, dva kúly v kratších stěnách, orientace SZ-JV. Uvnitř objektu byl odkyt větší počet kúlových jam a menších jamek. Objekt byl narušen současným průkopem pro kanál 1,3 m širokým. Uvnitř objektu bylo zachyceno propálené místo s vrstvou hnědé barvy s drobnou mazanicí a po ní následovala vrstva červené barvy do hloubky 40 cm. Dle nepřesné dokumentace však nelze určit jeho přesnou polohu.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 85/80 (jáma)

Rozměry: 50 x 40 cm, hl. 36 cm, oválný půdorys.

Materiál: ?

Objekt 86/80 (jáma)

Rozměry: 210 x 80 cm, hl. 32 cm, nepravidelně oválný půdorys.

V okolí objektu byla odkryta kúlová jamka a uvnitř půdorysu jamky menších rozměrů.

Materiál: ?

Objekt 87/80 (jáma)

Rozměry: 150 x 85 cm, hl. 25 cm, nepravidelný půdorys.

Materiál: ?

Objekt 89/80 (jáma)

Rozměry: 80 x 60 cm, hl. 50 cm, oválný půdorys.

Uvnitř půdorysu byly zachyceny dvě kúlové jámy.

Materiál: ?

Objekt 90/80 (jáma)

Rozměry: 95 x 75 cm, hl. 44 cm, oválný půdorys.

Materiál: ?

Objekt 91/80 (jáma)

Rozměry: 70 x 66 cm, hl. 24 cm, oválný půdorys.

Materiál: ?

Objekt 92/80 (jáma)

Rozměry: 76 x 60 cm, hl. 42 cm, oválný půdorys.

Materiál: ?

Zahloubená chata 93/80

Rozměry: 420 x 320 cm, obdélný půdorys, šestikúlová konstrukce, hl. 10 – 20 cm, hl. kúlových jam 30 cm, orientace SZ – JV.

J část polozemnice byla narušena novodobým zásahem a mladší jámou. Uvnitř objektu byl odkryt větší počet jam a jamek zahloubených až 30 cm.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 95/80 (jáma)

Rozměry: 220 x 110 cm, hl. 22 cm, hl. kúlových jam až 38 cm, oválný půdorys.

Uvnitř objektu byly zachyceny dvě kúlové jámy a další menší jamky.

Materiál: ?

Objekt 96/80 (kúlová jáma)

Rozměry: 50 x 40 cm, hl. 30 cm, téměř kruhový půdorys.

Výplň: svrchní vrstva popelovité šedá barvy, spodní vrstva hnědá.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, paroh.

Objekt 97/80 (jáma)

Rozměry: 35 x 48 cm, hl. 16 cm, oválný půdorys.

Materiál: ?

Objekt 98/80 (jáma)

Rozměry: 114 x 80 cm, hl. 22 cm, téměř kruhový půdorys.

Výplň: světle hnědé barvy.

V S polovině narušená recentním zásahem.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 99/80 (kúlová jáma)

Rozměry: 36 x 36 cm, hl. 12 cm, kruhový půdorys.

Materiál: ?

Objekt 100/80 (kúľová jáma)

Rozměry: 34 x 34 cm, hl. 12 cm, kruhový půdorys.

Materiál: ?

Objekt 101/80 (jáma)

Rozměry: 100 x 100 cm, hl. 50 cm, kruhový půdorys.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Zahloubená chata 102/80

Rozměry: 440 x 390 cm, nepravidelný půdorys, dva kúly umístěné prostřed kratších stěn (vně i uvnitř půdorysu), hl. 60 cm, orientace SZ – JV.

Na severní straně byla narušena výkopem pro kanál. Uvnitř objektu byl nalezen větší počet kúľových jam a jamek. V SV rohu chaty byla zachycena kumulace neopracovaných říčních valounů.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice, terra sigillata.

Objekt 103/80

Tvořen 40 jámami a kúľovými jamkami o rozměrech 120 – 4 x 80 – 4 cm, hl. 200 cm.

Výplň: tmavohnědá (povrchová vrstva), hnědá, černá jílovitá, světle šedá, červeně propálené místo (rozměry: 20 x 10 cm, hl. 180 cm).

Jáma o hloubce 30 cm pod druhým „schodem“ byla překryta bílou vrstvou „malty“? – vzorek této hmoty odebrán nebyl, neboť sníh a déšť, který výzkum provázel, hmotu rozmáčel a rozplavil.

Materiál: keramika, zvířecí kosti, mazanice, paroh.

Objekt 104/80 (nadzemní kúľový objekt)

Tvořen 36 kúľovými jámami o rozměrech: 50 - 10 x 50 – 10 cm.

Materiál: kermika, zvířecí kosti.

Objekt 105/81 (jáma)

Rozměry: 130 x 98 cm, hl. 20 cm, oválný půdorys.

Výplň: vrstva červené barvy, uprostřed a zkrraje černá vrstva.

Podloží: vrstva černé barvy.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 106/81 (jámy a kúlové jamky)

Objekt je tvořen pěti kúlovými jamkami uspořádanými do kruhu. V jejich blízkosti se nachází jáma oválného půdorysu.

Rozměry: kúlové jamky 28-10 – 28-10 cm, hl. až 20 cm, oválný půdorys; jáma 84 x 40 cm, hl. 18 cm, oválný půdorys.

Výplň jámy byla místy propálená.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 107/81 (jáma)

Rozměry: 180 x 140 cm, hl. 20 cm, oválný půdorys.

Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Objekt 108/81 (jáma)

Rozměry: 120 x 90 cm, hl. 30 cm, oválný půdorys.

Uvnitř objektu byl nalezen fragment zuhelnatělého dřeva v hloubce přibližně 8 cm.

Materiál: keramika, kámen, zuhelnatělé dřevo, hlinitá konkrce s otisky.

Objekt 109/81 (jámy a kúlové jámy)

Rozměry: 120 x 60 cm, hl. 18 cm, oválný půdorys.

Materiál: keramika.

Objekt 111/81 (jáma)

Rozměry: 72 x 48 cm, hl. 16 cm, oválný půdorys.

Materiál: keramika, kámen.

Objekt 112/81 (jáma)

Rozměry: 58 x 48 cm, hl. 16 cm, oválný půdorys.

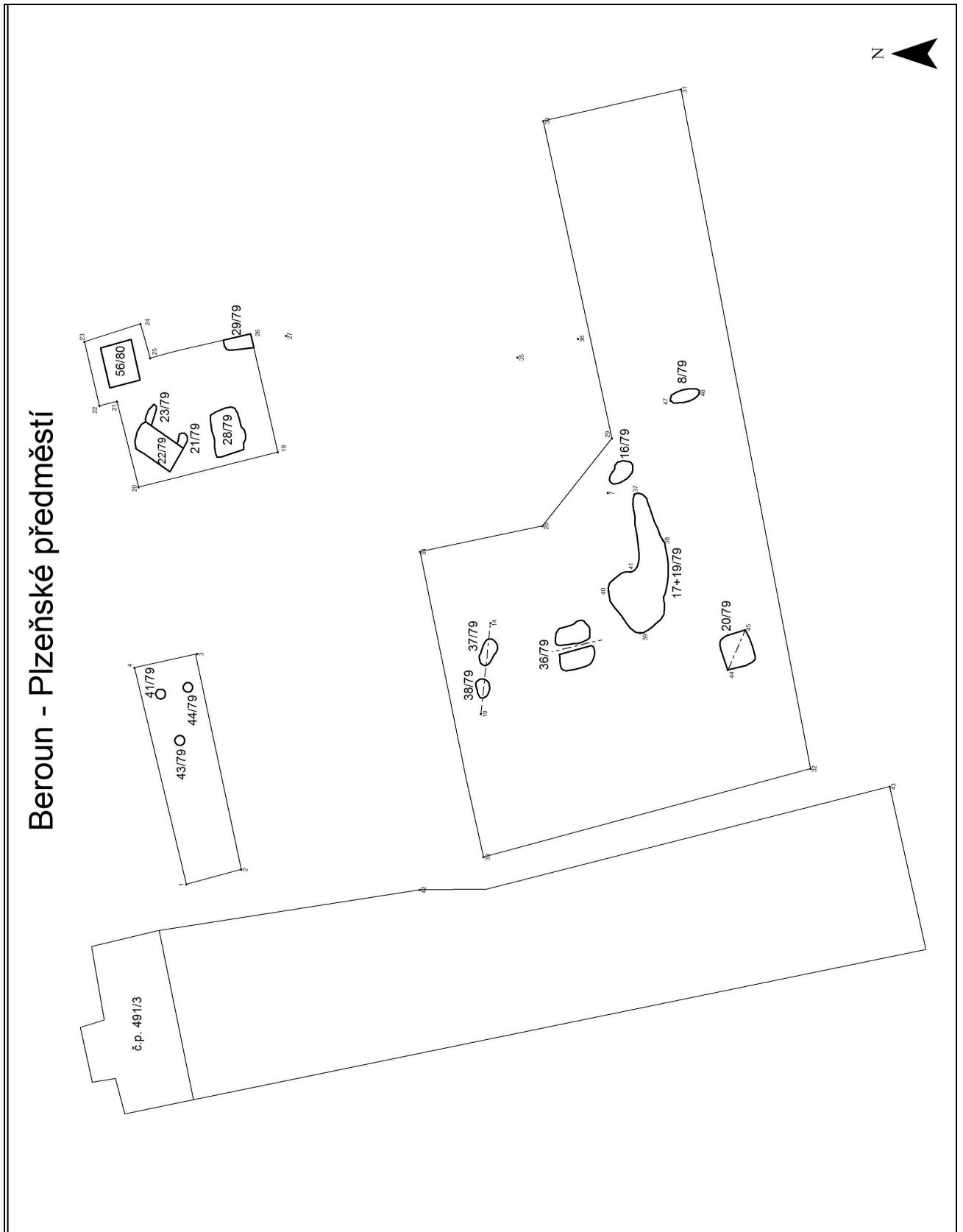
Materiál: keramika, zvířecí kosti.

Z povrchové vrstvy zkoumané plochy pochází četné nálezy keramiky, strusky, zvířecích kostí a mazanice. V dokumentaci, která byla k dispozici, je poznačeno, že objekt 14/79 neexistuje. Byl to pouze povrchový shluk střepů.

3.4. Celkový plán

Celkový plán zkoumané plochy nebyl při výzkumu zhotoven. Z geodetických měření a dvou fotoplánů se podařila alespoň částečná rekonstrukce zkoumané plochy. Bohužel, většina objektů nebyla geodeticky zaměřena a jejich přesnou polohu nelze určit.

Jedenáct zahloubených chat a čtyři nadzemní stavby s kůlovou konstrukcí jsou soustředěny při Z, V a J okraji zkoumané plochy. S část nebyla zcela prozkoumána. Uprostřed prostranství vymezeného stavbami byly odkryty pozůstatky kůlového objektu oválného půdorysu (objekt 104/80). Jižním směrem od kůlového objektu se nacházely pozůstatky železářské pece, jinak bylo celé prostranství prázdné. Další objekty, železářské pece a různé jámy, se nacházely mezi zahloubenými chatami (*Břicháček – Charvát – Matoušek 1983, 378*).

Obrázek 4: Celkový plán výzkumu

5. Analýza keramiky

Keramika představuje na sídlišti v Berouně – Plzeňském předměstí největší část dochovaných nálezů. Vzhledem k tomu, že počet keramických nálezů ze sídliště značně přesahoval možnosti diplomové práce, nebyl zpracován celý nálezový fond, ale pouze jeho vybraná část. V této práci jsme se zaměřili pouze na keramické nálezy, pocházející ze zahloubených chat. Z nich pochází největší množství keramiky vhodné pro analýzu. Z jedenácti zahloubených chat bylo zpracováno celkem 7292 keramických zlomků. Nádoby se dochovaly pouze ve fragmentárním stavu, žádná nebyla nalezena neporušená. V některých případech se podařilo vlastními silami jednotlivé části slepit a částečně zrekonstruovat tvar jednotlivých nádob. Podle této zkušenosti je reálné, že možnost důkladnějšího zpracování by vedla k mnohem většímu počtu zrekonstruovaných nádob.

Soubor keramiky byl hodnocen na základě nové vyvíjené metody, jejíž autorský kolektiv se skládá ze Z. Beneše, D. Bursáka, P. Kacla a M. Ničové. Keramický materiál je hodnocen dvěma způsoby, a to z hlediska kvantitativních vlastností (váha, rozměry, četnost atd.) a kvalitativních vlastností (tvary, výzdoba). Pro potřeby kvantitativní analýzy keramiky byla vytvořena databáze v programu Microsoft Office Access 2007.

5.1. Popis databáze

5.1.1. Obecná databáze.

Vzhledem k většímu množství keramického materiálu, není obecná databáze keramiky založena na jednotlivých fragmentech, ale podle čísel sáčků. Zahrnuje číslo objektu (CSOJ), číslo sáčku (CSAC), počet střepů (POSTR), váhu střepů (VH) v gramech, počet okrajů (POOKR), počet den (PODN), počet celých profilů (POCP), počet uch (POUCH), počet cedníků (POCED), celkový počet střepů s výzdobou (POZDO), počet střepů s radélkovou (PORA), plastickou (POPL) a rytou (PORY) výzdobou. Je zde také kolonka poznámky (POZN), počet střepů z jiných období (INTR) a počet slepků (POSLEP). Keramická třída, která je v této části databáze také zahrnuta, je zobrazena v následujících tabulkách.

Tabulka 1: Keramické třídy

KERTR1	jemná, černě leštěná
KERTR2	hrubší, užitková

KERTR3	hrubá
---------------	-------

Tabulka 2: Velikostní kategorie

VEL1	0 - 4 cm
VEL2	4 - 8 cm
VEL3	8 - 12 cm
VEL4	12 a více cm

Tabulka 3: Úpravy povrchu

UPPOV1	černé leštění
UPPOV2	hlazení
UPPOV3	jemné drsnění
UPPOV4	mramorování
UPPOV5	struhadlovitě (hloubkové) drsnění
UPPOV6	zrnitý povrch
UPPOV7	chuchvalcovitý povrch
UPPOV8	slámování
UPPOV9	rytá výzdoba
UPPOVN	nelze určit

Tabulka 4: Tvar dna

1	jednoduché ostré
2	oblé
3	nožkovité
4	na podstavném kruhu
5/1	nožka dutá
5/2	nožka plná

Tabulka 5: Tvar okraje - přímé (PR)

PR1	jednoduché zaoblené
PR2	vně zaoblený okraj
PR3	zúžený okraj
PR4	kyjovité
PR5	fasetované

Tabulka 6: Tvar okraje - vyhnuté (VY)

VY1a	ostře - jednoduché
VY1b	ostře - trojúhelníkové
VY1c	ostře - víceúhlé
VY1d	ostře - kyjovité
VY2a	esovitě - plynule esovitá profilace
VY2b	esovitě - lehce zatažený okraj

Tabulka 7: Tvar okraje - zatažené (ZA)

ZA1	jednoduché zaoblené
ZA2	zevnitř zesílené
ZA3	vně zesílené
ZA4	seříznuté
ZA5	zdobené

5.2. Kvantitavní analýza keramiky

V tabulkách jsou shrnuty hodnoty, které budou dále interpretovány. Výsledné hodnoty mohou být zkreslené z důvodu různé hloubky zkoumaných objektů. Skrývka nebyla na ploše provedena rovnoměrně. Proto je nutné brát tuto skutečnost - při vyhodnocování četností keramických fragmentů - v úvahu.

Tabulka 8: Vybrané kvantitavní vlastnosti keramických souborů

CSOB	DATA	POSTR	POSTR rel.
22/79	B2	346	4,60%
24/79	B1	2294	30,30%
28/79	A	1294	17,00%
29/79	A-B1	288	3,80%
36/79	A	2103	27,80%
56/80	A	209	2,80%
70/80	B1-B2	164	2,20%
79/80	?	17	0,20%
80/80	B1	41	0,50%
93/80	A	75	1,00%
102/80	A	747	9,90%

Tabulka 9: Vybrané kvantitativní vlastnosti keramických souborů

CSOB	POSTR	POSTR rel.	POOKR	POOKR rel.	PODN	PODN rel.	POZDO	POZDO rel.
22/79	346	4,60%	35	10,10%	1	0,30%	8	2,30%
24/79	2294	30,30%	225	9,80%	62	2,70%	102	4,40%
28/79	1294	17,00%	189	14,60%	60	4,60%	139	10,70%
29/79	288	3,80%	39	13,40%	11	3,80%	16	5,60%
36/79	2103	27,80%	260	12,40%	102	4,90%	91	4,30%
56/80	209	2,80%	34	16,70%	13	6,20%	7	3,30%
70/80	164	2,20%	5	3%	0	0,00%	21	12,80%
79/80	17	0,20%	1	5,90%	0	0,00%	1	5,90%
80/80	41	0,50%	0	0,00%	0	0,00%	1	2,40%
93/80	75	1,00%	4	5,30%	0	0,00%	9	12,00%
102/80	747	9,90%	94	12,60%	26	3,50%	35	4,70%

5.2.1. Fragmentarizace

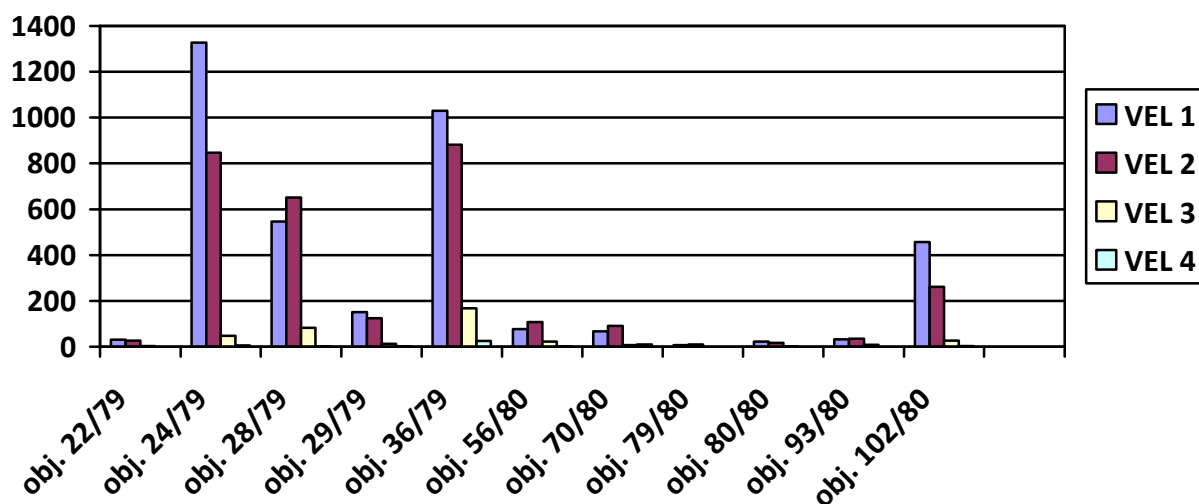
V rámci kvantitativní analýzy keramického materiálu se budeme zabývat hloubkou uložení zlomků keramiky ve výplních objektů a jejich velikostí – tzn. mírou fragmentarizace keramického materiálu. Cílem sledování tohoto jevu bylo stanovení mechanismů archeologizace (zaplnování) objektů z doby římské. Míru fragmentarizace jsme stanovili na základě četnosti a plochy dochovaných keramických fragmentů. Keramické zlomky jsme zařadili do čtyř uměle vytvořených velikostních kategorií. Všechny čtyři kategorie jsou definovány na kruhovém půdorysu, a to VEL 1 (0 – 4 cm), VEL 2 (4 – 8 cm), VEL 3 (8 – 12 cm), VEL 4 (12 a více). Z výsledných hodnot je patrné, že poslední kategorie byla zastoupena pouze nepatrně, další kategorie již tedy nebylo potřeba vytvořit.

Míru fragmentarizace keramického materiálu v objektech doby římské zkoumal Z. Beneš na vybraných objektech na lokalitách Dobroměřice u Loun a Březno u Chomutova. Ve své práci sledoval hodnoty navržené V. Salačem (*Salač – Neruda – Kubálek 2006*, 17, Tab.1). Problematikou keramického materiálu z Chrudimi se také zabývali J. Musil a J. Jílek (2012). Máme tedy k dispozici data na porovnání výsledků.

Při sledování míry fragmentarizace v objektech v Berouně – Plzeňském předměstí je nutné zdůraznit, že ne všechny objekty byly prozkoumány celé. U objektů 29/79 a 79/80 byla

prozkoumána pouze jejich část. Dále zde byla provedena skrývka zeminy do hloubky 70 - 100 cm, jak jsme již zmínili výše – což mělo za následek, že byla zachycena většinou již jen dna zkoumaných objektů. Skrývka byla provedena nerovnoměrně, tudíž naměřené hloubky objektů mohou být zkreslené. Všechny tyto faktory mohou ovlivnit výsledky kvantitativní analýzy keramického materiálu.

Tabulka 10: Fragmentarizace - jednotlivé objekty

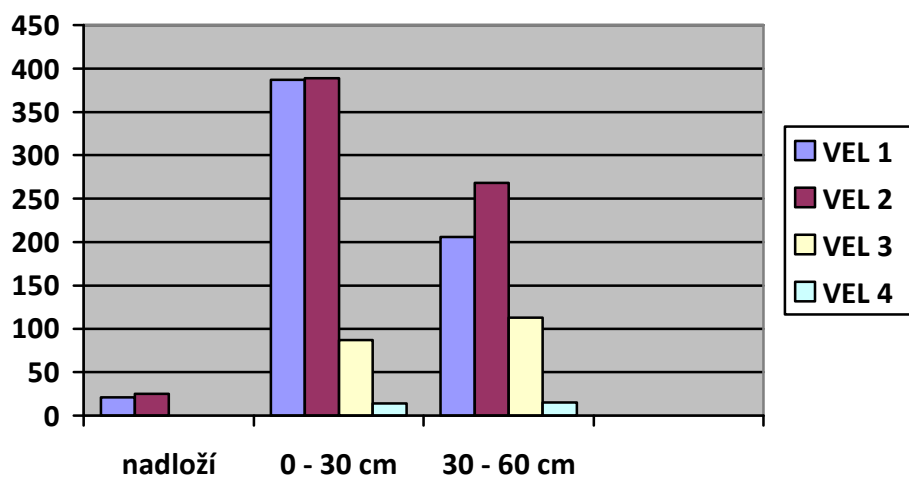

Z předloženého grafu vyplývá, že dominují střepy menších rozměrů o velikosti 0 – 4 cm a 4 – 8 cm. Naopak střepy třetí velikostní kategorie (8 – 12 cm) jsou na sídlišti zastoupeny minimálně a střepy o velikosti 12 cm a více již pouze velmi ojediněle. Tento fenomén se shodně projevuje ve všech sledovaných objektech. Lze tedy usoudit, že keramický materiál doby římské na sídlišti v Berouně – Plzeňském předměstí je značně fragmentarizovaný.

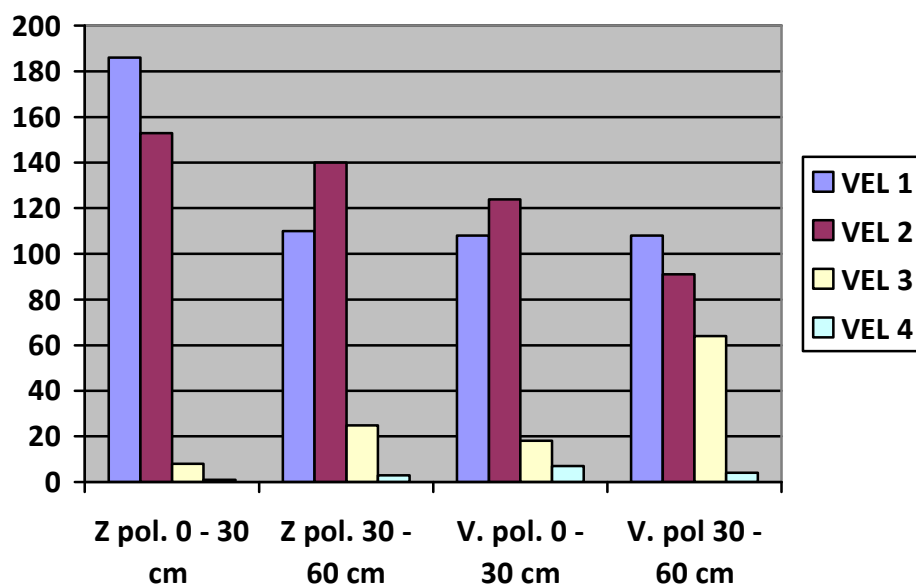
Pro studium postdepozičních procesů ukládání keramického materiálu jsme z jedenácti objektů vybrali pouze jeden statisticky významný objekt (36/79), který lze podrobit detailním analýzám. Vzhledem ke skutečnosti, že se nám zachovala spíše pouze dna objektů, nejsou u ostatních zahloubených chat rozlišeny jednotlivé vrstvy.

Z grafu vyplývá, že objekt byl zaplňován postupně odspodu. Svědčí o tom větší zlomky koncentrující se u dna. Z druhého grafu, ve kterém jsou keramické zlomky rozlišeny dle umístění, je patrné, že objekt se postupně zaplňoval odspodu východní poloviny objektu.

Tabulka 11: Fragmentarizace - objekt 36/79

Tabulka 12: Fragmentarizace - objekt 36/79

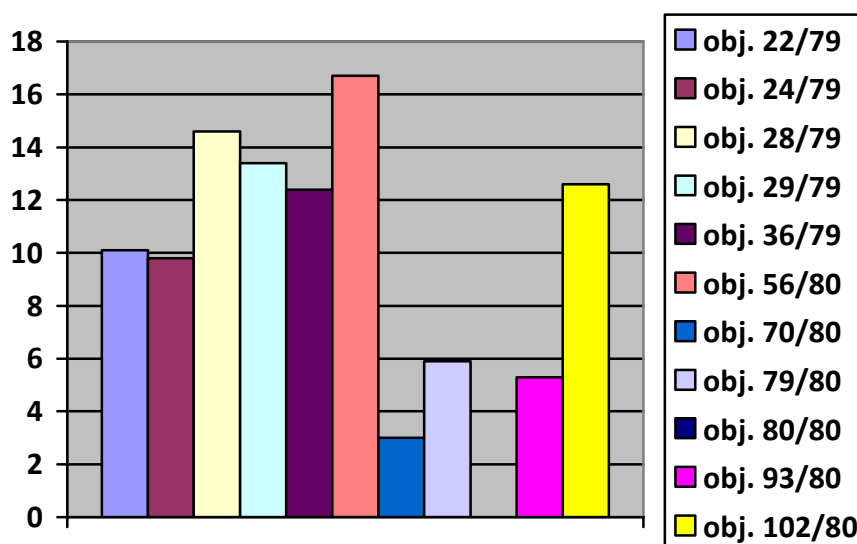

5.2.2. Hodnocení četnosti okrajů, den a výzdoby

Někteří badatelé se již hodnocením četnosti okrajů, den a výzdoby střepů na dalších lokalitách zabývali. Je tedy možné výsledky hodnocení vzájemně porovnat.

Odchylkami mezi četností okrajů se zabýval V. Salač (*Salač – Neruda – Kubálek 2006*, 18). V článku jsou uvedeny standartní hodnoty pro laténskou keramiku na území severozápadních Čech, kde se hodnoty četnosti vyskytují v rozmezí 7,8 – 15,6 %, takže průměr činí 11,7 %. Měření pro dobu římskou pochází z lokality Ořech. Zde okraje představovaly 12 % ze všech keramických fragmentů (*Motyková – Pleiner 1987*, 427). Další lokalitou jsou Přerubence, kde okraje tvořily 11,6% ze všech zlomků (*Zeman – Venclová – Bubeník 1998*, Tab. 3). Měření četnosti okrajů byla provedena i na sídlišti v Březně v roce 1983 u germánských objektů. Touto problematikou se také zabýval Z. Beneš na sídlištech v Dobroměřicích a Březně. V tomto objektu okraje tvořily 19,3-20,1%, zatímco soubor z objektu 18 pouze 6,3% (*Beneš 2009*, 38-39). Měření u objektů z Berouna – Plzeňského předměstí odpovídají předchozím výsledkům. Četnost okrajů u keramiky z objektů 22/79, 24/79, 28/79, 29/79, 36/79, 56/80 a 102/80 se pohybuje v rozmezí 9,8%-16,7%. U objektů 70/80, 79/80 a 93/80 byly zjištěny hodnoty nižší, a to 3-5,9%. V objektu 80/80 se nenacházely okraje žádné. U těchto objektů byl celkový počet střepů výrazně nižší, což by mohlo být důvodem odchylek v četnosti okrajů. Dalším vysvětlením by mohl být odlišný způsob fragmentarizace.

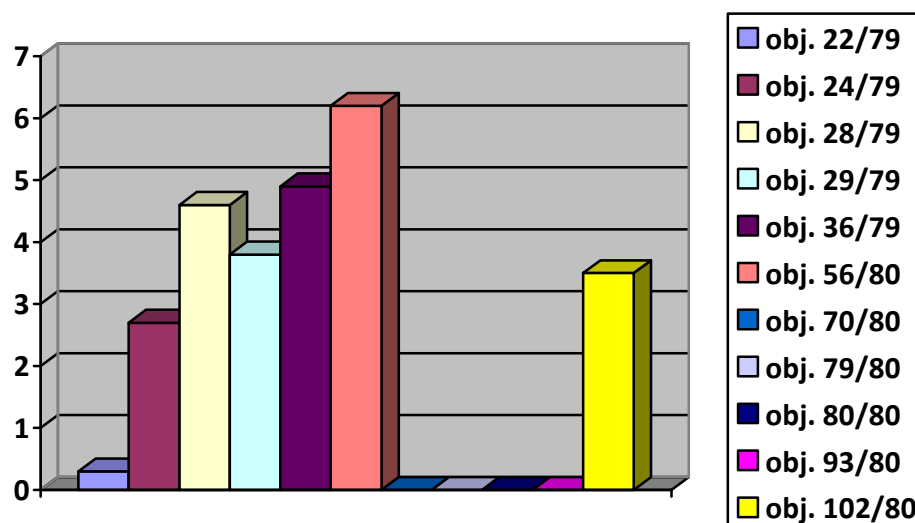
Tabulka 13: Četnost zastoupení okrajů

Hodnoty pro četnost den pro laténskou keramiku v severozápadních Čechách se pohybují v rozmezí 4,3-10,9% (*Salač – Neruda – Kubálek 2006*, 19). Na lokalitě Ořech představovaly fragmenty den 7% všech keramických zlomků (*Motyková – Pleiner 1987*, 427), v Přerubenicích 5% (*Zeman – Venclová – Bubeník 1998*, Tab. 3). Na lokalitě Dobroměřice a

Březno jsou hodnoty měření četnosti den shodné s měřením V. Salače v rozmezí 3,7-9,3%. U některých objektů se naměřené hodnoty poměrně liší. V objektech D 15/72 a D14a/72, kde poměr den byl nejvyšší (9,3%, respektive 8,2%), se nacházelo nejmenší množství okrajů (9,3%, respektive 10,6%). Pravděpodobně ve tvarové skladbě keramiky panuje určitá shoda, což znamená, že se zde vyskytuje menší množství širokých okrajů, které jsou typické pro mísy a více hrubších širokých den (Beneš 2009, 39). V našem souboru se četnost den pohybuje v rozmezí 2,7-6,2%. Výrazná odchylka je patrná v objektu 22/79, kde dna tvoří pouze 0,3% ze všech fragmentů. U objektů 70/80, 79/80, 80/80 a 93/80 se nevyskytují dna vůbec.

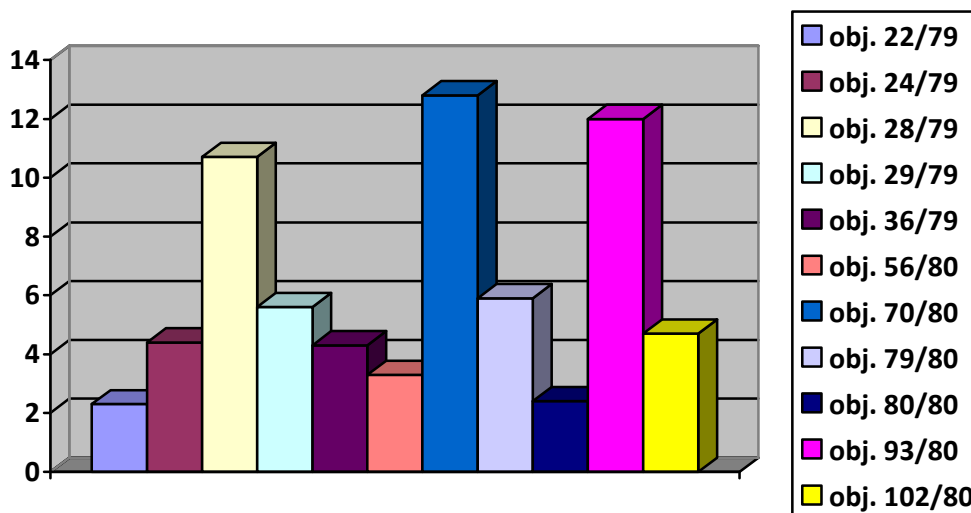
Tabulka 14: Četnost zastoupení den

V souboru získaném v Berouně – Plzeňském předměstí se hodnoty zastoupení zdobené keramiky výrazně liší. Velký podíl zdobené keramiky je patrný v objektech 70/80 s 12,8%, 93/80 s 12% a 28/79 s 10,7%. U ostatních objektů zaujímají zdobené střepy 2,3-5,9%. Při srovnání se souborem z Března a Dobroměřic, kde jsou výrazně velké odchylky v zastoupení zdobené keramiky, postrádáme jak vysoké hodnoty 20,2% respektive 19,7% (objekty D 13/67 a B 23, tak i velmi nízké hodnoty 0,8% (objekt B11). Pokud srovnáme aritmetické průměry zdobených střepů z lokalit, kde byly tyto hodnoty naměřeny (Březno a Dobroměřice 10,1%, Ořech 10%), je podíl zdobených střepů v Berouně s 6,2% výrazně nižší. Pravděpodobné vysvětlení tohoto jevu by mohlo být v chronologickém zařazení jednotlivých objektů. Nejvýraznější koncentrace zdobených střepů, vzhledem k celkovému množství keramických fragmentů, byla zaznamenána v objektech 28/79, 70/80 a 93/80. Objekty 28/79 a 93/80 jsou

ale datovány do stupně A, zatímco objekt 70/80 do stupňů B1 a B2. Zajímavé je, že kromě objektu 28/79 (14,6%) je celkové procentuální zastoupení střepů s 5,3% a 3% velmi nízké.

Tabulka 15: Četnost zastoupení výzdoby

5.3. Kvalitativní analýza keramiky

Kvalitativní analýza keramiky zahrnuje hodnocení vlastností jednotlivých keramických nádob, zejména jejich tvar a výzdobné prvky. V této podkapitole jsou zahrnuty také jejich technologické vlastnosti, například keramická třída či úpravy povrchu. Ačkoli bylo na sídlišti v Berouně – Plzeňském předměstí nalezeno několik chronologicky citlivých předmětů, keramický materiál zůstává stále hlavním datovacím prostředkem. Z toho důvodu naši pozornost zaměříme na jeho chronologii.

5.3.1. Tvarové a výzdobné spektrum keramiky

Popis jednotlivých keramických tvarů je uváděn slovně i pomocí kódu, který slouží k usnadnění práce s větším množstvím materiálu. Tvary a výzdoba keramických nádob jsou určovány na základě kódu keramiky A. Reszczyńské (2010), který uvedla ve své disertační práci na univerzitě v Rzeszówie. Nyní se budeme zabývat souborem v ruce vyráběné keramiky, který jsme získali z 11 zahloubených chat. Zaměříme se podrobně na tvarové a výzdobné spektrum jednotlivých objektů. Nejprve zde ale uvedeme stručný přehled keramických tvarů, které objekty obsahovaly.

Na sídlišti se vyskytovaly poměrně často mísy (typ 1000). Podtyp III (typ 1300) zahrnuje mísy se zataženým okrajem, jejichž $\emptyset$ ústí $\leq \emptyset$ výdutě: typ 1310 – zatažený okraj, typ 1320

zatažený okraj zesílený zevnitř nebo vně. Mísy typu 1400 (podtyp IV) mají jednoduchý ostře vyhnutý okraj a tělo více či méně baňaté, jejichž $\emptyset$ ústí $\leq \emptyset$ výdutě. Variantu typu 1410 charakterizuje zaoblený profil výdutě. Další výraznou skupinou jsou mísy podtypu V (1500) s prstencovitým členěním, s přímým vně zaobleným či esovitě vyhnutým okrajem. Byla zde rozpoznána první varianta – typ 1510, jež představuje mísy s $\emptyset$ ústí $> \emptyset$ výdutě.

Druhou skupinu tvoří teriny a vázovité tvary (typ 2000). Nádoby náležící k podtypu I (2100) jsou středně velké, neprofilované, se zataženým okrajem. Dříve byly řazeny k hrncům (Motyková 1987, 423, 425) pod názvem „svébské hrnce“ (Pescheck 1978, 61) či „pozdněřímské hrnce“ (Hegewisch 2007, 123-125) nebo k mísám (Droberjar 1997, 54). Lze je považovat za přechodný typ mezi nízkými mísami a vysokými kulovitými hrnci. Podtyp II (2200) obsahuje středně velké nádoby s vyhnutými okraji. Podskupina 2210 bývá v literatuře často označována jako „polokulovité nádoby“ (Droberjar 2002, 17) či „kugelförmige Gefässe“ (Motyková-Šneidrová 1965, 144-145). Jedná se o teriny se silně zaoblenou výdutí a s nízkým hrdlem. Typy 2240 mají dlouhé mírně esovitě vyhnuté okraje, ale neoddělené hrdlo, které plynule přechází v horní část výdutě. Dříve byly nazývány „S-profilierter Terrine mit angedeuterer Gliederung“ (Motyková - Pleiner 1987, 423,425). Tento typ nádob se v objektech objevuje velmi často. Jako podtyp III (2300) jsou označovány teriny s výrazně odděleným hrdlem pomocí zesílení či fasetování, mohou být zdobeny pomocí plastických lišt či žlábků. „Tzv. nečleněné teriny“ (Droberjar 2006b, 610, 616), typ 2320, jsou charakteristické nízkým vertikálně či mírně vyhnutým okrajem a zaoblenou maximální výdutí, jež je umístěna v polovině jejich výšky. „Tzv. klasické teriny“ (2006b, 610, 615), podtyp IV (2400), mají hrdlo a plece oddělené plastickou lištou, v literatuře jsou nazývané též „gegliederte Terrinen“ (Motyková-Šneidrová 1965, 144) nebo „elbgermanische Terrinen“ (von Müller 1957, 6-8). Vyskytuje se zde také druhá varianta, typ 2420, jež označuje nádobu s válcovitým hrdlem.

Hrnce, které představovaly běžnou součást sídlištního inventáře, jsou označeny jako typ 3000. Podtyp I (3100) zahrnuje soudkovité hrnce s ústím zataženým směrem dovnitř ve dvou variantách: s mírně zataženým okrajem a slabě naznačenou maximální výdutí (3110), či s výrazněji zataženým okrajem a zaoblenou maximální výdutí (3120). Podtyp II (3200) označuje hrnce s okraji mírně vyhnutými: jednoduché vyhnuté okraje a maximální výduť v horní polovině nádoby (typ 3210) nebo vyhnuté okraje a maximální výduť v přibližně polovině výšky nádoby (typ 3220). Nádoby typu 3300 (podtyp III) mají vyhnuté okraje a

objevují se zde ve dvou variantách – typ 3310 s mírně vyhnutým okrajem a typ 3320 s okrajem výrazně vyhnutým. Skupina hrnců s uchy se v typologii nachází jako podtyp V (3500).

Další skupinu nádob tvoří poháry (typ 4000). Situlovité poháry označené jako podtyp I (4100) mají krátké hrdlo přímé či zesílené, orientované směrem dovnitř a výrazně profilované tělo přecházející v dolní části v nožku.

Keramický inventář doplňuje několik cedníkových nádob, obecně označené jako typ 7000.

Na základě několika nálezů cedníků jsme v katalogu vyčlenili podtyp I (7100).

Co se týče výzdoby, je zde zastoupena rytá výzdoba v podobě prstových a nehtových vrypů a vpichů (typ 100), rytých linií v různém uspořádání (typ 200) a hřebenování (typ 300). Typ 400 označuje výzdobu tzv. radélkem – ozubeným kolečkem. Typ 500 zahrnuje vhloubené motivy, zejména žlábků a důlků. Plastické prvky – lišty, vypnuliny a pupíky – jsou umístěny v katalogu jako typ 600. Pro vlešťovanou výzdobu jsme vyhradili typ 700.

Objekt 22/79

Z určitelných tvarů nádob z objektu 22/79 jsou k dispozici nádoby s lištovitým členěním. Vzhledem k absenci spodní části nádob není možná rekonstrukce jejich celkového tvaru. Nádoby lze přiřadit k typům 2421-2422 (Tab. I:5,6) a k obecným typům 2410 a 2420. Tři z nich se na základě dochované horní části nejvíce podobají typům 10a a 15 podle členění terin z pohřebiště Dobřichova-Piřchory a jsou datovány do stupně B1, popřípadě B1a (*Droberjar 1999, 38, 46-47*). Analogické nálezy pochází z hrobu 43 z pohřebiště Sládkovičovo (*Kolník 1980, 144, Taf. CXLVI: 43,a,e*), sídliště v Branči (*Kolník – Varsik – Vladár 2007, tab. 51:11*), Bratislavě-Dúbravce (*Elschek 1995, Abb. 4: 22, 5: 5*) nebo z dolnorakouské osady v Michellstetten (*Lauermann 1995, 16, Abb. 20*). Z objektu pochází také fragment mísy typu 2100 (Tab. II:9) se zataženým okrajem a výzdobou v podobě rýh a důlků. Hrubší keramiku zastupují okraje soudkovitých hrnců, které lze určit jako tvary 3111 a 3113, většinou bez výzdoby (Tab: I:7,8). Tyto nelze přesně chronologicky zařadit.

Pro miniaturní mísovitou nádobu s černě leštěným povrchem (Tab. II:10) jsme v katalogu vyčlenili typ 8101 (obecný typ, 8000 – miniaturní nádoby, 8100 – mísovité nádoby). E.

Droberjar ho ve své práci označil jako typ 7209 (*Droberjar 1997*, 63, 110). Podobný keramický tvar pochází z lokality Křepice, kde byl nalezen v zahloubené chatě VIII, která je datována do stupně B2 (*Droberjar 1997*, 148). Analogický okraj nádoby z mladší fáze starší doby římské je znám ze Stradonic (*Motyková-Šneidrová 1967*, 44, obr. 2).

Z fragmentů okrajů, ze kterých nebylo možné rekonstruovat tvar nádob, převažují zejména zatažené jednoduché či zevnitř zesílené okraje, které jsou typické pro mísovité či hrncovité nádoby. Mísy či hrnce se zde objevují nezdobené nebo je jejich povrch zdoben různými rýhami či hřebenováním.

Z výzdobných motivů se zde vyskytují prstové a nehtové vrypy – typy 111 a 114 (Tab. I:4; II:11). Čočkovité vpichy (Tab. I:I), zde konkrétně typ 111, se na sídlištích na Moravě objevují v hojném počtu od stupně B2 (*Droberjar 1997*, 66-67). Výzdoba pomocí prstových vrypů typu 114 se objevují v průběhu starší doby římské např. sídliště v Ratenicích (*Motyková-Šneidrová 1967*, 41, obr.18:12) a plynule pokračují i v mladší době římské např. Bratislava-Trnávka „Zadné“ (*Varsik 2011*, 73, obr. 38, XIV:e).

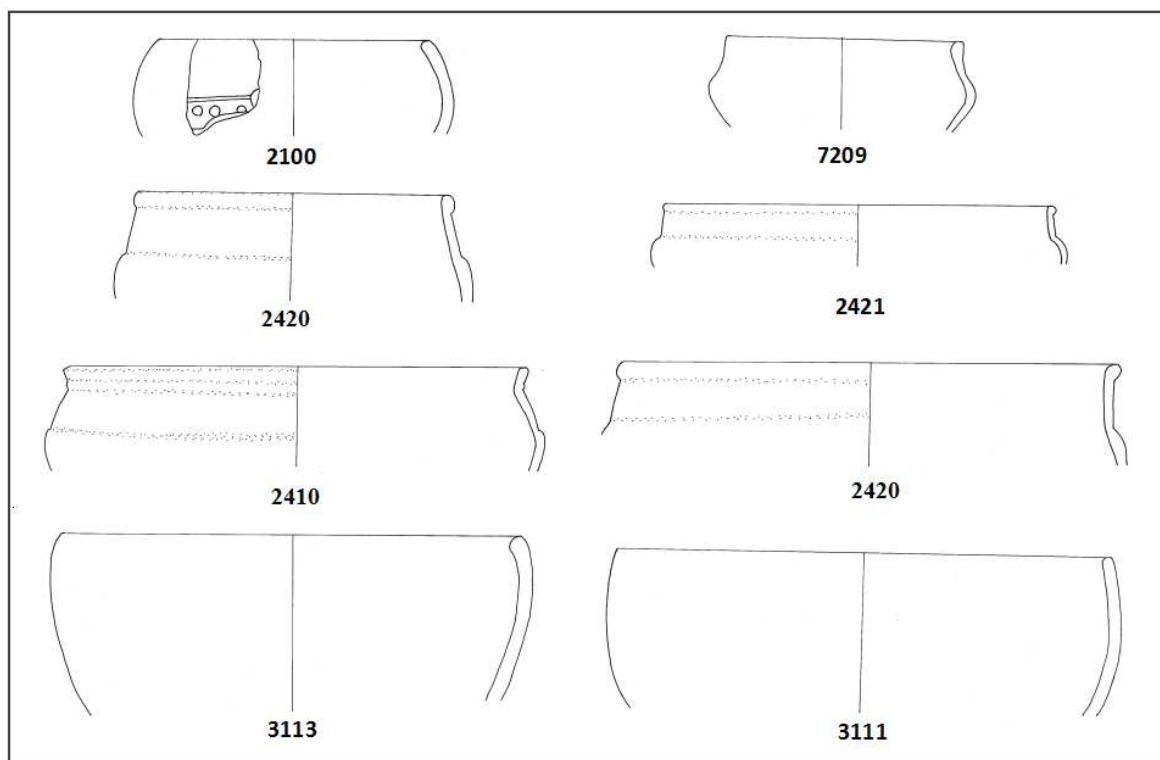
Na dvou fragmentech se objevil také motiv svislých rýh po hřebenování typu 313. Výzdoba pomocí hřebene se vyskytuje v každém větším nálezovém souboru starší doby římské, méně často se objevuje i na počátku mladší doby římské. Prstové a nehtové vrypy společně s hřebenováním patří mezi nejčastější výzdobné motivy objevující se zejména na hrubší keramice v 1. a 2. století po Kr.

Charakteristickým dekorem jemné, černě leštěné keramiky, je radélková výzdoba. Zde se vyskytuje radélkový motiv kvadratického tvaru ve dvou liniích nad sebou, který tvoří meandrový vzor (Tab. I:2). Podobný vzor je znám z terinovité nádoby plaňanské keramiky z Jenišova Újezdu (*Erné 1992*, 55).

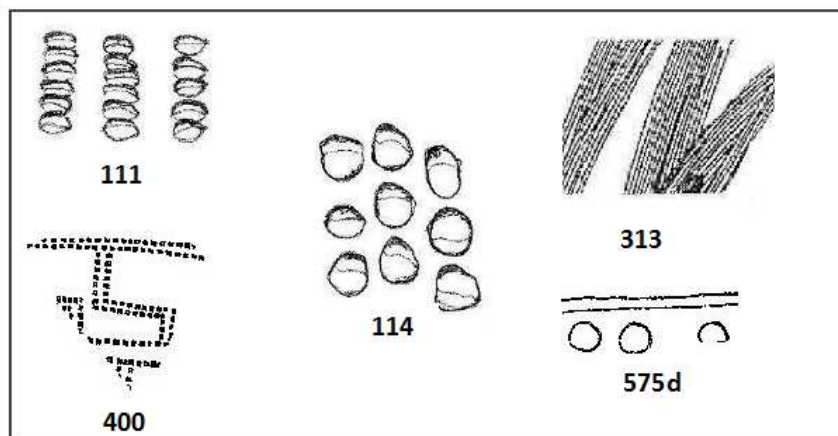
Již výše zmíněná výzdoba v podobě mělce vhloubených jamek v kombinaci s rytou linií (Tab: II:2) typu 575d (*Droberjar 1997*, 38) se vyskytuje na míse s hlazeným povrchem šedé barvy. Analogický výzdobný motiv třech jamek umístěných pod rytou linií pochází také z Bratislavy-Trnavky „Zadné“ (*Varsik 2011*, 73, obr. 38:a) a z Velkého Mederu. Paralely jsou datovány do 2. století (*Varsik 2011*, 156). Podobný výzdobný prvek je znám z nádoby, uložené v hrobu 21 v Dobřichově – Pičhoře, jež je datován na přelom stupňů B1 a B2.

Objekt lze na základě zejména terinovitých nádob datovat do stupně B1 starší doby římské, vyskytují se zde ale i prvky stupně B2.

Tabulka 16: Keramické tvary obj. 22/79

Tabulka 17: Výzdobné prvky obj. 22/79

Objekt 24/79

Objekt obsahoval poměrně početný a bohatý keramický soubor. První skupinu jemné, černě leštěné keramiky, představují fragmenty teriny (Tab. V:5, VI:7), které lze obecně přiřadit k typu 2420. V jednom případě je nádoba zdobena radélkem. Podobný okraj pochází z lokality Kadaň – Jezerka (chata 14) a spolu s další plaňanskou keramikou je datován již do

stupně A (*Kruta 1972*, 322, obr.4:8). Byl zde také nalezen fragment polokulovité teriny typu 2211 (Tab. VI:4) s hlazeným nezdobeným povrchem. Téměř identický nález pochází z pohřebiště Dobřichov-Pičhora, označen jako typ 11, který je datován do stupně B1, případně její starší fáze (B1a); (*Droberjar 1999*, 38, 46).

Nádoby s plynulou esovitou profilací (Tab. VII:6,7; Tab. VIII:9) se vyznačují dlouhou dobou výskytu. V případě zlomků typu 2241 a 2242, vzhledem k absenci výzdoby, nejsme schopni přesnější datace.

Zachovala se zde také část jemné, černě leštěné nádoby typu 2200 (Tab. VII:8) zdobené radélkovou výzdobou. Dále také celá polovina tzv. nečleněné teriny typu 2324 (Tab. V:12) s černě leštěným povrchem. Téměř analogický nález pochází z hrobu 552 v Třebusicích (*Droberjar 2006b*, 610). Další nálezy, tzv. nečleněných terin, jsou známy z dalších hrobů z této lokality, nebo z pohřebiště Dobřichov-Pičhora. Patří mezi typický inventář stupně B1 (*týž 2006b*, 616).

Co se týče hrnců, byly zde nalezeny fragmenty soudkovitých hrnců (Tab. VII:2) se zataženým jednoduchým zaoblením (typy 3100) a vně zesíleným okrajem (3120) s hlazeným povrchem. Zachoval se fragment ucha hrnce (Tab. V:2), který lze přiřadit k typu 3503. Hrnce nelze přesněji chronologicky zařadit.

Soubor doplňují fragmenty cedníku, z toho jeden jsme určili jako typ 7000 (Tab. V:7,10). Cedníkové nádoby se na lokalitách sídlištního charakteru vyskytují běžně, avšak jejich typologie nebyla dosud vypracována. E. Droberjar uvádí výskyt mísovitých i hrncovitých tvarů (*Droberjar 1997*, 113, Abb. 44).

Zachovala se zde i dvě ucha. První, poměrně masivní ucho (Tab. V:8), náleželo pravděpodobně hrncovité nádobě. Druhé, zalomené kolínkovité ucho (Tab. V:9), mohlo být součástí esovitého koflíku. Podobná ucha pochází z lokalit Křižanovice (*Droberjar 1997*, 193, Taf. 113:20) na Moravě nebo Báhoň (*Bartík – Turčan 1990*, 79, obr. 8: 3) na Slovensku.

Ze zachovaných zlomků den převažují nejčastěji jednoduchá ostrá dna (Tab. V:15; VI:10; VII:9), která jsou charakteristická pro většinu nádob, a nelze tak přesněji určit jejich tvar. Jedno dno bylo vespod zdobeno nepravidelnými důlky a na vnitřní straně se dochoval rytý motiv větvičky (Tab. IV:28). Ve čtyřech případech se dochovaly fragmenty nožkovitých den a dva zlomky nožky, které náleží ke stolní, jemné, černě leštěné keramice (Tab. V:13).

Co se týče okrajů, z velké části u nich nebyla možná rekonstrukce jejich celkového tvaru z důvodu jejich fragmentárnímu stavu dochování. Běžně se zde vyskytují okraje přímé jednoduché a zatažené (Tab. IV:1, VII:5), které jsou typické pro mísy a hrnce. Nejčastěji je jejich povrch hlazený, v některých případech mírně zdrsňený. Objevují se zde také okraje vyhnuté, a to jednoduché ostré, trojúhelníkovité či víceúhelné, které lze patrně obecně určit jako okrajové fragmenty mís, terin či hrnců. Nelze je nějak přesněji chronologicky zařadit.

Z výzdobných motivů jsou zde poměrně hojně zastoupeny prstové a nehtové vrypy (Tab. III:11,21). Čočkovité vrypy (Tab. VII:9), chaoticky uspořádané, lze označit jako typ 121. Další vrypy lze určit pouze obecně jako typy 110 a 120. Jsou charakteristické obecně pro starší dobu římskou.

Na zlomcích byly dále objeveny motivy typu 132 - uspořádaných řad důlků kruhového tvaru a typ - 135 oválných důlků, chaoticky rozmístěných (Tab. III:11). Důlky kruhového tvaru mají paralely v objektu B13 z Března u Chomutova a objevují se ve stupni A a B1 starší doby římské (*Beneš 2010*, 80, obr. 20:17).

Výzdoba v podobě jemných rytých linií, tvořící motiv písmene X – typ 241 (Tab. IV:24) se objevuje zejména na menších kulovitých nádobkách s černě leštěným povrchem. Podobný nálezy, lišící se pouze počtem linií, pochází z Mlékojed a je datován do počátku doby římské.

Hřebenování bývá často aplikováno na zlomcích hrubší keramiky, zejména hrnců se zaobleným okrajem. Použití hřebenu zanechává úzké rýhy seskupené do vertikálních (Tab. III:25,26) (311), šikmých (Tab. IV:14,16) (312) či různě se rozbíhajících linií (Tab. III:14,17; IV:15) (313).

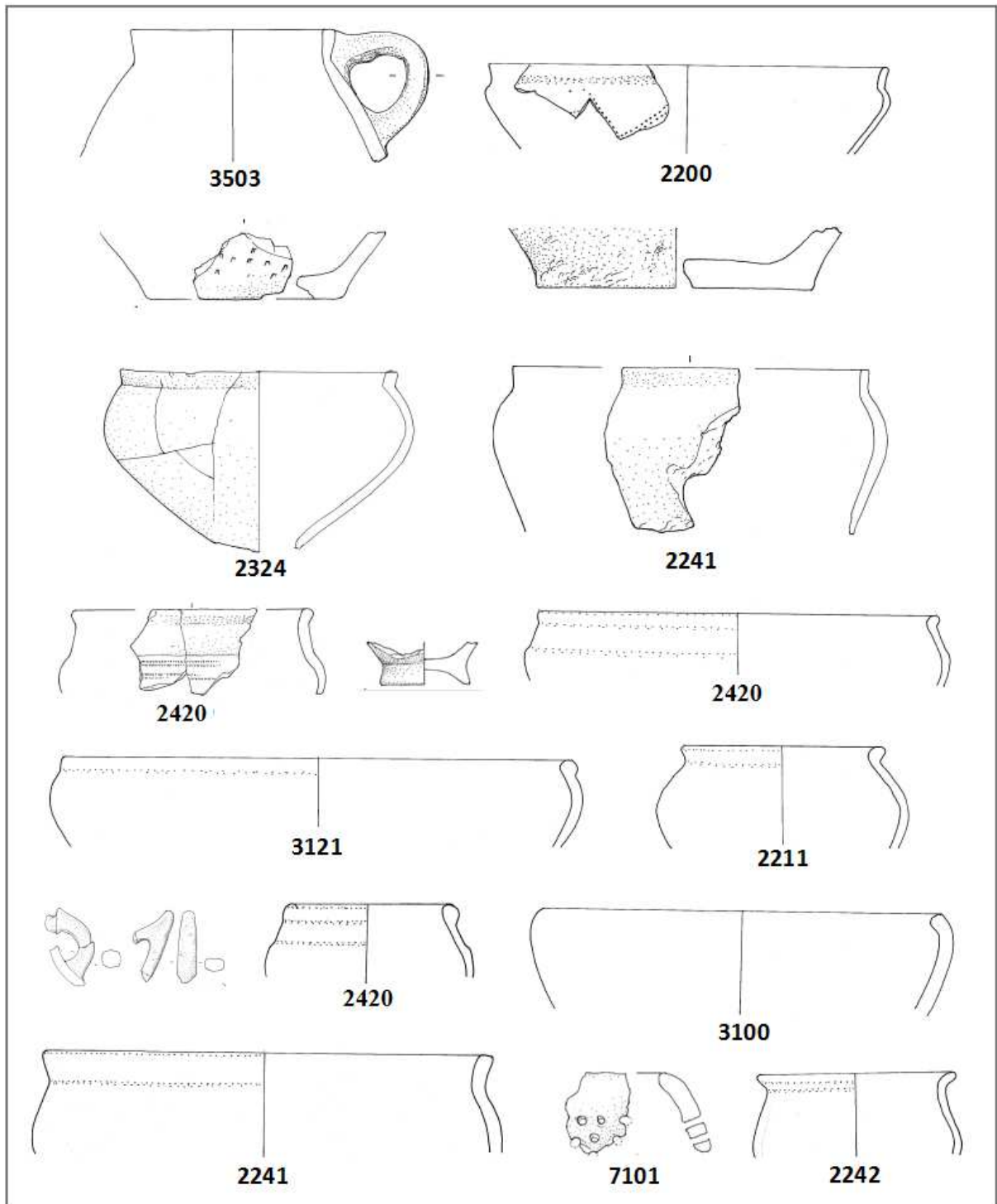
V objektu 24/79 se radélkový ornament vyskytuje v poměrně velkém množství. Objevují se zde varianty B a C. Variantou B označujeme otisk zubu kvadratického tvaru, který se často objevuje uskupený do dvou řad vedle sebe. Radélková výzdoba na zlomcích z tohoto objektu nebyla tvořena dvojřadým nástrojem, ale jednořadým, který byl používán i k následnému dozdobení. Varianta C označuje tisk zubu oválný, který je umístěný kolmo k linii vytvářející motiv (*Beneš 2009*, 61). Obě varianty byly v objektu zastoupeny v přibližně vyrovnaném počtu. Ve většině případů byly obě varianty B i C seskupeny do jednořadých či dvojřadých linií, vertikálně či horizontálně orientovaných. V některých případech tvořily složitější motivy. Z čitelných motivů se zde objevuje kombinace meandru a klikatky (Tab. III:16) (typ 631). Podobný výzdobný vzor je znám ze zahloubené chaty VI v Křepicích či ze sídliště

v Nejdku na Moravě, datovaných do stupně B1 (*Droberjar 1997*, 40, 87, 165-138). Dalším rozpoznatelným motivem jsou dvojřadé linie, z toho tři jsou situované nad sebou a tvoří pravděpodobně pravoúhlý motiv a nad nimi se nachází dvě vyplněné šikmými liniemi (Tab. IV:1). V některých případech radélkové výzdoby se otisk zubu jeví jako trojúhelníkovitý tvar (Tab. III:20). Po bližším prozkoumání bylo zjištěno, že jedná opět o nedokonale provedenou variantu C.

Na keramických fragmentech jemně černě leštěné keramiky se objevuje také plastická výzdoba v podobě jednoduchého žlábků (Tab. IV:19) (typ 511). Nejbližší paralely se objevují na sídlišti v Berouně-Závodí, kde jsou datovány do stupně B2 a přechodného stupně B2/C1 (*Břicháček – Košnar 1998*, 69, 71, obr. 5:4, 10:9). Motiv žlábků se vyskytoval na fragmentech, pocházejících z chaty III v Křepicích (*Droberjar 1997*, 187, Taf. 54: 21) nebo na zlomku z Mušova „Na pískách“ (*Komoróczy 1999*, 175, obr. 8: 4). Mezi další plastické prvky, které zde byly rozpoznány, patří lišta (typ 611) či vypnuliny oválného tvaru uspořádané v liště (Tab. III:6) (typ 614). Téměř identický výzdobný typ (614) je znám ze zahloubené chaty II z Mušova na Moravě (*Droberjar 1997*, 37,83).

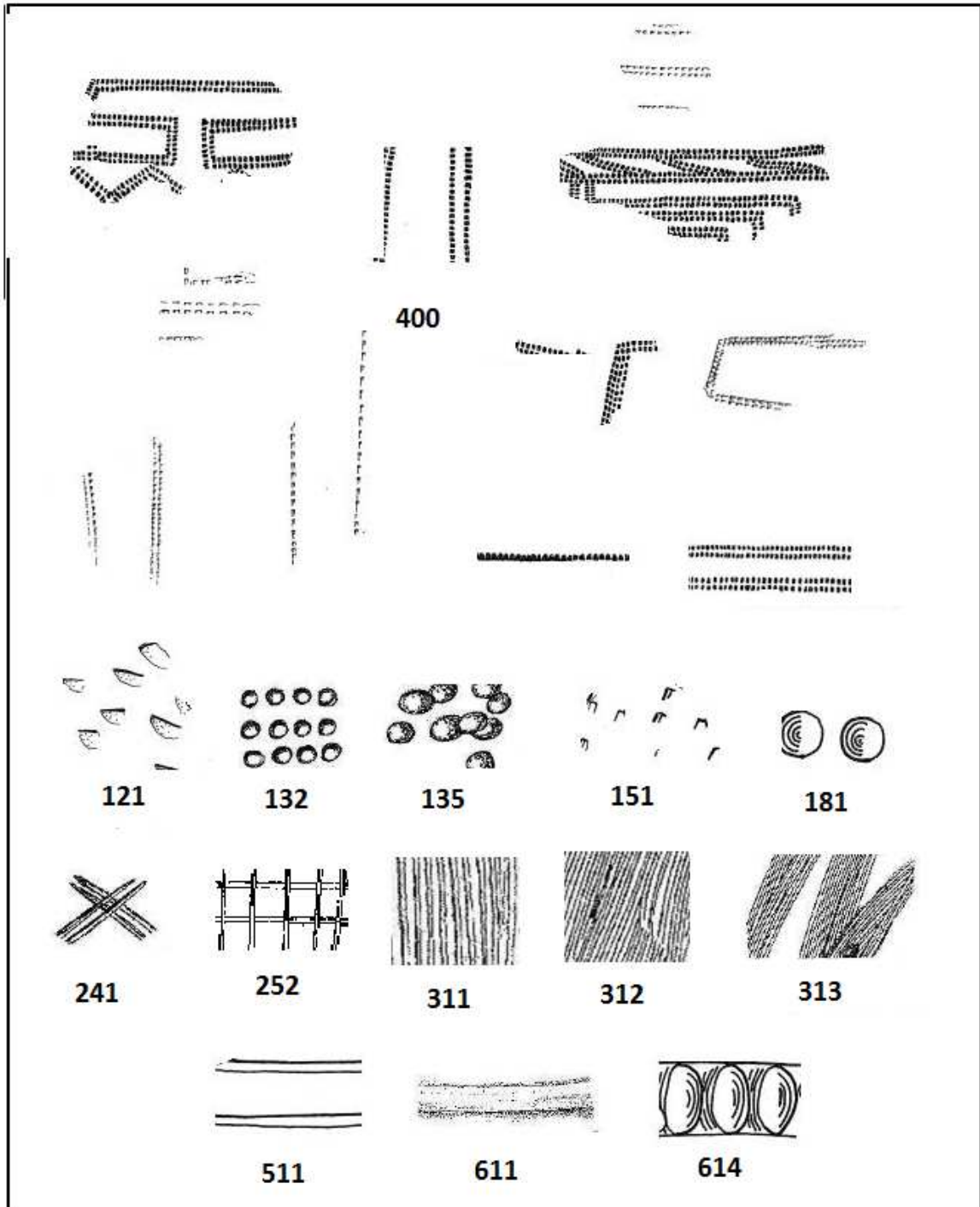
Analýza keramického materiálu ukázala, že objekt obsahuje prvky charakteristické pro stupně B1 a lze ho do tohoto stupně zařadit.

Tabulka 18: Keramické tvary obj. 24/79

Tabulka 19: Výzdobné prvky obj. 24/79

Objekt 28/79

Tento objekt poskytl relativně velké množství keramického materiálu. Z tvarového hlediska zde převažují hrnce se zataženým okrajem typu 3111 (Tab. IX:11,13). Další okrajové zlomky lze přiřadit k typům 3112 a 3224 (Tab. IX:10,12). Zachovalo se zde také ucho a dva zlomky okraje hrnce typu 3504 se dvěma uchy (Tab. IX:1). Analogický nález je znám ze sídliště v Novém Bydžově-Chudonicích (*Motyková-Šneidrová 1963*, 39, Abb. 11: 11). Podle nálezů několika dní se zde nacházely další hrnce, které ale nelze přesněji určit. Z miskovitých tvarů zde byl nalezen fragment typu 1212 (Tab. X:15).

Opět zde bylo nalezeno také několik okrajových fragmentů terin (Tab. X:14,16) (typy 2420), které jsou charakteristické zejména pro stupěň B1, ale objevují se i dříve, na počátku doby římské. Podobný nález pochází ze sídliště v Mlékojedech (*Droberjar 1997*, 65, obr. 40:6).

Cedníkovité nádoby jsou v tomto objektu také zastoupeny. První fragment hrncovitého tvaru s přímým, jednoduše zaobleným okrajem, jsme vyčlenili jako typ 7102 (Tab. XII:5). Druhý fragment pochází z nádoby mísovitého tvaru, pro který jsme vyčlenili typ 7103. E (Tab. XII:11). Droberjar ho označil jako typ 6302. Paralela tohoto nálezu byla nalezena v zahlobně chatě IX ze starší doby římské v Křepicích (*Droberjar 1997*, 60, 109).

Co se týče okrajů, byly zde zastoupeny v hojném počtu přímé (jednoduché a vně zaoblené), vyhnuté (zejména postře vyhnuté) a zatažené (jednoduché zaoblené, zevnitř zesílené, seříznuté a zdobené) okraje. Byl zde zaznamenán výrazný počet zatažených seříznutých okrajů. Tyto okraje můžeme obecně přiřadit mísovitým a hrncovitým nádobám. Čtyři fragmenty zatažených okrajů byly zdobeny nehtovými či prstovými vrypy. Paralely zdobených okrajů nalezneme na sídlišti (objekt 174) z časné doby římské v Mlékojedech (*Motyková-Šneidrová 1981c*, 116-117), na keramice ze zahlobně chaty starší doby římské na Stradonicích (*Motyková-Šneidrová 1962*, 147, 8:12) nebo na lokalitě sídlištního charakteru v Kopistech (*Motyková-Šneidrová 1963*, 28, Abb. 6:13).

Zajímavým zjištěním je poměrně výrazný počet zachovaných fragmentů den – 74 kusů jednoduchých ostrých. Vzhledem k fragmentárnosti materiálu nelze přesněji určit jejich tvar. Dva zlomky nožkovitých den a fragment duté nožky lze přiřadit jemné stolní keramice s černě leštěným povrchem.

Zajímavým nálezem je hrnek se zalomeným uchem (Tab. XII:2). Jak je již zmíněno výše, analogické nálezy těchto uch, jež jsou datována do 2. století, jsou známy z Křižanovic (*Droberjar 1997*, 193, Taf. 113:20) či z Báhoně (*Bartík – Turčan 1990*, 79, obr. 8: 3). Tato ucha jsou však součástí koflíků esovitého tvaru, což neodpovídá tvaru nádoby z Berouna. Bližší analogie zatím není známá.

Objekt byl bohatý na zlomky zdobené pomocí ozubeného kolečka (typ 400). Všechny radélkové motivy, pocházející z tohoto objektu, měly obdélný tvar, jedná se tedy o variantu B. Pomocí jednořadého nástroje byly výzdobné složitější motivy tvořeny jednou, dvěma či třemi řadami (Tab. X:6,7,9,10; XII:10). Z výzdobných vzorů lze rozpoznat motiv tzv. šachovnice (Tab. X:11) či tzv. větvičkovitý ohraničený dvěma liniemi (Tab. X:2), který A. Rybová datuje do stupně B1 (*Rybová 1964*, Taf. 41:11).

Z ryté výzdoby se zde nacházely opět motivy důlků v řadách typu 132 (Tab. XI:4), či chaoticky umístěné (Tab. X:1) (134). Motiv důlků pochází také ze sídlištní jámy na lokalitě Lety u Dobřichovic (*Halama 2006*, 349, 9:15), objevuje se tedy již v časné době římské.

Znovu se zde setkáváme s prstovými vrypy, konkrétně s typem 112, který se objevuje již od počátku doby římské.

Zajímavé jsou klínovité vpichy (Tab. XI:3), které celkově tvoří motiv větvičky (typ 126). Tento typ výzdoby se používá dlouhou dobu. Nejčastěji se vyskytuje na rozhraní těla a hrdla nádoby v horizontálním pásu a přežívá od první poloviny 2. století, přinejmenším na počátek 4. století po Kr. (*Varsik 2011*, 84). Podobný typ výzdoby byl nalezen také na malé černé nádobce ze Stradonic, společně se zlomkem plaňanského poháru a představuje przeworskou keramiku plaňanské skupiny ze stupně LT D2b. Výzdobný motiv je umístěný na plecích nádoby, ne však v horizontálním pásu, ale je tvořen svislou linií, skládající se z několika krátkých svislých větviček (*Motyková – Šneidrová 1962*, 141, 4:18). Fragment z Berouna-Plzeňského předměstí má povrch černé barvy, jeho malé rozměry nám však neumožňují větší prozkoumání.

Dalším rozpoznávaným výzdobným motivem je typ 233 v podobě rytých trojúhelníků, které jsou vyplněné vpichy kruhového tvaru (Tab. XII:8). Podobný motiv byl rozponán opět na keramice nalezené v jámě I v Letech u Dobřichovic, jež je datována do stupně A (*Halama 2006*, 347, 8:11).

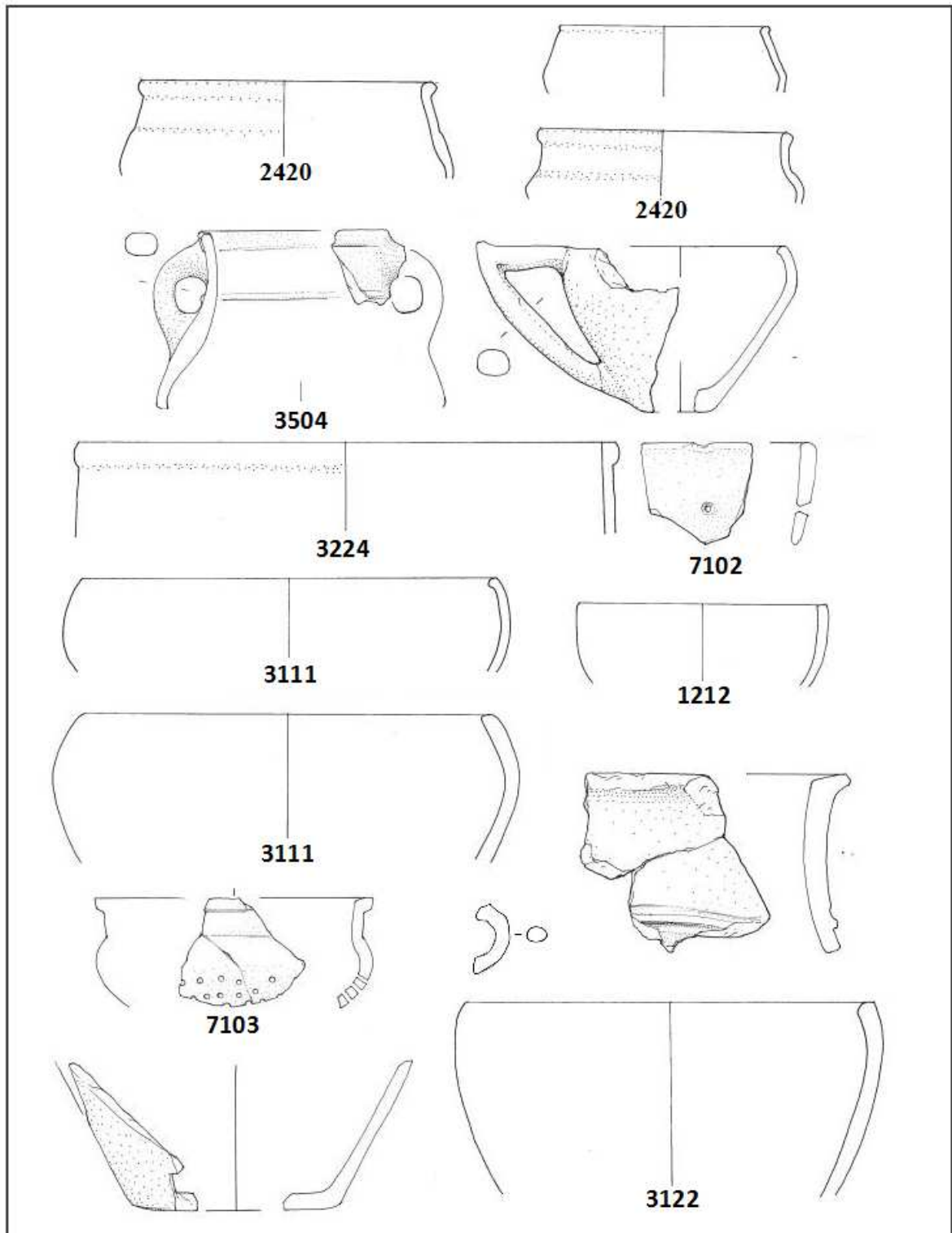
Další motivy ryté výzdoby se objevují v podobě vertikálních rýh ve dvou podobách - hlubší rýhy s větším odstupem (typ 212b), jemné ryté linie v podobě mřížky (typ 252) či mělčí, blízko u sebe, jako stopy po použití hřebene (typ 311). Typ 212b se objevuje na fragmentu z Letů u Dobřichovic společně s motivem rytých trojúhelníků vyplněných kruhovými vpichy (*Halama 2006*, 347, 8:11).

Výzdobný motiv typu 163 představují dvě ryté linie tvořící meandry vyplněné vpichy oválného či kruhového tvaru (Tab. X:5; XII:3). Shodná výzdoba je známa i ze zlomků plaňanské keramiky z Třebusic (*Droberjar 2006a*, 57, 34:12,13) a Slepotic (*Droberjar 2006a*, 71, 44:5). Z plastické výzdoby je zde zastoupen typ 511 – jednoduchý žlábek (Tab. XI:6,10,11). Paralelu lze nalézt na sídlišti z časné doby římské v Horoměřicích, stejně jako analogické motivy k výše zmíněným typům 212b , 233 a 252 (*Šulová 2006*, 330, 334-336, 4:11,13,17-18,8:3,14,15,9:5-7,10:2).

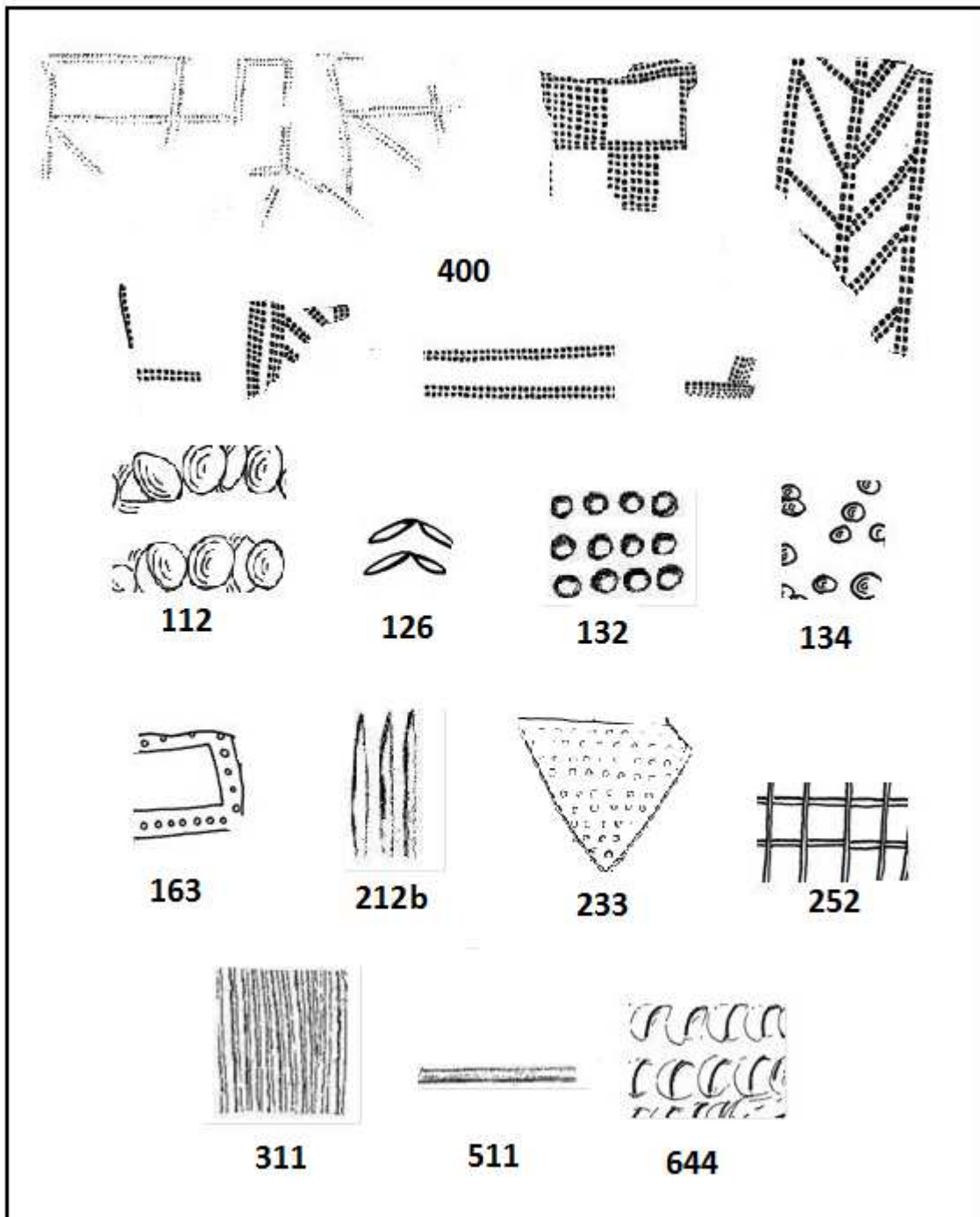
Z plastických motivů se zde nachází motiv typu 644 (Tab. XII:1). Pravděpodobně se jedná o výzdobnou techniku barbotino typickou zejména pro 2. století, jež je velmi charakteristická a výrazná. Podobná výzdoba se nachází na pohárku z Mušova „Na pískách“ (*Komoróczy 1999*, 176, 178, obr. 44:8).

Početný keramický materiál lze na základě charakteristických tvarů a výzdobných motivů datovat do časné (stupeň A) a starší doby římské (stupeň B1).

Tabulka 20: Keramické tvary obj. 28/79

Tabulka 21: Výzdobné prvky obj. 28/79

Objekt 29/79

V nepříliš početném keramickém souboru objektu 29/79 se opět objevil zlomek teriny typu 2420 (Tab. XIII:1). Nejvíce se podobá typu 6a z Dobřichova-Piřhory, který je datovaný do stupně B1 (*Droberjar 1999*, 38, 42-43). Dále zde byl nalezen zlomek misky se zataženým okrajem, který byl určen jako typ 2102 (Tab. XIII:6).

Zachovala se nožka s černě leštěným povrchem, pravděpodobně se jedná o spodní část pohárovité nádoby (Tab. XIII:11).

Dochoval se zde také zatažený okraj zdobený prstovými vrypy (Tab. XIII:10), stejně jako v objektu 28/79 a fragment ucha hrncovité nádoby.

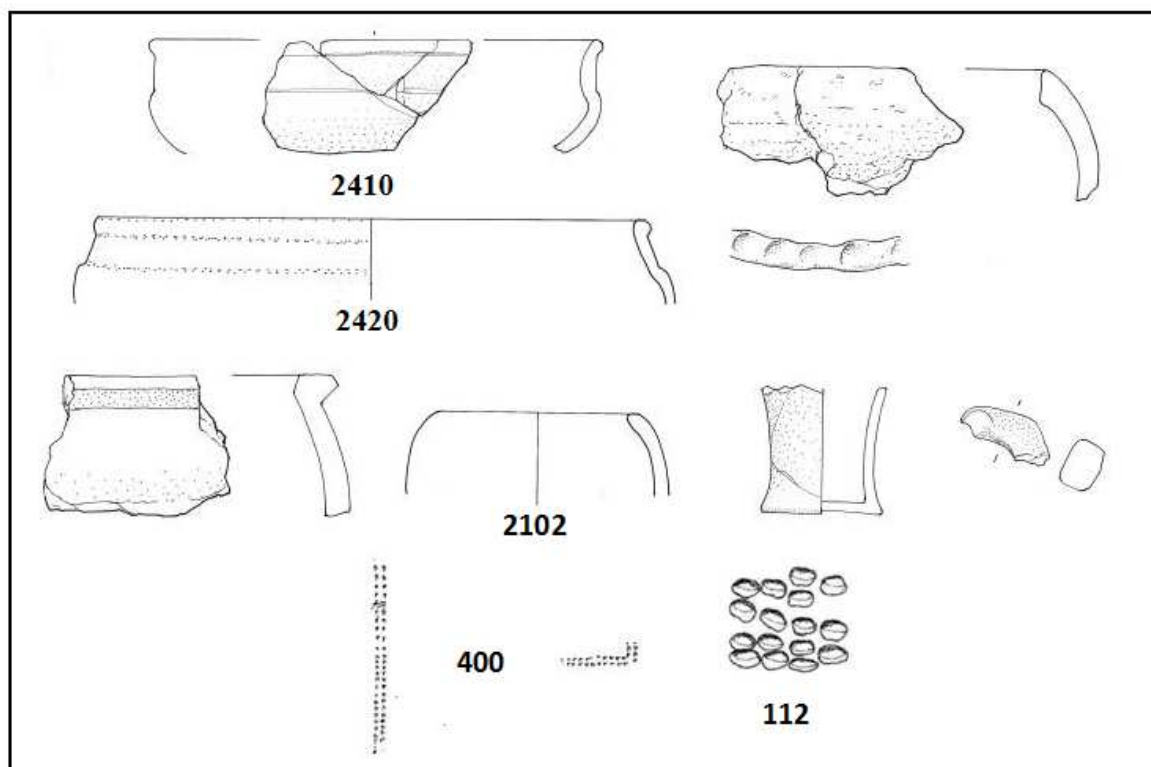
Zastoupení výzdobných prvků vyskytujících se na keramických fragmentech je výrazně nižší oproti jiným objektům.

Byla zde rozpoznána radélková výzdoba (typ 400). Dva motivy tvořené ozubeným kolečkem měly kvadratický tvar varianty B. Jednalo se o vertikální linii tvořenou dvěma řadami radélkových zubů (Tab. XIII:2). V druhém případě linie tvořila pravý úhel (Tab. XIII:4).

Objevil se zde opět také běžně se vyskytující motiv v podobě prstových vrypů typu 112.

Analyzovaný keramický materiál nese prvky stupňů A-B1 starší doby římské.

Tabulka 22: Keramické tvary a výzdobné prvky obj. 29/79

Objekt 36/79

Tento objekt poskytl velké množství keramického materiálu. Běžnou náplní jsou mísovité a hrncovité nádoby.

Zachoval se zde téměř celý profil (Tab. XIV:1) typu 1312 se zataženým okrajem, dále přímý vně zaoblený okraj typu 1321 a okrajový fragment, který lze obecně určit jako typ 1300.

Další skupinu tvoří nádoby nazývané tzv. „svěbské hrnce“ či mísy. Podařilo se zde rozpoznat tvary se zataženými či přímými jednoduše zaoblenými okraji 2101, 2103 (Tab. XVII:4; XIII:7; XV:10), a okraj nádoby je určen jako obecný typ 2100, tzv. polokulovité teriny představují tvary typu 2212, 2215, 2200 s výzdobou v podobě rytých linií v kombinaci s vpichy oválného tvaru (Tab. XVIII:8). K typu 2212 (Tab. XIV:4) nalezneme paralelu v plaňanské keramice z jihočeské lokality Dub-Javornice (*Zavřel 2006*, 253, obr. 21:7). Zachovaný zlomek okraje vázovité nádoby (Tab. XV:9) obecného typu 2400 má kónické hrdlo a plece oddělené plastickou lištou. Téměř analogická je nádoba pocházející z hrobu 26

ze slovenského pohřebiště Abrahám (*Kolník 1980*, 28, Taf. XVII: 26,a-b), která byla uložena do hrobu se sponou A 68 a je jí možné datovat tedy do 1. století po Kr.

Dochovalo se zde také větší množství okrajových zlomků hrnců, které je možné určit jako typy 3123 a 3322. Další tři okraje lze označit jako obecné typy 3100, 3200 a 3500 (Tab. XV:7,8; XVI:8,10; XVII:5,6,7). Tyto nádoby představují běžný keramický inventář vyskytující se na sídlištích a je obtížné je datovat.

Dochovaly se zde i dva okrajové zlomky tzv. plaňanských pohárů (Tab. XIV:2; XVIII:8) obecně určené jako typ 4100. Jeden z pohárů byl zdobený. Velmi podobný zlomek najdeme na sídlišti v Praze-Bubenči (*Motyková-Šneidrová 1963*, 44. Abb. 13:1).

Z relativně velkého množství okrajových zlomků, z důvodu jejich fragmentárnosti, nebylo možné určit tvar nádob. Byly zde zastoupeny přímé (jednoduché zaoblené a vně zaoblené), vyhnuté okraje (ostře – jednoduché, trojúhelníkovité, víceúhlé, kyjovité) i zatažené (jednoduché zaoblené, zevnitř a vně zesílené, seříznuté) okraje. Tyto zlomky pochází z blíže neurčitelných hrncovitých, mísovitých či terinovitých nádob.

Zajímavým nálezem je okraj zevnitř i vně zesílený (Tab. XIV:6; XVIII:6). Analogické nálezy jsou známy ze sídliště v Mlékojedech³.

Z dochovaných fragmentů většina představuje běžné, těžko určitelné tvary, s jednoduchým ostrým dnem. Vyjímkou jsou pouze tři zlomky nožkovitých den s černě leštěným povrchem (Tab. XVII:2).

Tento objekt nám poskytl keramický materiál poměrně bohatý na výzdobné motivy. Zachovalo se několik zlomků zdobených výzdobou ozubeným kolečkem. Všechny ornamenty jsou tvořeny jednostopým ozubeným kolečkem a otisky zubů mají kvadratický tvar – varianta B. Zachovaly se pouze části ornamentů, které nelze přesněji určit (Tab. XIV:12,17,26; XVII:5; XVII:2).

Běžně se zde objevují nehtové vrypy (typ 125) a chaoticky umístěné kruhové důlky (typ 135) (Tab. XIV:27).

Z ryté výzdoby se zde vyskytují také plošně nanesené trojúhelníkovité vpichy (Tab. XVI:6) – typ 142, jehož paralely pochází z Bratislavy-Dúbravky. Trojúhelníkovité vpichy se na území Čech ve stupni A a B1 zatím nebyly prokázány. Zdá se, že jsou charakteristické

---

³ dle ústního sdělení Z. Beneše

spíše pro 2. století (*Varsik 2011*, 86). V této situaci je ale tento výzdobný motiv uložen spolu s materiálem z počátku doby římské.

Na jemné stolní keramice s černě leštěným povrchem z tohoto objektu jsou často zobrazeny jako typ 161 prosté oválné vpichy bez ryté linie (Tab. XIV:9) a typ 162, linie tvořená dvojicemi oválných vpichů s jemně rytou linií uprostřed (Tab. XIV:13,14; XVIII:8). Typ 162 se objevuje ve více variantách. Téměř shodný motiv je zobrazen na fragmentu z lokality Praha-Bubeneč (*Motyková-Šneidrová 1963*, Abb.13:9,10). V katalogu jsme vyčlenili další dvě varianty: 162g – ryté linie s oválnými vpichy, které tvoří motiv písmene X (Tab. XIV:2,28) a 162h, kde mezi oválnými vpichy jsou umístěny dvě ryté linie tvořící opět motiv písmene X (Tab. XIV:16). Typ 162g se objevil na dvou fragmentech pocházejících z tohoto objektu, v jednom případě se jednalo o malou nádobku, v druhém měla nádoba větší rozměry. Vzhledem k malým rozměrům zlomků však nelze určit tvar nádob.

Analogický motiv k typu 162g nalezeneme na zlomku z Prahy-Bubeneče (*Motyková-Šneidrová 1963*, Abb.13:1), na fragmentu poháru a teriny ze Zlivi (*Zavřel 2006*, 253, obr. 21:1,3) nebo na nádobě z Let u Dobřichova (*Halama 2006*, obr.11:1). Podobná výzdoba typu 162h se vyskytuje mezi fragmenty plaňanské keramiky, získaných z pravěké mohyly v Hluboké nad Vltavou (*Zavřel 2006*, obr.15:1).

Z ryté výzdoby se zde často objevují svislé ryté linie – typ 212, nebo různě uspořádané ryté linie – typy 222 a 223.

Zajímavý je výzdobný motiv v podobě ryté pásky vyplňované krátkými čárkovitými vrypy (Tab. XIV:24) (typ 163). Motiv ryté pásky tvořící meandry známe, jak jsme již zmínili výše, z przeworské kultury. Podobný motiv se nachází na zlomku ze sídlištního objektu ze Slepotic (*Droberjar 1997*, obr. 44:5). Rytá páska na zlomku z tohoto objektu netvoří meandr, ale zaoblený motiv, jehož celý tvar neznáme.

Opět se zde shledáváme s typem 233 – ryté trojúhelníky vyplněné kruhovými vpichy (Tab. XIV:1), jež jsou charakteristické pro stupeň A. Mezi další motivy ryté výzdoby patří typy 234 a 252 tvořící mřížky kosočtverců nebo čtverců. Podobný typ výzdoby pochází z chaty z Mlékojed (*Droberjar 1997*, 66, obr.41:10,40:8) nebo z objektu B13 na sídlišti Březně u Chomutova (*Beneš 2010*, 91, obr.31:9,10).

Nádoby z tohoto objektu byly hojně zdobeny pomocí hřebene, tzv. hřebenování. Jsou zde zastoupeny typy 311, 312 a 313.

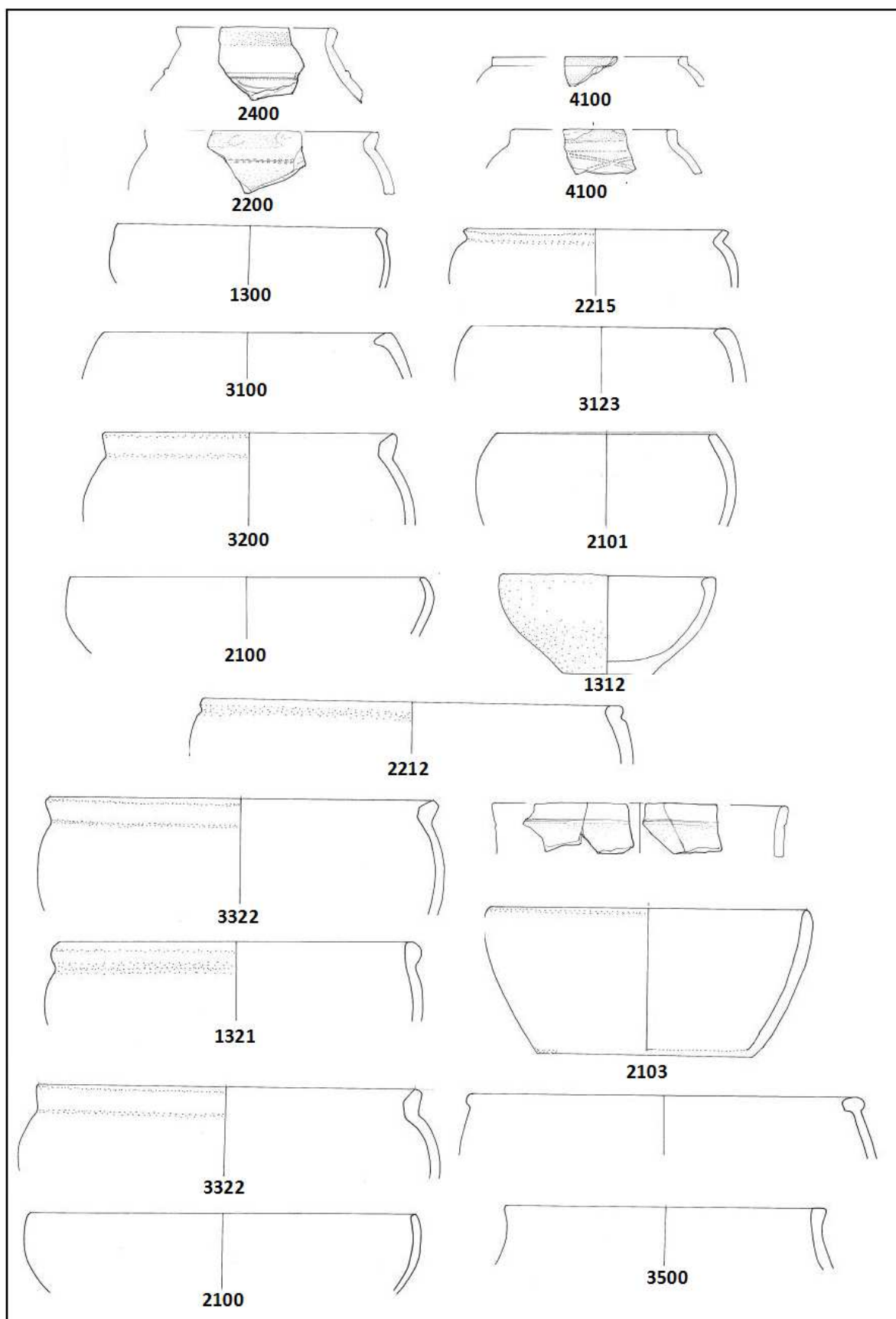
Výzdobný typ 341, tvořený navzájem kolmými obdélníky složených z rytých linií, má analogie v chatách VII a X v Křepicích a v chatě II v Rajhradě ze starší doby římské na Moravě (*Droberjar 1997, 35*).

Z plastických prvků je zde zastoupen motiv žlábků (typ 511) a lišta tvořená výčnělky kruhového tvaru (typ 614) (Tab. XVIII:9).

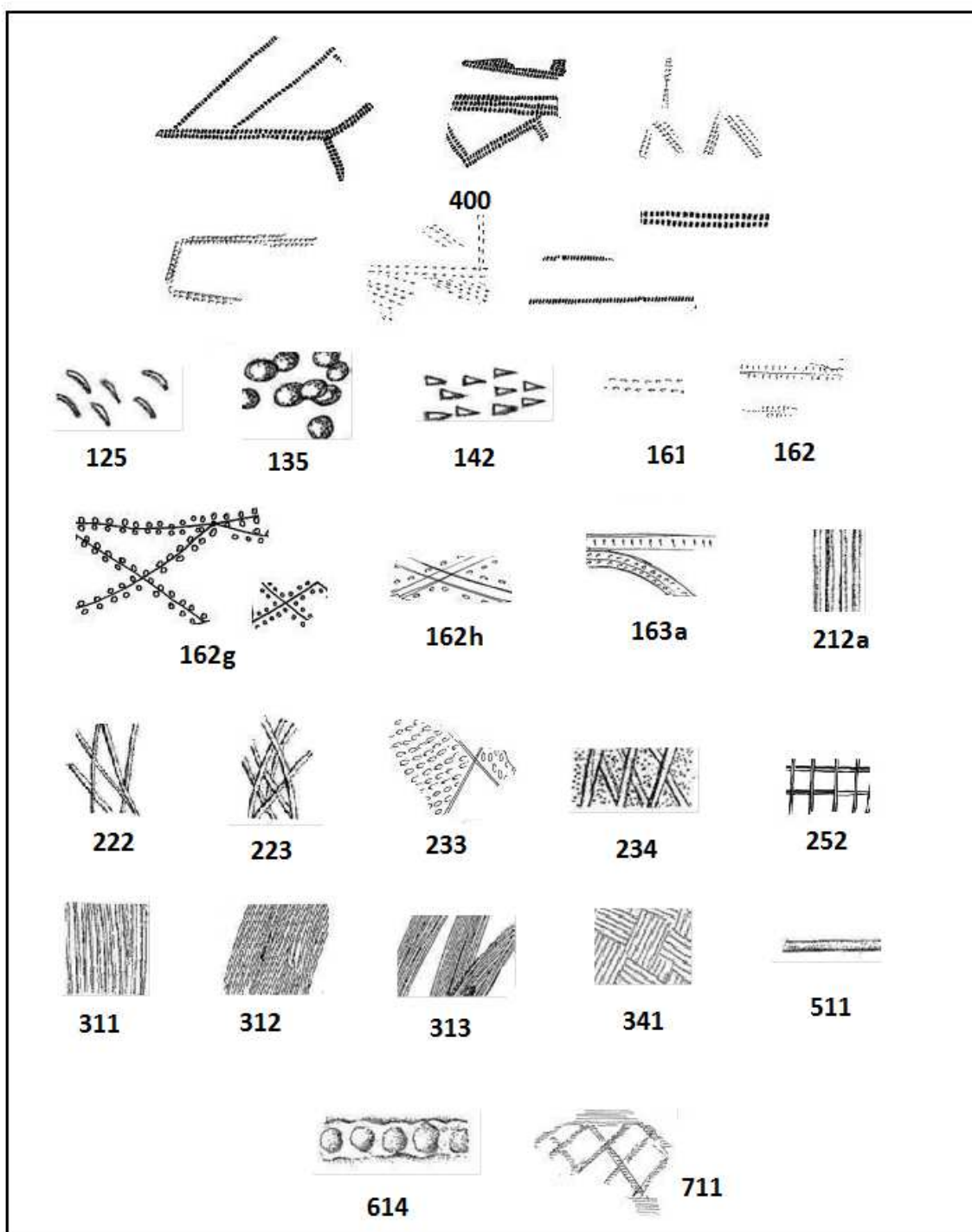
Vlešřovanou výzdobu jsme v katalogu uvedli pod obecným typem 700 a motiv vlešřované mřížky skládající se z kosočtverců (Tab. XIV:20) jsme označili jako typ 711. Droberjarův typ 721, nalezený v zahloubené chatě na sídlišti Komořany ze stupně B1 na Moravě (*1997, 39, 135*) se tomuto velmi podobá.

Po analýze keramického souboru můžeme tento objekt datovat do časné doby římské stupně A. Jako mladší se jeví motiv plošně nanesených trojúhelníkovitých vpichů typu 142. Ačkoli na území Čech zatím nebyl tento motiv ve stupni A-B1 prokázán, neznamená to, že se zde nemohl vyskytovat. Může se však také jednat o mladší zásah do výplně objektu.

Tabulka 23: Keramické tvary obj. 36/79

Tabulka 24: Výzdobné prvky obj. 36/79

Objekt 56/80

Tento objekt obsahoval oproti předchozím objektům menší množství keramického materiálu, z určitelných tvarů je zde obsažen typ 1411 (Tab. XIX:2).

Z hrnců zde byl nalezen zlomek okraje blíže neurčitelného obecného typu 3200, který nelze přesněji datovat (Tab. XIX:1).

Byl zde nalezen tvar, který se nepodařilo přiřadit k žádnému keramickému typu. Nádoba s vyhnutým víceúhlým okrajem má na plecích situovaný plastický žlábek (Tab. XIX:4). Podobný nález, lišící se pouze počtem žlábků (tři), je znám z plaňanské keramiky ze sídliště časné doby římské (*Droberjar 2006a*, 65, obr. 40:11).

Součástí keramického souboru byl zlomek ucha patřící zřejmě k hrncovité nádobě (Tab. XIX:5).

Co se týče okrajů, z důvodu jejich fragmentárnosti u většiny nebylo možné určit tvar nádob. Z objektu pochází okraje přímé (jednoduché, kyjovité), vyhnuté (ostře – jednoduché, trojúhelníkovité, víceúhlé, esovitě – plynulá profilace) a zatažené (jednoduché zaoblené, seříznuté). Typy jednotlivých okrajů ukazují na mísovité, hrncovité a terinovité nádoby, které nelze blíže specifikovat.

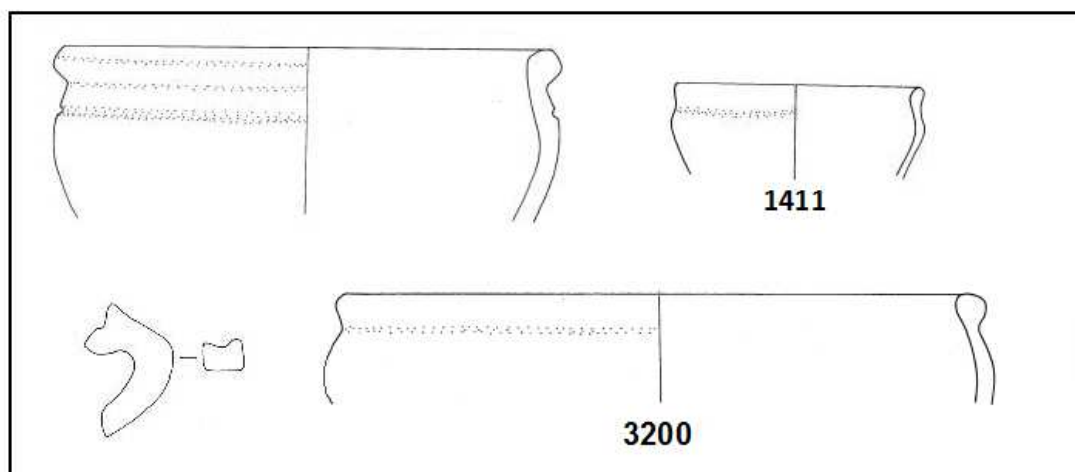
Zachovalo se zde 14 zlomků den nádob, z toho 10 jednoduchých ostrých a tři nožkovité s černě leštěným povrchem.

Z výzdobných motivů se zde nacházela výzdoba ozubeným kolečkem – radélkem. V tomto případě u všech třech motivů se jedná o variantu A, kdy otisk zubu má oválný tvar a připomíná prostý, ručně provedený vpich často se objevující na plaňanských pohárech nebo na kulovitých miskách (*Rybová 1956*, 218; *Droberjar 2008a*, 104).). V jedné části je patrná jemná linie, situovaná mezi vpichy (Tab. XIX:7) (typ 162). Výzdobný ornament, tvořený dvěma řadami otisků zubů, je proveden ve tvaru písmene Z (Tab. XIX:3). Téměř identický nález pochází z Tuklat, kde zdobil povrch plaňanského poháru (*Motyková-Šneidrová 1963a*, Abb. 19:4).

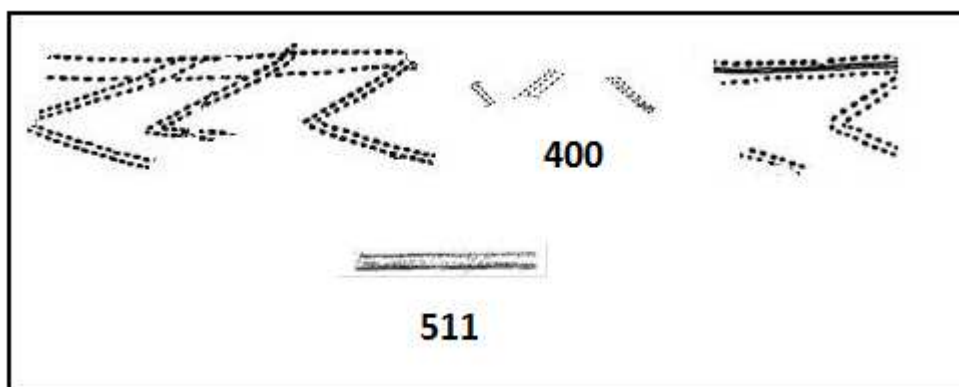
Z plastické výzdoby zde byl zastoupen typ 511 (jednoduchý žlábek). Tento výzdobný typ jsme již popsali u předchozích objektů (např. 24/79).

Na základě analyzovaného materiálu datujeme tento objekt do stupně A časné doby římské.

Tabulka 25: Keramické tvary obj. 56/80

Tabulka 26: Výzdobné prvky obj. 56/80

Objekt 70/80

Tento objekt také poskytl menší množství keramických fragmentů.

Podařilo se zde opět nalézt fragment teriny (Tab. XX:1) typu 2420. Opět ji lze přiřadit k typu 10a, který je charakteristický pro stupeň B1 (*Droberjar 1999. 38, 46*).

Zatažený okraj pravděpodobně patří hrnci, jehož tělo zdobily různě rozmístěné ryté linie (Tab. XX:4).

Objekt obsahoval několik menších okrajových zlomků: přímé (jednoduché zaoblené, seříznutý okraj), vyhnuté (ostře – víceúhlé, esovitá plynulá profilace) a zatažené (jednoduché

zaoblené, seříznuté). V tomto případě opět můžeme pouze konstatovat skutečnost, že tyto okraje náleží mísovitým, hrncovitým či terinovitým nádobám, které blíže nelze specifikovat.

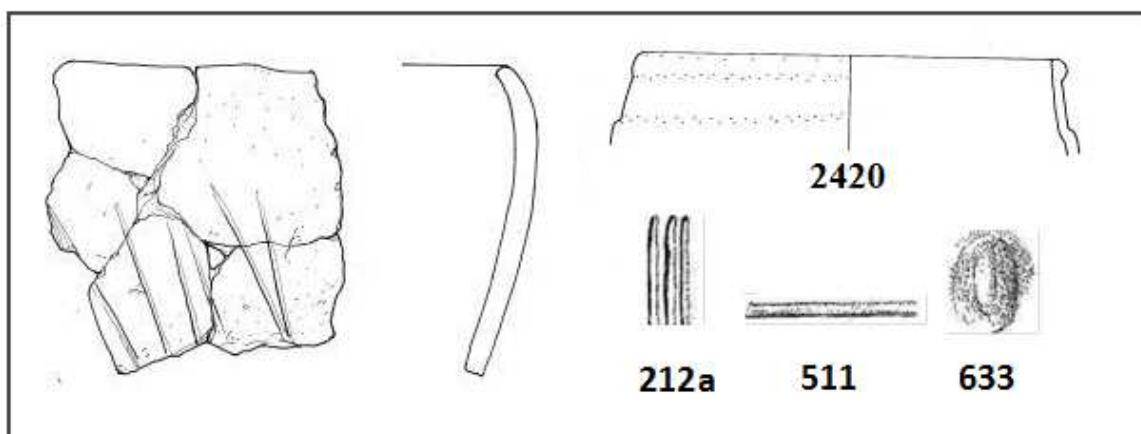
Zachovaly se zde čtyři zlomky den nádob, z toho tři ostré jednoduché s hlazeným povrchem a jeden nožkovitý černě leštěný.

Z výzdobných motivů se zde setkáváme s obvyklými rytými liniemi, v tomto případě se svislými – typu 212b.

Na fragmentech se vyskytují také plastické prvky – žlábek typu 511 a plastický pupík typu 633.

Vzhledem k nedostatku přesnějšího datovacího materiálu, můžeme dataci objektu určit pouze velmi orientačně do stupně B1 či B1-B2.

Tabulka 27: Keramické tvary a výzdobné prvky obj. 70/80

Objekt 79/80

Tento objekt neposkytl keramický materiál, vhodný ke stylové analýze, neobsahoval totiž typické tvary či výzdobné motivy.

Kromě atypických střepů se zde dochoval pouze jeden zlomek jednoduchého ostrého dna s hlazeným povrchem.

Objekt 80/80

Tento objekt poskytl velmi malé množství keramického materiálu.

Podle zachovaného okraje bychom mohli určit alespoň typ 2421-2422, který představuje tzv. klasické teriny (Tab: XIX:8). Tyto keramické tvary se objevují zejména v hrobech ve stupni B1 a ojediněle přežívají do stupně B2. Nález podobné nádoby známe ze žárového hrobu v Lovosicích (*Motyková-Šneidrová 1967, 35, Abb.16:7*).

Druhý okrajový fragment byl určen jako přímý jednoduchý zaoblený. Dna se nedochovala žádná.

Pouze na základě dochovaného okraje teriny lze objekt orientačně datovat do stupně B1.

Tabulka 28: Keramické tvary obj. 80/80

Objekt 93/80

V souboru keramiky, pocházejícího z tohoto objektu, se nám podařilo rozlišit dva tvary.

Z hrncovitých nádob se dochovala část situlovitého hrnce typu 3112, který nejde přesněji chronologicky zařadit (Tab. XXI:8).

Také se dochoval okrajový zlomek tzv. plaňanského poháru, charakteristický tvar stupně A časné doby římské s typickou výzdobou na výduti (Tab. XXI:3).

Z menších fragmentů lze rozlišit okraje přímé (jednoduché zaoblené, s vně zaobleným okrajem), vyhnuté (trojúhelníkové), zatažené (jednoduché zaoblené, zevnitř zesílené).

Dochovala se zde čtyři jednoduchá ostrá dna. Opět je můžeme přisoudit běžným hrncovitým, mísovitým a terinovitým tvarům.

Výzdobné motivy z tohoto objektu zahrnují běžné prstové a nehtové vrypy typů 111 a 121. Z ryté výzdoby jsou zde zastoupeny také svislé ryté linie typu 212a.

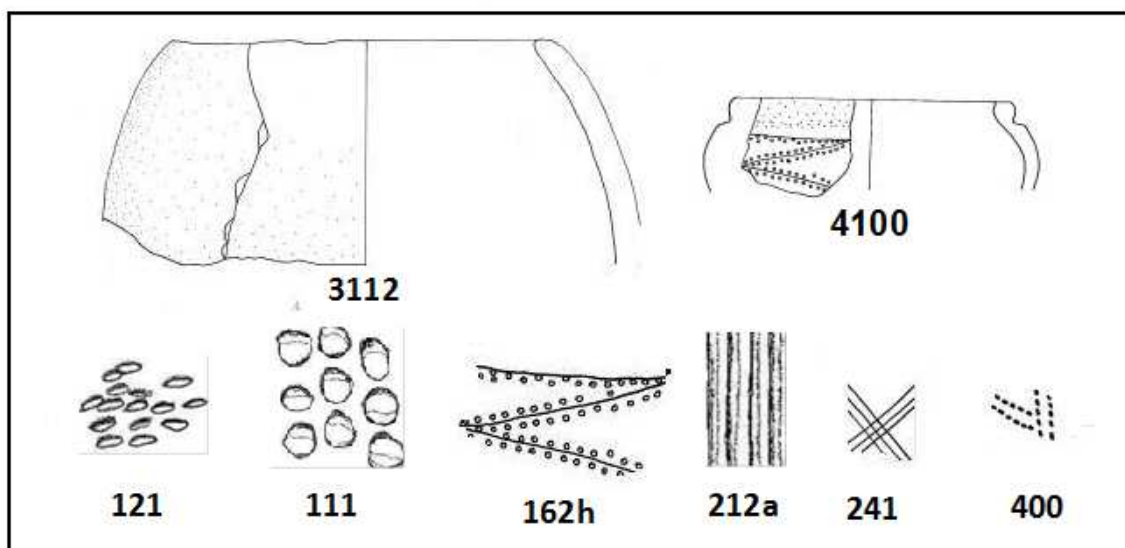
Charakteristickým motivem pro časnou dobu římskou jsou jemné ryté linie v kombinaci s prostými vpichy oválného tvaru, v tomto případě tvoří motiv písmene Z – typ 162h (Tab. XXI:3).

Objevil se zde také jednoduchý radélkový motiv – motivy tvořené ozubeným kolečkem měly oválný tvar varianty A (Tab- XXI:2). Výzdoba skládající se zde dvou dvojřadých linií svírající úhel přibližně 45 stupňů byla tvořena opět jednostopým nástrojem.

Znovu se zde také setkáváme s jemnými liniemi uspořádanými do tvaru písmene X (Tab. XXI:1).

Objekt lze po analýze materiálu datovat do stupně A.

Tabulka 29: Keramické tvary a výzdobné prvky obj. 93/80

Objekt 102/80

Objekt lze zařadit mezi objekty bohatší na keramický materiál. Z určitelných tvarů se zde nachází typy 1411, 1412 a obecný typ 1400, který představují mísy s ostře vyhnutými okraji (Tab. XXIII:2,3).

Hojně jsou zde zastoupeny také tzv. přechodné typy mezi mísami a vysokými kulovitými hrnci – typy 2101, 2102, 2103 a obecný typ 2100 (Tab. XXXIII:5,6,7; XXXIV:7,9).

Z polokulovitých terin se zde nachází typ 2211 (Tab. XXIV:2). Nalezneme zde i okraj tzv. klasické teriny (Tab. XXIII:1) (typ 2400).

Dva okraje lze určit jako soudkovité hrnce (Tab. XXIV:3,10) (typ 3313). Jako hrnec lze označit i typ 3211 (Tab. XXIV:6).

Okraje, ze kterých jsme nebyli schopni určit celkový tvar nádob, obsahují přímé (jednoduché zaoblené, s vně zaobleným a zúženým okrajem, kyjovité), vyhnuté (ostře – jednoduché, trojúhelníkovité, víceúhlé, kyjovité, esovité - plynule) a zatažené (jednoduché zaoblené, zevnitř a vně zesílené, seříznuté). Dochoval se také jeden zlomek zdobený nehtovými vrypky.

Celkem soubor obsahoval 25 den. Stolní jemnou keramiku představovaly dva fragmenty nožkovitého dna a dva zlomky duté nožky. Zbytek představovala běžná jednoduchá ostrá dna, z nichž většina patřila různým hrncům, mísám nebo terinám, které nelze přesněji rozlišit.

Z výzdobných motivů se zde dochovaly motivy radélka – varianty A, kdy otisk zubů má oválný tvar (Tab. XXII:2,3). Nejvýraznějším dochovaným ornamentem je uspořádání otisků zubů do tvaru písmena T (Tab. XXII:10). Téměř analogický ornament lze nalézt na nádobách z hrobů 51, 65 a 78, datovaných do stupňů B1, respektive B1b z Dobřichova-Pičhory.

Jsou zde zastoupeny motivy nehtových vrypů uspořádaných do dvojic (Tab. XXII:1,8) (typ 124) a naopak chaoticky uspořádaných důlků (Tab. XXII:4) (typ 136).

Charakteristickou výzdobou nádob datovaných do časně doby římské stupně A jsou již zmíněné motivy jemné ryté linie v kombinaci s prostými vpichy oválného tvaru 162. Nový výzdobný motiv – dvě horizontální linie vyplněné dalšími, které tvoří motiv převráceného písmene V a představují charakteristický výzdobný ornament časně doby římské jsme v katalogu označili jako variantu 162i (Tab. XXII:13). Analogii nalezneme na plaňanském poháru z žárového hrobu na pohřebišti ve Stehelčevsi (*Motyková 1981c*, 363, Abb.16:2). Na

fragmentech z tohoto objektu se tento motiv objevil také v podobě dvojic prostých vpichů bez ryté linie – typ 161.

Do ryté výzdoby spadají také běžné svislé rýhy (Tab. XXII:6) (typ 212b) a ryté linie tvořící motivy kosočtverců (Tab. XXII:12) (typ 234) a čtverců (typ 252).

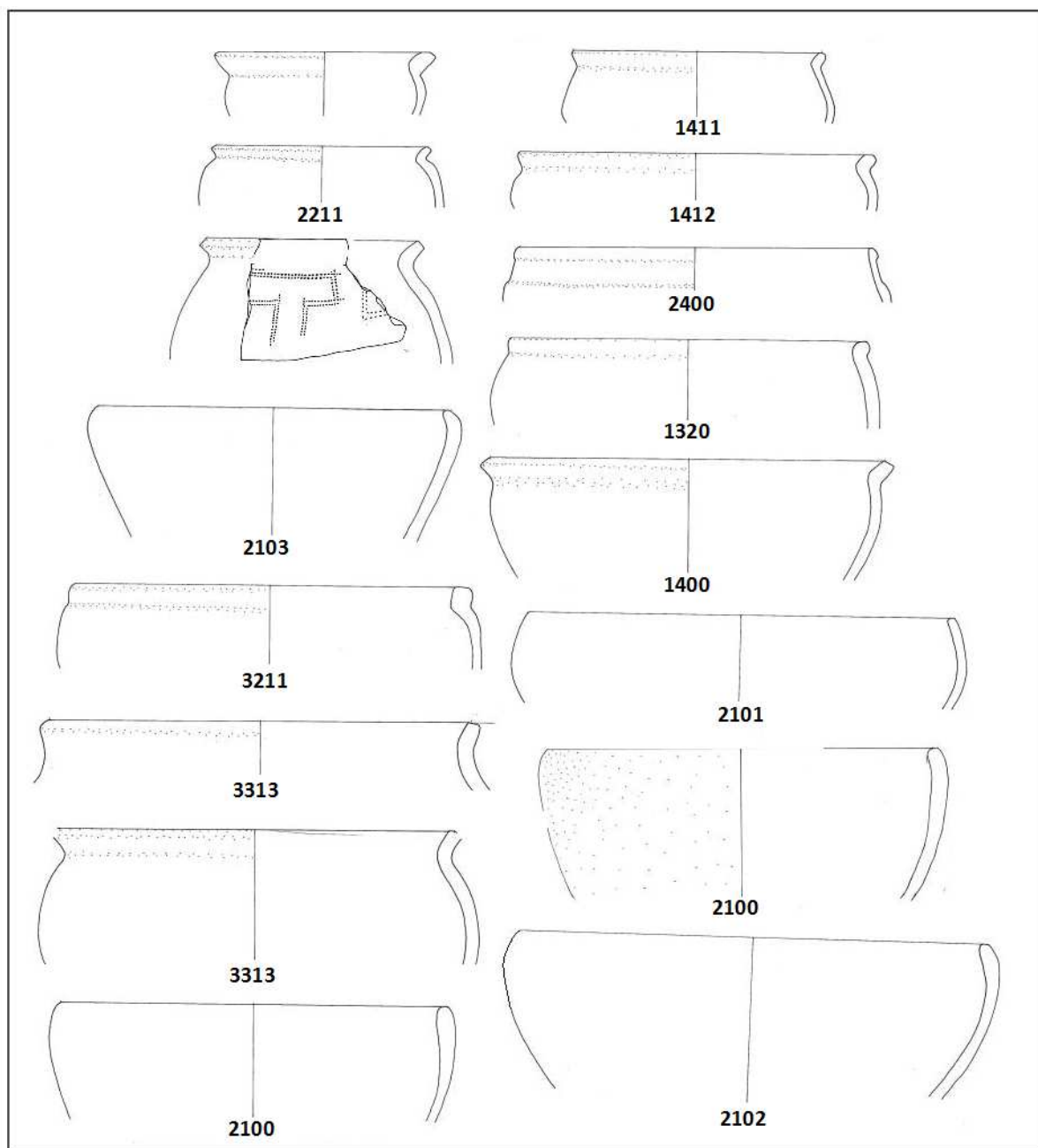
Nádoby z tohoto objektu byly zdobeny pomocí hřebene – typy 311, 312 a 313 (Tab. XXII:7). Technikou hřebenování zde byly také rozpoznány motivy obloučků – typ 331. Analogický ornament můžeme spatřit např. na zlomku z Mlékojed, datovaném do časné doby římské (*Droberjar 2006a*, 65, obr. 40:3).

Z plastické výzdoby jsou zde zastoupeny svislé žlábků typu 521 a lišta typu 611. Podobný jednoduchý horizontální žlábek je známý z chaty z časné doby římské z Mlékojed (*Droberjar 1997*, 67, obr.42:8).

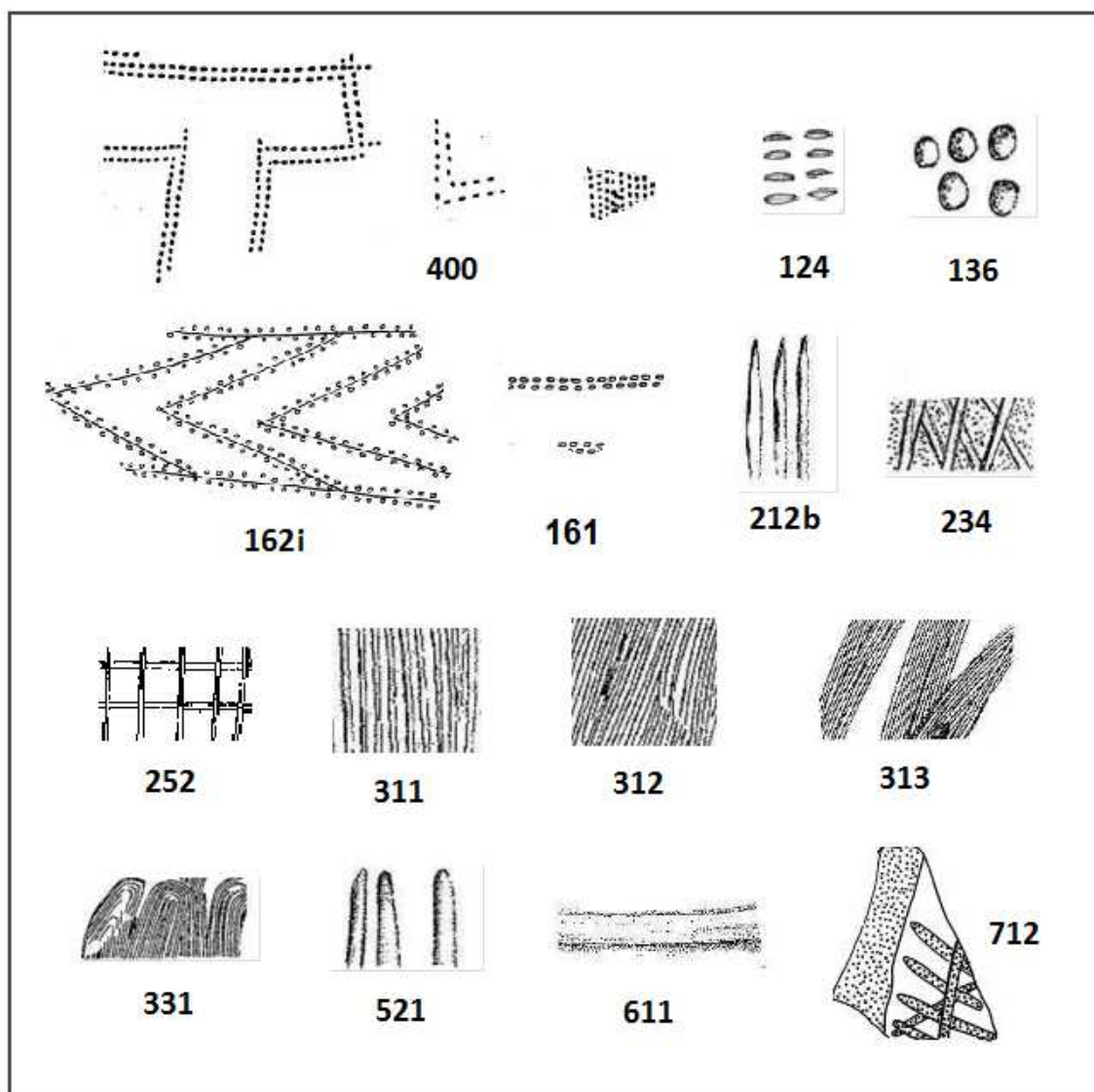
Zajímavým nálezem je motiv vlešťování, kterému jsme v katalogu vyhradili typ 712 (Tab. XXII:5). Téměř identický výzdobný motiv má E. Droberjar uveden jako typ 731 a byl nalezen v zahlubené chatě na sídlišti Komořanech, které je řazeno k nejstarším lokalitám sídlištního charakteru na Moravě (stupeň B1); (*Droberjar 1997*, 39, 110, 135). Podobné vlešťování lze vidět také na fragmentech plaňanské keramiky ze sídliště ve Slepoticích (*Droberjar 2006a*, 71, obr. 44:13,15).

Po provedené analýze keramického materiálu řadíme keramický soubor z tohoto objektu do časné doby římské stupně A, zároveň však soubor obsahuje i prvky stupně B1.

Tabulka 30: Keramické tvary obj. 102/80

Tabulka 31: Výzdobné prvky obj. 102/80

5.4. Analýza technologického zpracování keramiky

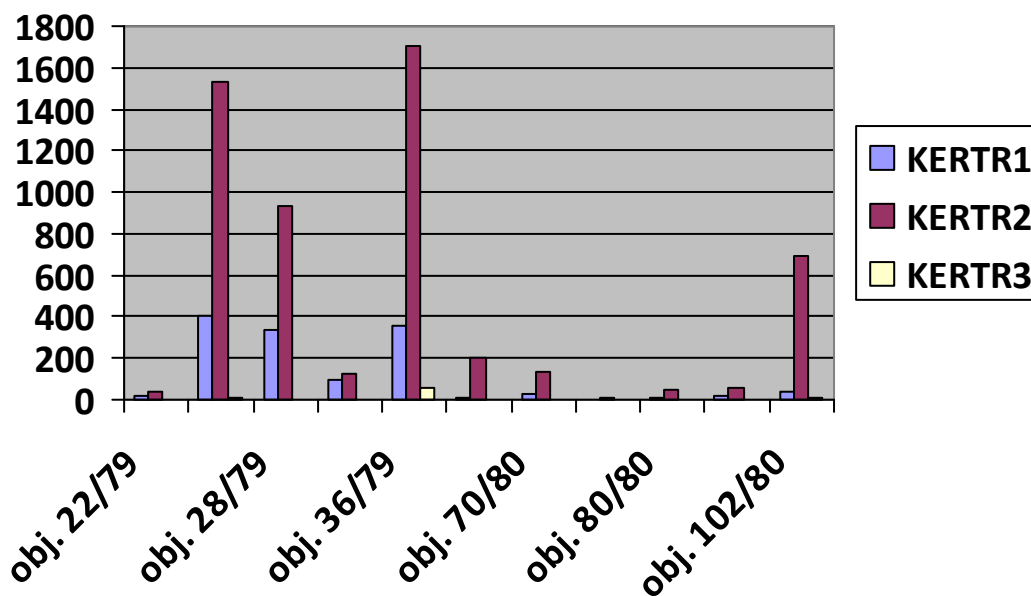
5.4.1. Zastoupení dle keramických tříd

Hodnocení zastoupení jemné stolní keramiky v sídlištních objektech by nám mohlo pomoci v otázce interpretace funkce zahloubených chat. Fragменты jemné stolní keramiky jsou definovány jako zlomky s tloušťkou maximálně 6 mm a jejich povrch je leštěný. V databázi jsou označeny KERTR1. Hrubší užitkovou keramikou představují fragmenty o mocnosti více než 6 mm a zároveň méně než 12 mm s databázovým označením KERTR2.

Třetí skupinou je keramika hrubá, kterou zastupují zlomky větší než 12 mm s velmi hrubým povrchem, především zásobnice. V databázi je označena jako KERTR3.

Z předloženého grafu vyplývá, že v hodnocení zastoupení keramiky členěné podle výše zmíněných keramických tříd jsou zřejmé odchylky. Zejména výrazný podíl hrubší užitkové keramiky se nachází v objektech 36/79, 24/79, 28/79 a 102/79. V opačném případě je zde ale oproti dalším objektům nejvýrazněji zastoupena jemná stolní keramika. Jedná se o objekty s bohatým zastoupením keramického materiálu. U dalších objektů se do výsledného hodnocení promítl celkově nižší počet keramiky. I přes tuto skutečnost byl výrazný podíl jemné keramiky zaznamenán u objektu 29/79, zatímco výrazný podíl hrubší keramiky se vyskytuje u objektů 56/80 a 70/80. Velmi hrubá keramika, zejména zásobnice, se na sídlišti vyskytovaly pouze minimálně. Jejich větší počet je patrný v objektu 36/79. Je nutné brát v úvahu také možnost, že vliv na výsledné hodnoty mohlo mít také více střepů pocházejících z jedné rozbité nádoby. Z předložených výsledků vyplývá, že zahloubené chaty byly využívány spíše pro obytné, než pro hospodářské, zejména skladovací, účely. Vyjímku představovaly chaty 29/79 a 36/79, ve kterých byla nalezena výrobní zařízení. Zajímavý je velký podíl jemné keramiky právě v chatě 29/79, i přes skutečnost, že zde byla zachycena pec. Vzhledem ke skutečnosti, že objekt nebyl prokopán celý, nemáme k dispozici dostatek informací o této problematice.

Tabulka 32: Zastoupení keramických tříd v objektech

5.4.2. Zastoupení dle úprav povrchu

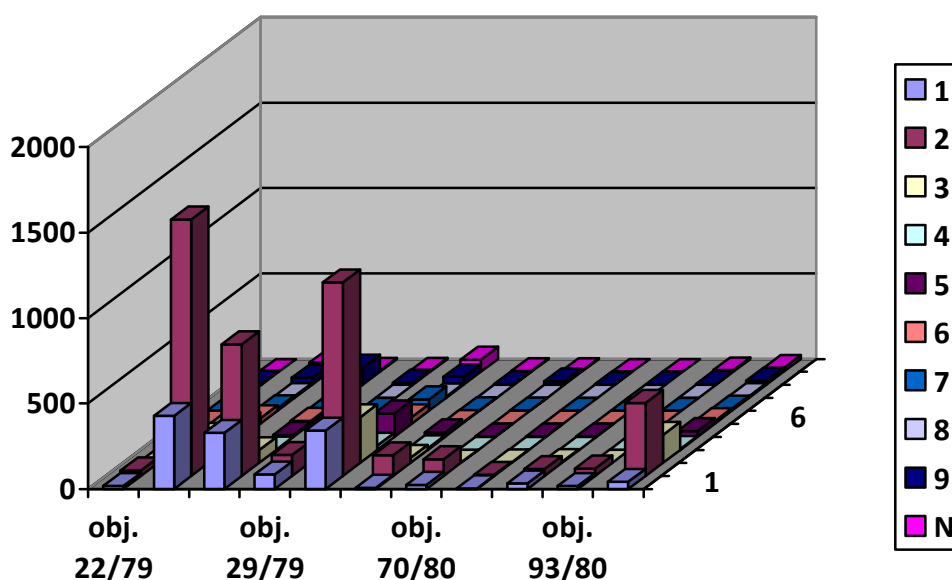
V této podkapitole se budeme zabývat úpravami povrchu keramických zlomků, především leštěním a zdrsňením. Legenda k jejich popisu a číslování se nachází v tabulce podkapitoly 5.1. Členění povrchových úprav keramiky pomocí zdrsňování bylo převzato ze svazku Archeologie pravěkých Čech o době laténské (Venclová ed. 2008, obr. 50) a upraveno pro naše účely. Dále zde byl sledován černě leštěný povrch keramiky, jenž je typický pro stolní keramiku doby římské.

Jak z grafu vyplývá, nejvýrazněji zde převládají střepy s hlazeným povrchem. Ostatní úpravy povrchu jsou zastoupeny spíše minimálně. V objektech 28/79, 29/79 a 93/80 je patrné větší množství nádob s jemně drsněným povrchem, zatímco u objektu 36/79 převažuje hloubkové drsnění. Drsnění nádob je charakteristické pro hrubší užitkovou keramiku, zejména hrncovité nádoby. Další úpravy povrchu (např. mramorování, chuchvalcovitý či zrnitý povrch atd.) jsou zde zastoupeny minimálně. Jistě není překvapivé, že drsnění povrchu nádob bylo výrazné v objektu 36/79, ve kterém je i vyšší počet fragmentů velmi hrubé keramiky. Pro zásobnicové nádoby je drsněný povrch typický. V tomto případě ale mohly být výsledné hodnoty ovlivněny fragmentarizací jediné nádoby. V objektu 36/79 bylo nalezeno také

výrobní zařízení, je zde tedy možná souvislost mezi hospodářským využitím objektu a nádobami sloužící k hospodářským účelům. U objektů 28/79 a 36/79 je patrnější větší počet zlomků s porušeným povrchem, u kterého nebylo možné úpravu povrchu určit.

Tabulka 33: Zastoupení úprav povrchu v objektech

5.5. Přesleny

Přeslen je malý rotačně symetrický předmět s centrálním průchozím otvorem, který sloužil výhradně jako součást přeslice ke sprádní nití. Sloužil jako setrvačnick vřetena, ale zároveň i jako závaží (Chytrá 2005, 10). V Berouně – Plzeňském předměstí byly nalezeny 3 kusy a v jednom případě se dochovala pouze polovina předmětu. Všechny byly vyrobeny z keramiky. Problematikou přeslenů se ve své bakalářské práci naposledy zabývala H. Chytrá (2005).

V zahloubené chatě 29/79 byly nalezeny keramické přesleny. První dvojkónický přeslen (Tab. XIII:9) lze přiřadit k typu 1aI, jež má horní i spodní základnu konvexního tvaru. Tento typ bývá na germánských pohřebištích rozšířen nejčastěji (táž 2005, 43). Druhý přeslen má prstencovitý tvar (Tab. XIII:13).

Polovina keramického přeslenu dvojkonického nesouměrného tvaru s ostrým lomem, byla objevena v zahlobené chatě 70/80 (Tab. XX:5). Lze ho přiřadit k typu 1 s horní konvexní a spodní konkávní základnou (*Chytrá 2005*, 43).

Přeslen prstencovitého tvaru (Tab. XXV:1), jehož povrch je zdoben plastickými žebry, (objekt 103/80) nelze přesně typologicky zařadit.

Zajímavým nálezem je dvojkónický souměrný přeslen s válcovitým středem (Tab. XXV:6) – typu 2c (obj.17+19/79) se zdobeným povrchem. Tělo předmětu je po obvodu zdobeno dvěma liniemi kolků kruhového tvaru. Z území Čech je uváděno pouze 6 zdobených přeslenů z celkových 53 kusů (11,3%); (*Chytrá 2005*). Analogický předmět není dosud znám.

Jednotlivé typy přeslenů, určené na základě jejich tvaru, nejsou chronologicky citlivé a nedají se přiřadit k určitému období. Většina typů se objevuje po celou dobu římskou.

5.6. Hliněná zoomorfní plastika

Součástí výplně polozemnice 28/79 byl fragment (Tab. XII:7), který lze zřejmě interpretovat jako část zoomorfní nádoby. Drobné hliněné plastiky v podobě ptáků či zavalitých zvířat jsou známé z Touchovic, Plaňan, Hrochova Týnce či sídliště u Přešťovic. Analogie těchto nádob jsou rozšířeny po celé střední Evropě od Slezska až po Porýní. Podle K. Motykové-Šneidrové měly nálezy drobné hliněné plastiky kultovní a symbolickou funkci a nelze vyloučit ani možnost, že sloužily jako dětské hračky či ozdoby. Obsah některých dutých exemplářů tvořily hliněné kuličky nebo drobné kamínky a sloužily zřejmě jako chřestítka. Na základě jejich identického vzhledu s hliněnou plastikou z mladší doby bronzové a doby halštatské, se tyto nálezy považují za doklad přežívajících výtvarných, myšlenkových a kulturních tradic halštatského osídlení (*Motyková-Šneidrová 1960*, 233-239).

5.7. Římsko-provinciální keramika

Na sídlišti byly objeveny také fragmenty římsko-provinciální keramiky. V zahlobené chatě 28/79 byly nalezeny tři zlomky těla nádoby (Tab. XI:13,14,15) a fragment mírně odsazeného dna (Tab. XI:12). Podle žlutohnědé barvy a zejména výzdoby v podobě pásu červenohnědé barvy můžeme tuto keramiku určit jako pannonskou páskově malovanou⁴. Představuje poddruh žlutooranžové keramiky a patří k typickým pannonským výrobkům. Zlomky byly pravděpodobně součástí džbánu, který patří k charakteristickým tvarům této

---

⁴ určil L. Rypka

keramiky. Zřejmě byla vyrobena v keramických dílnách v Brigetiu, které bývá považováno za největší výrobní centrum a výskyt tohoto druhu keramiky je datován zhruba od poloviny 2. až 3. století po Kr, respektive do druhé poloviny 2. století. Zajímavý je výskyt tohoto druhu keramiky v objektu s germánskou keramikou datovanou do stupně A časné doby římské. Nejstarší nálezy pannonského malovaného zboží jsou známy z Poetovia a okolí až z období Flaviovců. Jedná se tedy pravděpodobně o mladší zásah. Nálezy tohoto zboží na území Čech pochází z 10 lokalit (15 kusů). Nálezy pannonské páskově malované keramiky z cca poloviny 2. století pochází např. z Prahy-Bubenče nebo Prahy-Dubče (Rypka 2012, 31-33).

Společně s pannonskou páskově malovanou keramikou byl v objektu 28/79 nalezen také fragment šedé jemné keramiky⁵ (Tab. XI:16). Tato redukčně vyráběná keramika byla vyráběna v Pannonii z jemně plaveného materiálu šedé barvy, někdy s příměsí zrněk písku. Jedná se o zlomek z výdutě pravděpodobně džbánu, který představuje běžný typ, datovaný přibližně do 2. – 3. století po Kr. Blížší určení vzhledem k malému zlomku není možné. Celkem je z území Čech registrováno 52 zlomků z 28 lokalit. Nálezy tří zlomků jemné šedé keramiky pocházejí přímo z Berouna a jsou datovány do druhé poloviny 1. – 2. století po Kr. (Rypka 2012, 41-44).

5.8. Terra sigillata

Fragment terry sigillaty, jenž byl nalezen ve výplni zahloubené chaty 102/80, byl určen na základně černobílé fotografie bez popisu materiálu (Břicháček – Charvát – Matoušek 1983, 379-380, obr.3). V literatuře byl dlouhou dobu intepretován jako fragment vyrobený v jihogalských dílnách v Banassacu. Na území Čech se mělo jednat o ojedinělý nález. J. Halama ve svém článku *Nálezy terry sigillaty v Čechách* (2007) předložil po důkladné analýze fragmentu novou interpretaci.

Jedná se o zlomek stěny mísy typu Draggendorf 37 s reliéfní výzdobou. V horní části je ohraničena vejcovcem zřejmě typu Rogers B 28 a je členěna pomocí klikatkové dělicí lišty typu Rogers A 23 metopovým stypem. Krátké šikmo položené perlovcové články jsou přerušeny vertikálními klikatkovými lištami, které jsou v místech spojů přerušeny rozetou. Uvnitř těchto metop se nachází figurální výjevy. V levém rohu je zobrazen líbající se pár Eros a Psyché (typ Oswald 373). V pravé části pod ozdobným sloupkem typu Rogers 80 se nachází postava Tritóna (typ Oswald 25). V pravé části je motiv značně setřelý, avšak malou část

---

⁵ určil L. Rypka

figurálního motivu lze pravděpodobně označit za pravou ruku bojovníka se dvěma meči (typ Oswald 196).

J. Halama tedy fragment určil jako výrobek středogalských dílen (Lezoux), Ianuaris I, datovaný do let 125 – 150 po Kr. Na území Čech se jedná o doposud jediné vyobrazení milostné scény na sigillatě (*Halama 2007, 201*).

Další zlomek terra sigillaty, jenž byl nalezen v zahloubené chatě 70/80, byl objeven při procházení materiálu. Jedná se o okrajový fragment mísovité nádoby (Tab. XXIII:9). Ačkoli bylo možné fragment určit pouze velmi rámcově, podle kvalitního materiálu lze soudit, že byl vyroben pravděpodobně ve středogalských dílnách ve 2. století po Kr. Musíme brát v úvahu skutečnost, že po markomanských válkách se středogalská sigillata na území barbarika již téměř nedostává. Na spodním okraji fragmentu je patrný relikt okrouhlého provrtu, zřejmě se jedná o doklad opravy nádoby.

V těsné blízkosti sídliště v Berouně v Havlíčkově ulici byly při výzkumu v roce 1995 nalezeny dva fragmenty terra sigillaty. Jedná se o zlomek okraje typu Draggendorf 33 (objekty A-D), pocházející z východogalských dílen v Rheinzabernu či Westerndorfu a zlomek dna pravděpodobně typu Draggendorf 18/31 středogalské produkce z okolí objektu F. Na fragmentu talíře (Drag. 18/31) se jako na jediném středogalském zboží v Čechách dochovala část kolku výrobce. Víme tedy, že pochází z dílny hrnčíře Mapilluse v Lezoux. Dále je na spodku talíře zachováno graffito X formy.

Mezi další nálezy středogalské sigillaty z okolí Berouna patří také dva zlomky z mísy typu Draggendorf 37 nalezené na sídlišti v Černíně (okr. Beroun). Celkově zde byly objeveny čtyři fragmenty, všechny z nádoby typu Draggendorf 37. Zatímco zlomek z kulturní vrstvy nelze přesně určit, podle materiálu jej lze zařadit buď do středogalského či východogalského okruhu a fragment ze zahloubené chaty byl identifikován jako výrobek hrnčíře Perpetuuse z Rheinzabernu. Zlomek okraje a stěny nádoby pocházející z výplně zásobní jámy byly určeny, stejně jako v případě Berouna – Plzeňského předměstí a Havlíčkovy ulice, jako produkt středogalských dílen v Lezoux (*Halama 2007, 200-201*).

Terra sigillata středogalského původu se na území Čech objevuje již před rokem 150 po Kr. v hadriánsko – časně antoniovském období, její výskyt je však sporadický. Intenzivnější import středogalské produkce nastává v pozdějším antoniovském období ve třetí čtvrtině 2. století po Kr. Přísun sigillatového zboží ze středogalských dílen ustává kolem roku 180, po

markomanských válkách se na našem území tyto výrobky již nevyskytují. Do roku 2007 bylo v Čechách evidováno 20 kusů terry sigillaty s původem ve středogalských dílnách, což představuje jednu třetinu z celkových nálezů sigillaty na našem území. Pocházejí ze 14 lokalit rozmístěných po celém území Čech intenzivně osídleným Germány (*Halama 2007, 213-215*). Od té doby přibývají další nálezy středogalské terry sigillaty – např. Beroun – Plzeňské předměstí (obj. 70/80) či Mikulovice na Pardubicku (*Sedláček – Halama – Jílek 2008, 161-176*).

6. Analýza dalších movitých nálezů

Kovové, kostěné, kamenné a jiné předměty představují menší část movitých nálezů pocházejících ze sídliště. Všechny analyzované předměty jsou obsaženy v katalogu, který je umístěn v závěrečné části práce. Některé vzácné, chronologicky citlivé předměty, zejména z kovu a kosti, jsou v této kapitole také popsány. Část předmětů ve své diplomové práci publikoval již P. Břicháček (1986).

6.1. Kovové předměty

6.1.1. Bronzové předměty

Ze sídliště pochází několik bronzových chronologicky citlivých předmětů, zejména spony. Umožňují tak určit přesnější dataci objektů, ve kterých byly nalezeny, nejen na základě keramických nálezů. Předměty z bronzů byly objeveny zejména v chatě 24/79 a jeden předmět v polozemnici 36/79. Pochází odtud tři spony, jedna domácí proveniencí a dvě původem z římsko-provinciálního prostředí. Dále také dva bronzové prsteny, jeden bronzový kroužek a jehlice.

Porýnské výrazně členěné spony

V objektu 24/79 byly nalezeny dvě silně profilované spony porýnské proveniencí (Tab. XIII:2,3). Jedná se o západořímské spony typu Almgren 19aII a jejich výskyt na našem území je datován do starší doby římské stupně B1 (*Droberjar 2006*, 622). E. Droberjar uvádí 15 kusů těchto spon známých z území Čech, pocházejících z 9-ti lokalit evidovaných do roku 2007 (*Droberjar 2007*, 50). Spony typu A19 patří mezi nejrozšířenější spínadla západní proveniencí nejen v Čechách, ale i na území celého barbarika. Spony typu Varianta A 19aII s lučíkem zalomeným v místě uzlíku je mladší než spony typu A 19aI s obloukovitým lučíkem. Tyto spony byly pravděpodobně vyráběny v římském Porýní, kde se také nejvýrazněji koncentrují. Analogie jsou známy z pohřebiště v Ohnišťanech a je datována do stupně B1b (*Černý 2013*, 88).

Spona s očky

Spona s očky (Tab. VIII:4) pochází stejně jako dvě porýnské silně profilované spony z objektu 24/79. Lze ji určit jako typ A 45, jehož nálezy se silně koncentrují v Čechách, ale jsou známy i z jiných evropských nalezišť. Lze je datovat do stupně B1b starší doby římské

(Černý 2013, 43-44). Analogické nálezy pochází např. z hrobů 6, 9, 13, 14 z Dobřichova-Piřhory a dalších.

Jehlice

Bronzová jehlice s kulovitou hlavicí (Tab. XV:7) (obj. 35/79) představuje typ 77 skupiny IVb (Beckmann 1966, Taf. 3:7). Paralely nalezneme v Dobřichově-Piřhoře v hrobech 27 a 128 a jsou charakteristické pro stupně B1, zejména pro období Marobudovy říše (Droberjar 1999, 85-86). Jehlice s nevýraznou provrtanou hlavicí (Tab. XV:2) (obj. 103/80), skupina I - typ 2, je charakteristická pro stupeň B2 (Beckmann 1966, 15, Taf.1:2). U těchto jednoduchých jehlic je složité odhadnout, k jakému účelu byly používány, zda jde o jehlice vlasové či jehly na šití (Salač 2008, 81).

Prsteny

Společně se sponami byly v chatě 24/79 nalezeny také dva bronzové prsteny. První z nich je zdoben dvěma liniemi vpichů po obvodu (Tab. VIII:5). Druhý prsten je vyroben z hráněného drátu (Tab. VIII:6).

Kroužek

Bronzový kroužek s trojicemi plastických nálitků (Tab. VIII:7) o průměru 37 mm („Knotenring“) pochází ze zahloubené chaty 24/79. Původně se jednalo o laténskou formu náramku, která přežívala do doby římské. Vzhledem k malému průměru byl předmět z Berouna používán spíše jako závěsek nebo jednoduchá zápona. Kruhy s nálitky byly rozšířené ve východo- i v západogermánské oblasti. Podobné, avšak ne zcela identické. Předměty se vyskytují i v sarmatských hrobech 2. a 3. století po Kr. (Varsik 2011, 119). Dva analogické nálezy jsou známé z hrobu 30 z Dobřichova-Piřhory, datované do časně fáze stupně B1. Další nálezy pochází z první poloviny 1. století po Kr. ze slovenské lokality Bratislava-Devín (Kolník 1991, 83, Abb. 5:8) nebo také z 1. století po Kr. z dolnorakouského Michelstetten (Lauermann 1996, 13, Abb. 19). U obou předmětů není vyloučen laténský původ. Vzhledem k dalším nálezům z doby laténské na sídlišti v Berouně (viz. kapitola 6.1.1.6.) nelze laténský původ vyloučit ani u tohoto předmětu.

Bronzové předměty z doby laténské

V těsné blízkosti polozemnice 80/80 byl nalezena časně laténská spona s kachní hlavičkou. Její délka je 45 mm. Jehla a zachycovač jehly se nedochovaly. Objekt 80/80 je

datován do stupně B1. Vzhledem k dlouhé časové prodlevě, je vztah mezi sponou a zahloubeným objektem nejasný. Ze zahloubené chaty 36/79 pochází bronzový závěsek ve tvaru stylizované lidské postavy. Na sídlišti byly dvě jámy interpretované jako laténské, jejichž výplň obsahovala keramický materiál typický pro toto období. Mohlo se tedy jednat o předměty využívané v době laténské, které se do blízkosti a vnitřního prostoru chat dostaly náhodou. Pravděpodobnější se však jeví hypotéza jejich sekundárního využití germánskými obyvateli sídliště.

6.1.2 Stříbrné předměty

V zahloubené chatě 24/79 byla nalezena stříbrná jehlice s profilovanou hlavicí (Tab. VIII:10). Nálezy stříbrných jehlic jsou na území velmi vzácné, zejména v sídlištním prostředí. Stříbrná jehlice zdobená zlatým perličkovým drátem byla součástí ženského bohatého hrobu z první poloviny 5. století nalezená v Měcholupech (*Svoboda 1965*, 235, tab. XXIX-XXX). Jiná jehlice s bohatě profilovanou hlavicí byla nalezena v v žárovém hrobu XXXVII/36 v Třebusicích. Na rozdíl od berounského nálezů, je vyrobena z bronzu (*Sakař 1994*, 42, fig. 19:5). Ačkoli bližší analogie nejsou známy, je jisté, že předmět patřil do kategorie luxusního zboží.

6.2 Předměty ze skla

Předměty ze skla se na lokalitách sídlištního typu vyskytují poměrně vzácně a v případě nádob ve značně fragmentárním stavu. Na sídlišti byly nalezeny tři skleněné předměty – dva korálky v objektu 103/80 a zlomek skla v zahloubené chatě 24/79⁶.

První korálek (Tab. XXV:4) zploštěle kulovitěho tvaru z průsvitného skla kobaltově modré barvy lze podle typologie M. Tempelmann-Mączyńskiej (*1985*) přiřadit k typu 18 skupiny I. Na jednom z pólů předmětu jsou patrné stopy po odříznutí či broušení, což by mohlo svědčit o výrobě technikou tažení skla.

Druhý korálek (Tab. XXV:5) plankonvexního tvaru z průsvitného skla kobaltově modré barvy je na povrchu zdoben osmi příčnými liniemi či šroubovicí. Výzdobné linie jsou tvořeny z opaktního mléčně bílého skla. Lze ho určit jako typ 194a skupiny XIX (*Tempelmann-Mączyńska 1985*). Podle příčné struktury skloviny a spirálové profilace širší pólové strany, byl pravděpodobně vyroben pomocí techniky navíjení skla.

---

⁶ určil Pavel Kacl

Tyto korálky se vyskytují se sponami typu Almgren II 38, vse sponami V. série typu Almgren 1, 8, 10, 41, 120-124, 126-130, dále se sponami s očky a se sponami VII. série 1 (*táž 1985, 47*) ke konci starší a v průběhu mladší doby římské ve stupních B2, C1 a C2. Ve střední Evropě se objevují pouze po dobu asi 200 let. Ve stupních B2-C1a intenzivně, ve stupni C1b jejich počet upadá (*táž 1985, 47, Tab. 8*).

Podle Th. E. Haevernickové se jedná o typ Kempen a jsou rozšířené od jižního Španělska po Británii a jižní Norsko, v Turecku, na Kavkazu, v Egyptě a v Palestině. Nejvýrazněji se koncentrují v okolí Ninu v Chorvatsku, kde se předpokládá jejich výroba. Objevují se od 1. století po Kr. až do doby stěhování národů. Th. E. Haevernick předpokládá, že byly používány jako součásti ozdobných hlavíc jehlic, ale je doloženo jejich použití i jako korálek (*táž 1985, 47*).

Zlomek nádoby (Tab. VIII:8) z chaty 24/79 se tvarem nejvíce podobá zlomku drobného balsamaria s kulovitým nebo plankovexním tělem.

6.3. Kostěné a parohové předměty

Zpracování kostí a parohů patřilo v době římské k rozšířeným činnostem. Byly k tomu využívány kosti a zuby různých druhů zvířat, jelení a srnčí parohovina. Při výrobě byly používány techniky broušení, řezání a vrtání (*Droberjar 2002, 134*). Na sídlišti v Berouně – Plzeňském předměstí bylo nalezeno několik předmětů vyrobených ze zvířecích kostí - dva hřebeny, dlouhá jehlice a parohové předměty se stopami po opracování.

6.3.1. Hřebeny

Hřebeny sloužily jako pomůcky k úpravě vlasů či vousů, resp. jako ozdoby do vlasů (*Droberjar 2002, 92*). Typologii kostěných hřebenů vytvořila S. Thomasová (1960) na základě nálezů z evropských nalezišť.

Spolu se skleněnými korálky byl v objektu 103/80 objeven kostěný hřeben (Tab. XXV:3). Lze ho určit jako typ A – jednostranný a jednodílný. Povrch předmětu není zdoben. Hřebeny tohoto typu se vyskytují společně se sponami typu A 40-41, A 96 a A 111-112. Objevují se již od počátku doby římské, avšak jejich největší rozšíření spadá do stupně B2 starší doby římské a patří tak k nejstarším typům kostěných hřebenů doby římské (*Thomas 1960, 56-57*).

Zlomek druhého hřebene s průvrtem (Tab. VIII:1) (objekt 24/79) bez výzdoby nelze vzhledem k jeho fragmentárnímu stavu dochování blíže typologicky a chronologicky určit. Jedná se však zřejmě také spíše o jednodušší typ hřebene.

6.3.2. Jehlice

Tři kostěné jehlice byly nalezeny v zahloubené chatě 28/79. První z nich měla několikastupňovitě vyřezávanou hlavici s kruhovým průřezem (Tab. XII:14). Lze ji přiřadit k jehlicím typu 3b, jejichž výskyt je datován do stupňů B1, respektive B1b. Analogické nálezy pocházejí z hrobu 35 v Dobřichově-Pichoře. Druhá představuje prostý typ, bez rozlišené hlavice a výzdoby (Tab. XII:13). Třetí prostá, jemně vyhlazená jehlice, se liší výraznou délkou (Tab. XII:9). Po složení všech tří zlomků je předmět 30,4 cm dlouhý. Podobný typ jehlice byl nalezen na sídlišti v Bratislavě-Trnávce (*Varsik 2011*, 124, obr. 62:3). Druhá i třetí jehlice by mohly patřit do kategorie nezdobených vlasových jehlic typu Riha 12.27, které se objevují ve všech provinciích po celou dobu římskou (*Riha 1990*, 112-113, Taf. 63-65).

6.3.3. Parohové předměty

V objektu 103/80 byl nalezen předmět z parohu, na jehož povrchu byly patrné stopy po opracování (Tab. XXV:9). V tomto objektu byla zjištěna nápadná koncentrace úlomků parohů, z nichž některé nesly stopy po opracování. Další předmět z parohu se stopami po opracování pochází z objektu 36/79 (Tab. XVII:3). Bylo zde nalezeno také několik kostěných hrotů. Z téhož objektu rovněž pochází dva skleněné korálky a kostěný hřeben (*Břicháček – Charvát – Matoušek 1983*, 381). Pravděpodobně měl tento objekt hospodářskou funkci a sloužil ke zpracování kostí a parohů.

6.4. Ostatní předměty

Níže uvedená tabulka shrnuje přítomnost zvířecích kostí (KO), uhlíků (UH), mazanice (M), kamene (K), železné strusky (ST) a přepálené keramiky (PRE KER), kterými se v této práci nebudeme podrobněji zabývat. Je zde uvedena jejich váha (v gramech) v jednotlivých objektech. Vzhledem k tomu, že jsme nedisponovali financemi na potřebné analýzy zvířecích kostí a strusky, zaměřili jsme se zejména na analýzu keramiky, případně chronologicky citlivých předmětů, jak je patrné z předchozích kapitol. V budoucnu, až bude zpracování tohoto sídliště dokončeno, by měla být provedena analýza kostí a železné strusky ze všech sídlištních objektů.

Tabulka 34: Kvantitativní zpracování nálezů z Berouna - Plzeňského předměstí

CSOJ	KO	UH	M	K	ST	PRE. KER
22/79	5900	x	403	x	x	x
24/79	12363	x	1887	5025	5787	x
28/79	9493	x	533	1115	335	x
29/79	27756	x	2420	1231	3609	x
36/79	4750	x	4394	169	1985	37
56/80	805	x	1023	x	x	x
70/80	2255	x	702	1285	238	x
79/80	111	x	776	x	x	x
80/80	301	x	x	x	x	x
93/80	790	x	x	253	165	x
102/80	4591	x	1170	x	x	x

M = mazanice

KO = zvířecí kosti

UH = uhlíky

K = kámen

ST = struska

PRE.KER = přepálená keramika

6.4.1. Kostí

Ze všech 11 zkoumaných zahloubených objektů bylo získáno celkem 69 115g zvířecích kostí. Nejvýraznější koncentrace byla zachycena v objektu 29/79 a také 24/79, jak vyplývá z výše uvedené tabulky. Zvířecí kosti tvoří běžnou součást sídlištního materiálu. Předběžně zde byly určeny kosti psa, slepice, kozy/ovce, koně, prasete, jelena, medvěda, kance, pratura, sumce a bobra⁷.

⁷ dle poznámky dr. L. Peškeho v dokumentaci

V zahloubené chatě 24/79 byly objeveny lidské pozůstatky, které byly předběžně určeny fragmenty skeletu malého dítěte. Zlomky kostí byly uloženy v podorniční vrstvě, nelze tudíž přesněji určit, zda se jedná opravdu o kostru pravěkou. Abychom získali více informací, bude nutné provést důkladnou antropologickou analýzu kosterních pozůstatků.

6.4.2. Mazanice a struska

Téměř ve všech objektech byly nalezeny fragmenty vypálené mazanice a zlomky strusky. Stejně tak jsou zvířecí kosti, mazanice a struska často uváděny jako součástí sídlištního nálezového inventáře. Celkově se v 11-ti zkoumaných chatách našlo 13308 g mazanice a 12119 g železné strusky. Na některých zlomcích mazanice se dochovaly otisky prutů.

Velké bloky intenzivně vypálené mazanice s otisky srubové konstrukce se nacházely ve dvou hlubokých jámách interpretovaných jako vápenné pece (objekty 66/80 a 69/80).

Pro vyhodnocení fragmentů mazanice a strusky jsou potřebné analýzy specialistů, které by bylo vhodné provést při zpracování celkového sídlištního materiálu.

7. Charakteristika sídlištních objektů

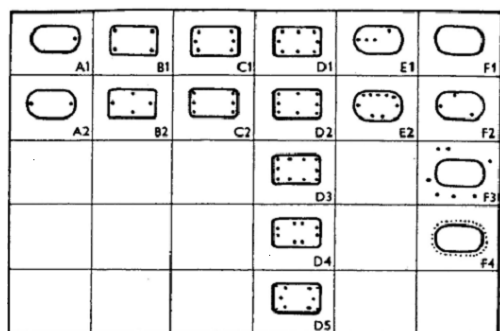
Celkově bylo na ploše 4700 m², která měla tvar nepravidelného obdélníku, zachyceno 112 objektů ze starší doby římské. Bylo zde nalezeno 11 zahluobených chat, 5 nadzemních staveb, vyhřívací jámy, další větší jámy a kúlové jamky. Předběžně lze na základě dokumentace odhadnout, že přibližně osm objektů obsahovalo materiál z jiných pravěkých a středověkých období. Jistotu však získáme po kompletním zpracování sídlištního materiálu. Jelikož zde byla skryta zemina do hloubky 70 – 100 cm, podařilo se zachytit pouze dna jednotlivých objektů. Je pravděpodobné, že značná část objektů byla zničena. Naměřené hloubky jednotlivých objektů nejsou zcela přesné, a to z důvodu nerovnoměrného skrytí plochy.

7.1. Polozemnice

Zahluobené chaty jsou nejčastější a často i jediný typ objektů, vykytující se na sídlištních starší doby římské. Souhrné hodnocení polozemnic na území Čech ještě nebylo provedeno. Využijeme tedy prací vytvořených pro území Moravy (*Droberjar 1997*) a Slovenska (*Kolník 1998*), případně lze také použít práce A. Leubeho pro území tzv. svobodné Germánie (*1992*).

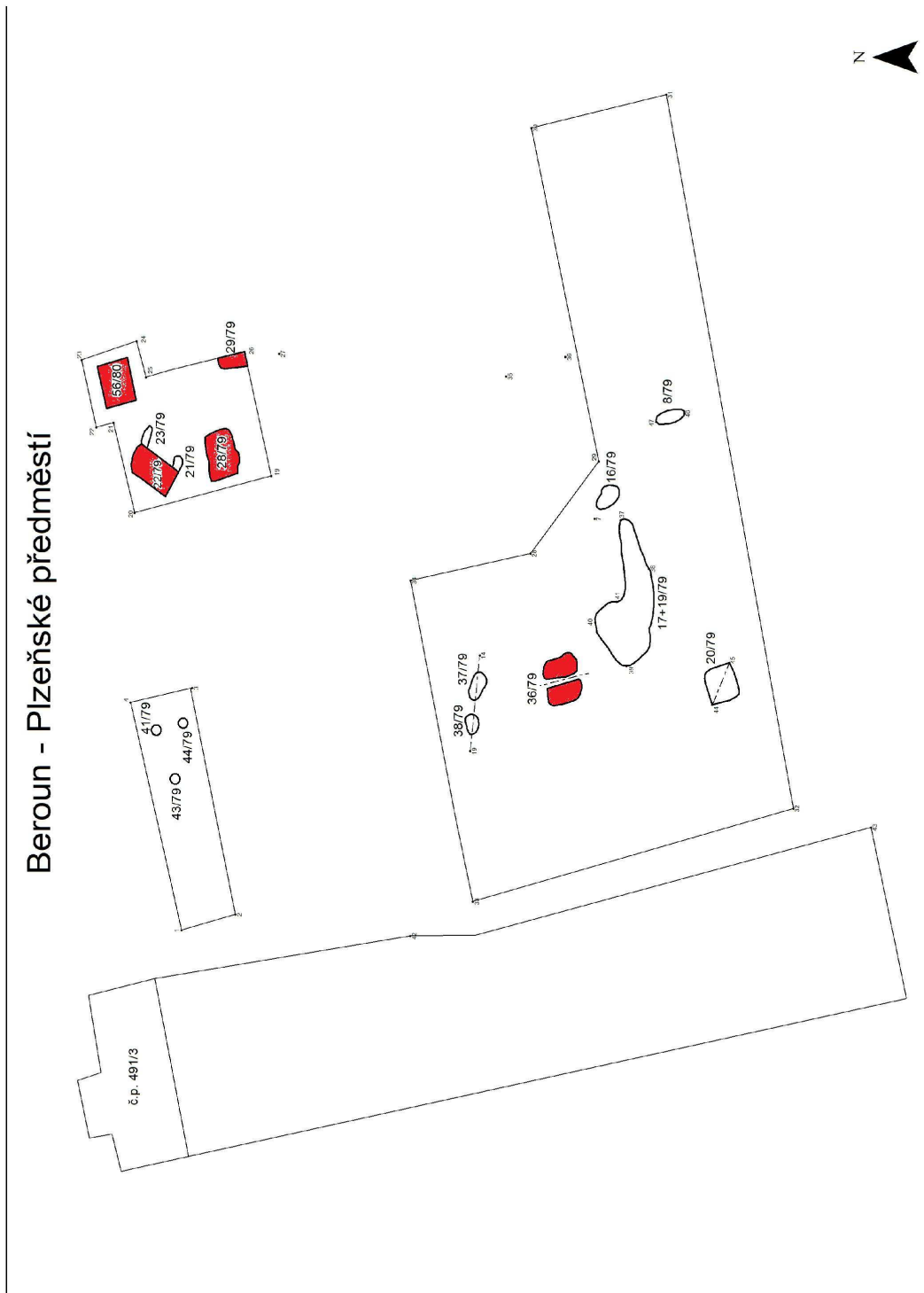
A	B	C	D	E
 1	 1	 1	 1	 1
 2	 2	 2		
 3		 3		
		 4		

Obrázek 5: Droberjar 1997, 22

Obrázek 6: Leube 1992, 141

Během výzkumu bylo na zkoumané ploše 4700 m² odkryto 11 objektů, které lze označit jako zahloubené chaty. Jedná se o polozemnice obdélného půdorysu o rozměrech 280-760 x 220-460 cm, jež jsou 10-70 cm hluboké. Všechny chaty jsou shodně orientovány delší osou ve směru SZ-JV, tj. po vrstevnici svahu (*Břicháček – Charvát – Matoušek 1983, 378-379*). Přesná poloha v plánu sídliště se podařilo zachytit u pěti polozemnic. V SV rohu zkoumané plochy bylo zachyceno seskupení čtyř polozemnic v těsné blízkosti u sebe. Pátá chata byla umístěna v jižní polovině plochy spolu s dalšími hospodářskými objekty.

Obrázek 7: Celkový plán s vyznačenými zahloubenými chatami (červenou barvou)

7.1.1. Typy zahloubených chat

Tabulka 35: Typologické určení zahloubených chat

Droberjar (1997)	Leube (1992)	Kolník (1998)	počet	CSOB
A1		II	3	24/79, 36/79, 80/80
A2		II	1	56/80, 102/80?
B1	C1	III/1	3	22/79, 70/80, 93/80
B2		III/2	1	28/79
		V	1	79/80

U čtyř chat obdélníkového půdorysu je konstrukce tvořena dvěma nosnými kůly umístěnými v kratších stěnách. Jedná se o typ *Droberjar A1, A2 (1997)* či *Kolník II (1998)*. U třech objektů se nosné kůly nachází uvnitř objektu, u jednoho vně. Objekt 102/80 má kůl uprostřed levé stěny uvnitř objektu, druhý vně. Tento typ je považován za pozůstatek laténské tradice a objevuje se na našem území především v časně době římské (*Droberjar 1997; Kolník 1998; Šedo 1985, 448*). Další badatelé uvažují o možnosti, že Germáni znalost této stavební technologie přinesli s sebou na naše území. Podle Zimmermana (*1992*) tyto stavby existovaly na dolním Labi již na počátku 1. století př. Kr. Téměř identické nálezy jsou známy z dalších lokalit, např. Kadaň – Jezerka (*Kruta 1972, 320*), Starý Vestec (*Motyková - Šneidrová 1963, 57*) či Zlív (*Zavřel 1985, obr. 1*). Na Moravě se tento typ staveb nevyskytuje. Ze Slovenska je znám např. z lokality Branč (*Kolník – Varsík – Vladár 2007, 17*).

Dalším typem jsou chaty s šestikúlovou konstrukcí obdélníkového půdorysu. Dva kůly mají umístěné ve středu kratších stěn a čtyři kůly po dvou v delších stěnách, které tak dělí stavbu zhruba na třetiny. Tyto chaty začínají na našem území převažovat od stupně B1 starší doby římské. Tento typ je označován *Droberjar B1, B2 (1997)*, *Leube C1 (1992)* či *Kolník III, III/2 (1998)* a lze k němu přiřadit čtyři polozemnice z berounského sídliště. Tento typ je rozšířen v Poddunají, v Čechách, na Moravě, na Slovensku i v oblasti naddunajské části Dolního Rakouska. Analogické nálezy jsou ve velkém počtu z území Čech, např. z Kyjic (*Šmrž 1981*), Mlékojed (*Motyková – Šneidrová 1981a*). Velký počet těchto staveb je znám také z území Moravy, např. Křepice, Blučina či Rajhrad (*Droberjar 1997a, 24*) a Slovenska, např. Branč (*Kolník – Varsík – Vladár 2007, 17*). V blízkosti zde hodnoceného sídliště byly nalezeny tyto chaty také v Berouně – Závodí (*Břicháček - Košnar 1998, 62*) či v Berouně – Havlíčkově ulici (*Jančo 2004, 471*). U čtvrté chaty byl zachycen vchodový výklenek

situovaný JZ směrem. Zřejmě se jedná o pozůstatek vchodu. Nálezy tohoto typu známe např. z Královic (*Motyková – Šneidrová 1967*, Abb. 9), Slatiny (*Motyková – Šneidrová 1963a*, Abb. 16), Křepic, Blučiny, Hrušek (*Droberjar 1997*, 27) či Branče (*Kolník – Varsík – Vladár 2007*, 17).

Chatu 79/80 s nepravidelným půdorysem lze určit jako typ Kolník V. Nelze ji přesněji chronologicky zařadit. Další chaty s nepravidelným půdorysem a nepravidelným rozmístěním kúlů pochází např. z lokalit jako Pobedim (*Kolník 1964*) či Štúrovo (*Kolník 1962*, Abb. 123).

Objekt 29/79 nebyl prozkoumán celý, ale pouze jeho část. Nelze jej tedy typologicky ani chronologicky určit.

Roh chaty 22/79 narušila jáma (objekt 23/79), která je předběžně datována také do starší doby římské. U tohoto objektu byla dále zjištěna superpozice s jámou z doby halštatské v místě delší jižní stěny chaty.

Nápadným jevem bylo seskupení jamek 3-5 cm hlubokých kolem hlavní sloupové jámy u objektů 36/79 a 93/80.

Absence otopných zařízení – pecí je charakteristická pro většinu germánských zahloubených obydlí na území Čech i Moravy. Nejinak je tomu i v případě většiny chat z Berouna – Plzeňského předměstí. Na lokalitě Mlékojedy byla v polozemnicích 75, 94 a 102 nalezena na podlaze kra z mazanice umístěná uprostřed, v SV rohu či ve V části objektu. Také zde byla objevena rozvalená pec neznámé konstrukce, umístěná zhruba uprostřed plochy (*Salač 2008*, 45). V Trubíně na Berounsku byla na dně zahloubené chaty odkryta vypálená plocha kruhového tvaru v severovýchodní části objektu (*Benková 1997*). V obci Slatinky na Olomoucku byla nalezena v zahloubeném objektu kamenná pec, je to ovšem prozatím ojedinělý nález (*Šmíd 2006*). Stavby také mohly být vytápěny pomocí zařízení, které zanechalo pouze nepatrné či žádné archeologické doklady. K vyhřívání obytného prostoru mohly být používány keramické nádoby s rozžhaveným uhlím, které byly překryty tzv. „vykuřovadlem“ (*Feuerstülpfen*) či nahřívaná hliněná závaží (*Cosack 1994*, 320-321). Okrajový fragment nádoby tohoto typu byl nalezen ve výplni zahloubené chaty 28/79 (Tab XII:5). K vyhřívání vnitřního prostoru mohly sloužit také jednoduchá ohniště, žádné doklady po propálení uvnitř polozemnic však nebyly zachyceny. Také je nutné brát v úvahu, že ohniště a pece se mohly nacházet mimo vlastní plochu chat (*Salač 2008*, 47; *Kolník 1998*).

Otázkou stále zůstává, zda zahloubené chaty měly obytnou funkci či představovaly hospodářské jednotky, náležící k větším zahloubeným stavbám.

7.1.2. Stavby výrobního charakteru

Na sídlišti byly u dvou objektů zachyceny stopy po výrobní činnosti. Uvnitř objektu 36/79 byly zjištěny dva na sebe kolmé žlábký se třemi intenzivně propálenými místy v jejich těsné blízkosti. Podobné nálezy pochází z lokality Kadaň – Jezerka. Tamnější zahloubená chata 14 má, stejně jako v případě objektu 36/79, z Berouna – Plzeňského předměstí, dva kůly umístěné v kratších stranách a uprostřed objektu byly zachyceny také dva na sebe kolmé žlábký – pravděpodobně vyhřívací kanálky. Podloží mezi nimi bylo intenzivně vypáleno do červena. Navíc je tento objekt lemován 15-20 cm širokým obvodovým žlábkem, který je dokladem užití srubové konstrukce. V objektu 18 z Kadaně Jezerky byly odkryty dva podobné žlábký a zřícená pec (Kruta 1972, 320-321). Ve východní polovině chaty 36/78 byla nalezena výrazná kumulace rozptýlených kamenů. Tyto nálezy podporují hypotézu o souvislosti s konstrukcí větší pece či výhně, sloužící pravděpodobně při dalším zpracování železa. Nezvyklé je poměrně velké množství keramického materiálu, který z této chaty pochází. Byly zde nalezeny i mušle a bronzové předměty. Výplň objektu tedy zcela neodpovídá představě o hospodářském objektu, který slouží ke zpracování železa. Jedním z možných vysvětlení by mohlo být, že se jedná o zahloubenou část nadzemní stavby, která mohla mít funkci jak obytnou, tak výrobní. To se však již pohybujeme v rovině spekulací.

U zahloubené chaty 29/79 byla uvnitř odkryta vyhřívací jáma se silně (až 15 cm) propálenými stěnami. Na jih od jámy byla zachycena nístěj železářské pece, jejíž bezprostřední okolí bylo intenzivně propálené. Západním směrem od pece byl objeven přípravný prostor, který se skládal z 10-ti cm silné kulturní vrstvy. Byl vyložený silně propálenými říčnicemi valouny bez dokladů opracování. Dno objektu neslo stopy po silném propálení. Výplň objektu tvořila struska, mazanice, ale i keramický materiál, zvířecí kosti a mušle. Objekt nebyl prozkoumán celý, ale pouze jeho část. Podle nálezu nístěje pece a strusky, lze soudit, že v této zahloubené stavbě bylo zpracovááno železo.

V Čechách jsou v současné době známy již desítky výrobních objektů se stovkami pecí se zahloubenou nístějí. Pece tzv. Tuklatského typu a další pomocná zařízení včetně vyhřívacích jam byly umístěny uvnitř, pod střechou, zpravidla při stěnách zahloubeného vnitřního prostoru (Pleiner 1984, 25-26). Pochází např. z lokalit Kadaň – Jezerka (Kruta 1972), Kyjice

(Smrž 1981), Lovosice (Pleiner - Salač 1987), Ořech (Motyková – Pleiner 1987; Bursák 2008), Říčany (Kuna – Waldhauser – Zavřel 1989).

7.1.3. Datace objektů

Tabulka 36: Chronologické určení zahloubených chat

CSOB	Typ polozemnice	DAT KER	DAT chronologicky citlivé předměty
22/79	B1	B1	
24/79	A1	B1	spony 19aII (B1), A 45 (B1b), knotenring (1. st. po Kr.)
28/79	B2	A-B1	římsko-provinciální ker. (1. – pol. 3. st. po Kr.)
29/79	?	A-B1	
36/79	A1	A	
56/80	A2	A	
70/80	B1	B1/B2	TS (2. st. po Kr.)
79/80	V	?	
80/80	A1	B1	
93/80	B1	A	
102/80	A2?	A	TS (125-150 po Kr.)

Z výše uvedené tabulky je patrné, že většina objektů byla obývána na počátku (stupeň A) a v průběhu starší doby římské. Převažuje materiál zejména ze stupně B1, materiál stupeň B2 je spíše sporadický. Ve většině případů se datace keramiky podle jejích kvalitativních vlastností a dalších chronologicky citlivých předmětů shoduje s orientačním určením jednotlivých typů objektů. Výjimkou jsou objekty 28/79 a 102/80. V prvním případě se jedná o chatu typu B2 (Droberjar 1997), jež na sídlištích převažuje od stupně B1 starší doby římské, s keramickým materiálem datovaným zejména do časně a starší doby římské (stupeň A a B1). Byla zde nalezena panonnská páskově malovaná keramika, která byla vyráběna od 1. století po Kr. Ačkoli nejstarší nálezy pannonské páskově malované keramiky jsou známy z Poetovia a okolí z období Flaviovců, největší přísun tohoto zboží do barbarika je datován až do 2. poloviny 2. – 3. století po Kr. Vzhledem k tomu, že objekt je datován do období A-B1, jedná se velmi časnou římsko-provinciální keramiku na našem území či možný mladší zásah do objektu. V dalším objektu 102/80, jež je datován do časně doby římské, byl objeven fragment Terry

sigillaty vyrobený v letech 125-150 po Kr. Vzhledem k nálezovým okolnostem byl zde uložen pravděpodobně ještě později. Pravděpodobně jedná o mladší zásahy do výplně objektu.

7.2. Nadzemní stavby

Po nadzemních stavbách, jejichž podlahy nebyly zahloubeny do podloží, zůstávají zpravidla pouze kúlové jamky. Jako obytné domy sloužily stavby obdélníkového tvaru s vnitřním členěním na jedno -, dvoj – nebo troj – lodní stavby. Byly využívány nejen jako prostory k obývání, ale plnily také výrobní a hospodářskou funkci např. k ustájení dobytka, skladování potravin atd. Nadzemní stavby jsou charakteristické zejména pro germánské prostředí na S a SZ od našeho prostředí (*Leube 1998*).

Na lokalitě Beroun – Plzeňské předměstí bylo zachyceno celkem pět kumulací větších a menších kúlových jamek, které lze interpretovat jako pozůstatky nadzemních staveb s kúlovou konstrukcí. Jsou to objekty 51/80, 41-49/79, 60/80, 68-69/79, 104/80 a objekt bez čísla (v dokumentaci není uvedeno číslo objektu). Na problematiku nadzemních kúlových staveb je však nutné nahlížet kriticky. Ne všechny kúlové jámy mohly být při výzkumu zachyceny a v dokumentaci se vyskytují nepřesnosti. U kreseb objektů chybí měřítko či neodpovídají situaci, u některých objektů neznáme hloubku kúlových jam či jejich orientaci.

Objekt 60/80 byl zachycen při západním okraji zkoumané plochy v úzkém pruhu širokém 3 m a dlouhém 20 m. Nebyl prozkoumán celý, zbytek objektu je nedostupný pod pozemkem bývalých jeslí. Objekt se jeví jako kumulace kúlových jam.

V těsné blízkosti objektů 68-69/79 s obdélníkovým půdorysem o rozměrech 775 x 325 cm byly odkryty dvě jámy.

U dalšího objektu bez čísla o rozměrech 875 x 320 cm, byly zjištěné kúlové jámy až 65 cm hluboké.

Objekt 51/80 lze také interpretovat jako nadzemní stavbu, která byla 930 cm dlouhá, 150 cm široká a zahloubená až 100 cm. Součástí objektu jsou také pozůstatky po žlabu (450x75 cm). Nevelká kosa propálené hlíny o rozměrech cca 50x50 cm, pravděpodobně představovala původně vodorovný povrch a je možná zbytkem hliněného výmazu podlahy objektu. Lze ji s opatrností nazývat „podlahou“.

Jamky menších rozměrů zachycené uvnitř půdorysů staveb jsou zřejmě pozůstatky po vnitřním zařízení domů.

Pozůstatky oválného kúlového objektu 104/80 mají rozměry: osa S-J 11,5 m a Z-V ?. Kúlový objekt se nacházel na jinak volném prostranství ohraničeného zahloubenými chatami, pecemi a dalšími jámami.

Objekt 41-47/79 je tvořen devíti kúlovými jamkami o rozměrech 140-45 x 130-30 cm, které jsou uspořádány do tvaru obdélníku o rozměrech cca 9x5 m. Ačkoli devítikúlové uspořádání by mohlo odpovídat špýcharu, plocha 45 m² tomuto předpokladu neodpovídá. Vzhledem k tomu, že uvnitř půdorysu stavby nebylo nalezeno žádné otopné zařízení, lze objekt interpretovat jako hospodářskou stavbu sloužící např. jako skladiště nebo část nějakého většího objektu, z něhož se nám podařilo zachytit pouze část.

Nadzemní stavby s kúlovou konstrukcí jsou známy ze sídlištních lokalit Nový Bydžov-Chudonice (*Rybová 1964*), Zalužany u Písku (*Rybová 1961*), Jenišův Újezd (*Ernée 1992, 1997*) a Tuchlovice (*Bursák 2008*). Otázkou zůstává, zda Germáni žijící na našem území, stavěli nadzemní objekty pouze ojediněle a obytnou funkci plnily zahloubené stavby, nebo se pozůstatky po nadzemních stavbách dochovávají pouze výjimečně. Hlavním důvodem bude patrně obtížnost rekonstrukce těchto staveb na polykulturních sídlištních a také skutečnost, že velká část sídlišť nebyla řádně publikována. V současné době, kdy jsou sídliště doby římské postupně zpracovávána, jsou objevovány další doklady nadzemních staveb s kúlovou konstrukcí v Čechách. Svědčí o tom také nález ze sídliště v Berouně – Plzeňském předměstí. V Berouně – Závodí, kde se nachází sídliště z mladší doby římské, byl nalezen také objekt interpretovatelný jako nadzemní stavba. Vzhledem k důvodům uvedeným na počátku práce, jsme se nadzemními stavbami zabývaly pouze okrajově. V celkovém plánu sídliště nebylo možné uvést jejich přesnou polohu z důvodu absence jejich geodetického zaměření. Pro další zjištění bude nutné provést důkladnou analýzu materiálu z těchto objektů.

7.3. Volně stojící pece a jiné výrobní objekty

7.3.1. Vyhřívací jámy

Na sídlištních doby římské se pece a vyhřívací jámy objevují velmi často. Většinou bývají skupiny pecí součástí zahloubených objektů, ale v některých případech se vyskytují i osamoceně. Také hutnická struska představuje běžnou součást sídlištního inventáře.

Výrobní objekty zachycené na sídlišti v Berouně – Plzeňském předměstí představovaly zejména železářské pece, resp. pouze zahloubené nístěje několika typů. Někdy se vyskytujícím typem představuje jáma kotlovitého či válcovitého tvaru o průměru cca 50 cm,

jejíž výplň tvoří struska a uhlíky. Další typy nístějí, které byly na zkoumané ploše zachyceny, jsou pozůstatky po složitějších konstrukcích (*Břicháček – Charvát – Matoušek 1983, 380*).

Objekt 53/80 kuželovitého půdorysu a zúžený uprostřed o rozměrech (300 x 110, 66 x ???) cm byl zahlouben 70 cm do podloží. Uprostřed objektu byla odkryta kumulace kamenů a fragmentů rudy, který známe pouze z dokumentace, fyzicky však nebyl dohledán.

Objekt 55/80 oválného půdorysu (250 x 160 cm, hl. 34 cm) měl ve středu kumulaci kamenů hruškovitého tvaru a po jejich obvodu byly zachyceny intenzivní stopy po propálení.

Dalším vypalovacím zařízením je objekt 72/80 s oválným ústím o rozměrech 110 x 76 cm a hloubkou 20 cm. Výplň tvořily drobnější nálezy strusky a mazanice. Také zde byla zachycena bílá vápnitá vrstva a pod ní černé podloží s uhlíky. Stěny objektu byly do červena propálené.

Ve svrchní vrstvě objektu 76/80 kotlovitého tvaru (200 x 80 cm, hl. 44 cm) byly nalezeny velké kusy pórovité strusky. Ve spodní vrstvě byly nalezeny fragmenty těžké tmavé strusky a dílenské strusky se železem. Výplň obsahovala kromě již zmíněné strusky a mazanice, také keramiku a zvířecí kosti. Podloží tvořila vrstva černého popela.

Jako vyhřívací jámu lze pravděpodobně určit objekt 20/79. Má obdélníkový půdorys o rozměrech 180 x 142 cm a je 39 cm hluboký. Dno i stěny jámy byly intenzivně propálené do červené barvy. Výplň obsahovala sypkou šedou hlínu promíšenou s mazanicí a kameny a pod ní se nacházela černá popelovitá vrstva s uhlíky. Podloží tvořila vrstva žlutého jílu s oblázky. Materiál, který byl v jámě nalezen, se skládal z keramiky, mazanice a výše zmíněných oblázků.

7.3.2. Pece na pálení vápna

Jáma oválného objektu 66/80 o rozměrech 230 x 200 cm s hloubkou 190 cm obsahovala vápenitou vrstvu, pod kterou se nacházela vrstva popela. Dále zde byly nalezeny kusy mazanice z výmazu a dva symetrické otisky zuhelnatělého dřeva okrouhlého a hrotitého tvaru. Od úrovně vápnité vrstvy – tzv. “podlahy“, byly stěny a dno objektu intenzivně do červena vypáleny. V jiných částech objektu nesly stěny též stopy po propálení a byly černé barvy. Ve stěně i v bezprostředním okolí objektu byly objeveny další jámy.

Součástí nadzemní stavby s kůlovou konstrukcí je objekt 69/80 - jáma s oválným ústím (140 x 86 cm, hl. 180 cm). Výplň objektu byla tvořena bílou vápnitou vrstvou, místy nesla

stopy pro propálení a skládala se z vrstev uhlíků, popela, vápna a velkých bloků intenzivně vypálené mazanice s otisky srubové konstrukce a prutů. Výplň obou jam tvořil keramický materiál, zvířecí kosti a zlomky mazanice.

Obě tyto jámy lze pravděpodobně interpretovat jako pece sloužící k výrobě vápna. Stratigrafie obou jam obsahuje vrstvu popela a nad ní byly zachyceny bíložluté vápenité vrstvy. Podobné vrstvy byly zachyceny u vápenné pece z doby římské v Mikulovicích (*Kašpárek 2009, 29-31*), v Obříství (*Zápotocký 1962, 634, obr. 204*) nebo v Brozánkách (*Sklenář 1965, 94, obr. 47*). Další nálezy vápenných pecí ze starší doby římské pocházejí z lokalit Praha – Bubeneč (*Bureš 1989*), Vyškov (*Berkovec – Kos 2002, 245*) či Slepoticce (*Beková 2006*).

Objekty lze pravděpodobně označit za typ jámových pecí, bez roštu, s klenbou, kterou tvořil vypálený jíl. Zlomky mazanice s otisky srubové konstrukce a prutů by mohly představovat obmazávku košatiny, která tvořila nosný skelet klenby pece (*Kašpárek 2009, 30*). Přesný závěr, zda se opravdu jedná o vápenné pece a odpověď na další otázky, týkající se této problematiky, by nám přinesl chemický rozbor výplně objektů.

Dalším objektem, který by mohl představovat pec na výrobu vápna, je jáma v objektu 103/80. Jáma byla umístěna v hloubce 30 cm pod druhým „schodem“, který byl překryt bílou vrstvou, snad „maltou“. Vzorek této hmoty se však nepodařilo odebrat, jelikož sníh a déšť hmotu rozmácel a rozplavil.

7.4. Jámy a kúlové jámy vyskytující se volně na zkoumané ploše

Sídlištní jáma lze dělit do dvou kategorií na základě jejich využití. První z nich představují zásobní jámy, které slouží k uskladnění zemědělských plodin a odkládání potravin např. jako sýpky či sušárny. Druhá kategorie je zastoupena tzv. hliníky, ze kterých byl těžen hliněný materiál ke stavebním a výrobním účelům. Hlína exploatovaná z těchto jam byla používána k povrchové úpravě podlahy, k výmazu stěn z proutí, nebo jako hlína k výrobě keramiky. Zásobní jámy i hliníky byly po zániku své funkce sekundárně využívány jako místa pro odstranění odpadu. Jámy nebyly primárně hloubeny za účelem skladování odpadu (*Kolník 1962, 391-392*).

Na sídlišti se dále vykytují další jámy s oválným ústím nebo s půdorysem nepravidelného tvaru. Většinou se jedná o mělké objekty (max. hl. 54 cm), vzniklé pravděpodobně z důvodu velké skrývky.

Jáma 64/80 s nepravidelně oválným ústím (130 x 120 cm) je 130 cm hluboká. Další informace o výplni objektu či materiálu, který se v ní nacházel, nemáme k dispozici.

Ojediné kúlové jamky se vyskytovaly na zkoumané ploše mezi dalšími objekty. Nebyl u nich zjištěn žádný vzájemný vztah, ani vztah k ostatním objektům.

7.5. Problém studně

Na zkoumané ploše nebyla objevena žádná studna. Umístění sídlišť v blízkosti vodního toku ale neznamena, že na sídlištích nebyly objekty tohoto typu potřeba (*Kolník – Varsík – Vladár 2007, 24*). Absenci studně na sídlišti v Berouně – Plzeňském předměstí lze vysvětlit skutečností, že sídliště nebylo prozkoumané celé, ale byla zachycena pouze jeho část.

8. Význam sídliště v Berouně – Plzeňském předměstí pro problematiku osídlení Berounska v době římské

Sídliště v Berouně-Plzeňském předměstí je součástí souvislého osídlení v době římské na území od západního okraje Prahy až ke Stradonicím. Lokality doby římské jsou situovány na nejnižších terasách řeky Berounky a tvoří tak souvislý osídlený pás. Osídlení na území Berounska plynule navazuje na předchozí dobu laténskou a je situováno ve stejných oblastech jako je Loděnická kotlina, údolí Litavky mezi Zdicemi a Berounem, Hořovická kotlina, okolí Stradonic, údolí Svinařského potoka a jižní část Českého krasu (*Břicháček 1986*, 36, 55, obr. 3, 4).

Rozsáhlé sídliště v Berouně-Plzeňském předměstí, situované na levém břehu řeky Litavky, představovalo významnou lokalitu starší doby římské (stupně A-B2). Po jeho zániku se osídlení přesunulo na levý břeh řeky Berounky, do polohy Závodí, kde plynule pokračovalo až do počátku 3. století.

O významu Berounska v době římské svědčí nálezy nejen sídlištního, ale také pohřebního charakteru. Důkazem toho je žárový pohřeb v bronzovém vědru se zbraněmi v nedalekých Zdicích (*Lüssner 1878-1881*), či bohatý hrob bojovníka situovaný mezi dvěma zahloubenými chatami v poloze Závodí (*Břicháček – Košnar 1998*). O bohatství dané oblasti v době římské svědčí také depot přibližně 1870 římských mincí ze sklonku doby římské, jež byl před, anebo v roce 1924 nalezen u nového hřbitova (*Pochinotov 1955*, 175, č. 691).

8.1. Obchod

Sídliště bylo situováno při důležitém brodu na trase z centra české kotliny směrem k západu. Je pravděpodobné, že kontrolu nad brodem zajišťovala ostrožna na Tetíně, jež byla umístěna mezi tokem Berounky a Tetínského potoka. Ostrožna byla opevněna již v pravěku a povrchové sběry provedené na tomto území doložily germánské osídlení (*Břicháček 1986*, 202-203). Pro význam sídliště jako centra obchodu svědčí také předměty římsko-provinciálního původu, které zde byly objeveny. Nálezy terra sigillata, římsko-provinciální keramiky, porýnských spon či skleněných předmětů ukazují na kontakty s různými částmi římského světa – se střední Galíí, Porýním či Panonií. Je nutno také podotknout, že tyto

předměty římské proveniencce se na barbarských sídlištích na našem území vyskytují poměrně běžně (Ničová 2011, 42-43).

8.2. Železářství

Na území Berouna a v jeho blízkém okolí se hojně vyskytují povrchové výchozy železných rud. Kvalitní ložiska železné rudy se vyskytovala v Berouně nad nádražím, Hýskově, Zdejčině a Stradonicích. Germánští obyvatelé tyto zdroje plně využívali téměř na každém sídlišti v dané oblasti. Z doby římské jsou známy doklady o výrobě železa či jeho dalším zpracování⁸. Na sídlišti v poloze Plzeňské předměstí o hutnění železa svědčí dvě polozemnice s otopným zařízením sloužícím ke zpracování železa, vyhřívací jámy a hojné nálezy železné strusky. Doklady o hutnění železa jsou známy i z blízkého okolí sídliště v Berouně – Havlíčkově ulici či v poloze Závodí (Břicháček – Košnar 1998, 73-74).

---

⁸ přehled P. Břicháček 1986

9. Závěr

Výzkum provedený v letech 1979-1981 na katastru města Beroun v poloze Plzeňské předměstí pod vedením P. Břicháčka, P. Charváta a V. Matouška odkryl sídliště ze starší doby římské. Na ploše nepravidelného obdélníku o rozloze přibližně 4700 m² mezi Plzeňskou třídou a Tyršovou ulicí bylo zachyceno polykulturní sídliště s celkovým počtem 116 sídlištních objektů. Z toho lze přibližně 98 předběžně datovat do starší doby římské, zatímco zbylé jsou řazeny do neolitu (kultura lineární a vypíchaná), eneolitu (kultura jordanovská), pozdního halštatu, doby laténské a střední doby hradištní. Zkoumaná plocha nebyla zasažena středověkou ani novověkou zástavbou. Při výzkumu zde byla odtěžena zemina do hloubky 70-100 m. Z toho důvodu se podařilo zachytit pouze dna zkoumaných objektů. Z dalších výzkumů, které byly provedeny v těsné blízkosti zkoumané plochy, je patrné, že se jedná pouze o část sídliště.

Před zahájením výzkumu, v roce 1978, byla 100 m západním směrem od zkoumané plochy odkryta Z část sídliště. Byly zde nalezeny dvě zaloubené chaty, z toho uvnitř jedné z nich bylo situováno otopné zařízení, a dvě jámy z počátku a průběhu starší doby římské (*Břicháček 1986, 90-96*).

O necelé dvě desítky let později, v roce 1995, byla prozkoumána nejvýchodnější část sídliště zkoumaného v letech 1979-1981. Byla zde odkryta zahloubená chata s šestikúlovou konstrukcí, výrobní objekt se železářskou pecí typu Loděnice, jáma a kúlová jamka (*Jančo 2000d, 107*).

Je tedy patrné, že pomocí tří výše zmíněných archeologických výzkumů se podařilo na území města Berouna odkrýt rozsáhlé germánské sídliště starší doby římské. Z důvodu současné mětské zástavby není zatím další archeologický výzkum možný.

Při výzkumu v letech 1979-1981 se podařilo odkrýt jedenáct zahloubených chat, pět nadzemních objektů, dvě pece na pálení vápna, vyhřívací železářské jámy a další jámy a jamky různých velikostí.

Cílem práce je analýza movitých nálezů, zejména se zabývá keramickým materiálem a chronologicky citlivými předměty, pocházejícími z jedenácti zahloubených chat. Mezi chronologicky nejstarší objekty patří chaty 36/79, 56/80, 93/80 a 102/80, jež jsou datovány do stupně A časné doby římské. V jejich výplni se objevují zlomky plaňanských pohárů, jež jsou charakteristické právě pro toto období. Z výzdobných motivů se v objektech velmi často

vyskytují jemné ryté lité linie v kombinaci s prostými vpichy oválného různého uspořádání. Mezi další typické prvky patří radélková výzdoba s motivy oválného tvaru, jemné ryté linie tvořící motiv písmene X či rytí trojúhelníky vyplněné vpichy kruhového tvaru. Polozemnice 28/80 a 29/80 vykazují prvky stupně A i B1. Dobu, po kterou byly užívány, lze určit přibližně na přelom časné a starší doby římské. Nejvýraznější tvary představují zlomky pohárů a terin. Objekt 28/79 byl poměrně bohatý na nálezy radélkové výzdoby. Do staršího stupně starší doby římské B1 spadají chaty 22/79, 24/79 a 80/80. V těchto objektech se objevují zejména fragmenty terin a zlomky s výzdobou ozubeného kolečka. Jako nejmladší se jeví objekt 70/70, jež obsahoval prvky typické pro stupně B1 i B2. V nepočtetném keramickém souboru byla výrazněji zastoupena plastická výzdoba.

Výplň objektů neobsahovala, vyjma několika intruzí z mladších období, keramické tvary či výzdobné prvky typické pro mladší období než stupeň B2. Závěrem lze konstatovat skutečnost, že plocha sídliště byla obydlena téměř rovnoměrně ve stupních A i B1, a nadále byly zahloubené chaty využívány i ve stupni B2. V mladší době římské zde již nejsou zaznamenány žádné další doklady jejich využití.

Co se týče typologie zahloubených chat, byly zde zastoupeny typy *Droberjar A1, A2* se dvěma kůly v kratších stěnách objektu, dále typy *Droberjar B1, B2* s šestikůlovou konstrukcí a také typu *Kolník V* s nepravidelným půdorysem a nepravidelným rozmístěním kůlů. Oba typy A i B se objevují v časné i starší době římské. Zajímavým zjištěním je kumulace čtyř zahloubených chat v SV rohu sídliště. Byly zde odkryty objekty 22/79, 28/79, 56/80 a část objektu 29/79.

Podrobnější fragmentarizační analýzu bylo možné provést pouze u objektu 36/79. Nálezy větších zlomků koncentrujících se u dna svědčí o tom, že objekt byl postupně zaplňován z východní poloviny. Zda byl objekt sekundárně využíván jako odpadní jáma či byl zaplněn splachy, není jisté.

Většina zahloubených chat plnila obytnou funkci, zatímco objekty 36/79 a 29/79 funkci hospodářskou. Usuzujeme tak na základě nálezů otopných zařízení – pecí a vyhřívacích jam uvnitř objektů - a také množství železářské strusky. Zahloubená chata 36/79 byla situována v JZ části sídliště mezi „vyhřívačkami“ a dalšími jámami.

Vzhledem ke skutečnosti, že se nám podařilo vytvořit pouze částečný celkový plán sídliště, neznáme přesnou polohu více než poloviny sídlištních objektů. Z toho důvodu nelze

studovat vzájemné vztahy mezi jednotlivými objekty, např. mezi zahloubenými objekty a nadzemními stavbami.

Sídliště v Berouně předměstí patří svou rozlohou a bohatým souborem archeologických nálezů mezi významná sídliště starší doby římské. Vzhledem k současné městské zástavbě nejsou v současné době další výzkumy na této lokalitě možné. Avšak důkladné zpracování veškerého archeologického materiálu, které toto sídliště poskytlo, nadále rozšíří naše poznání o sídlištní problematice doby římské na našem území.

Použitá literatura

Bartík, J. – Turčan, V. 1990: Germánska chata v Báhoni. Zbor. SNM 84, Hist. 30, 1990, 73-83.

Beckmann, B. 1966: Studien über die Metallnadeln der römischen Kaiserzeit im freien Germaniem, Saalburg Jahrbuch XXIII, 5-100.

Beneš, Z. 2009: Dobroměřice u Loun a Březno u Chomutova – dvě sídliště doby římské v severozápadních Čechách, rkp. bakalářské diplomové práce na ÚPRAV FF UK, Praha.

Beneš, Z. 2010: Dobroměřice u Loun a Březno u Chomutova – dvě sídliště doby římské v severozápadních Čechách. In: Beljak, J. – Březinová, G. – Varsik, V. (eds.): Archeológia barbarov 2009, 67-111, Nitra.

Beneš, J. - Jiřík, J. - Kypta, J. 2006: Sídlištní a hrobové nálezy ze starší doby římské z Prahy-Křeslic (poloha Ke Štítu). In: Droberjar, E. - Lutovský, M. (eds.): Archeologie barbarů 2005, 287-311, Praha.

Beková, M. 2006: Sídliště z počátku doby římské ve Slepoticích, okr. Pardubice. In: Droberjar, E. – Lutovský, M. (eds.): Archeologie barbarů 2005, Ústav archeologické památkové péče středních Čech, Praha, 361-364.

Benková, I. 1997: Chata ze starší doby římské v Trubíněm okr. Beroun. Archeologie ve středních Čechách 1, 303-308.

Berkovec, T. – Kos, P. 2002: Vyškov (okr. Vyškov), PV 43, 245.

Břicháček, P. 1986: Římské osídlení mezi Berounkou a Vltavou. (Nepublikovaná diplomová práce). Praha.

Břicháček, P. 1981: A rich grave of the Roman period at the site of Beroun-Závodí. In: Archaeological News in the Czech Socialist Republic. Prague/Brno, 127-128.

Břicháček, P. – Charvát, P. – Matoušek, V. 1983: Zpráva o záchranném výzkumu v Berouně 1979–1980. Archeologické rozhledy 35, 377–386.

Břicháček, P. – Košnar, L. 1998: Sídliště doby římské v Berouně – Závodí, Praehistorica 23, 61–93.

Bursák, D. 2008: Nové doklady osídlení na území Prahy ve starší době římské, rkp. bakalářské diplomové práce na ÚPRAV FF UK, Praha.

- Bureš, M. 1989: Pec na pálení vápna laténsko-římského horizontu v Bubenči, Archaeologica Pragensia 10, 63-76.*
- Cosack, E. 1994: Vorgeschichtliche Feuerstülpfen. Arch. Korrbbl. 24, 319-323.*
- Černý, M. 2011: Pohřebiště ze starší doby římské v Ohnišťanech. In: E. Droberjar (ed.), Archeologie barbarů 2010.*
- Černý, M. 2013: Germánské spony starší doby římské v Čechách (Diplomová práce). Praha.*
- Demek, J. – Mackovčín, P. (ed.) 2006: Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny. Brno.*
- Dobiáš, J. 1964: Dějiny československého území před vystoupením Slovanů, Praha.*
- Droberjar 1997: Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren, FAP 21, Pragae.*
- Droberjar, E. 1999: Dobřichov-Pičhora. Ein Brandgräberfelder der älteren römischen Kaiserzeit in Böhmen, FAP 23, Pragae.*
- Droberjar, E. 2002: Encyklopedie římské a germánské archeologie. Praha.*
- Droberjar, E. 2006a: Plaňanská skupina großromstedtské kultury. K chronologii germánských nálezů a lokalit v Čechách na sklonku doby laténské a v počátcích doby římské. In: Droberjar, E. – Lutovský, M. (eds.) Archeologie barbarů, 11-90. Praha.*
- Droberjar 2006b: Hornolabští Svěbové-Markomani. K problematice dalšího vývoje großromstedtské kultury ve stupni Eggers B1 ("Zeitgruppe 3") v Čechách (dobřichovická skupina), Archeologie ve středních Čechách 10/2, 599-712. Droberjar – M. Lutovský (eds.), Archeologie barbarů 2005. Praha, 11-90.*
- Droberjar, E. 2007: „Veteres illic Sueborum praedae et nostris e provinciis lixae ac negotiatores reperti...“ (Tacitus, Ann.II, 62,3). K interpretaci římských importů u českých Svěbů v době Marobudově. In: Archeologie barbarů 2006. Archeologické výzkumy v jižních Čechách – Supplementum 3. České Budějovice, 43 – 93.*
- Droberjar, E. 2008b: Aktuální stav výzkumu labsko-germánských sídlišť doby římské a doby stěhování národů v Čechách. In: Barbarská sídliště, 11-21.*
- Dubský, B. 1937: Jihozápadní Čechy v době římské. I.-IV. stol. po Kr., Strakonice.*

Elschek, K. 1995: Die germanische Besiedlung von Bratislava-Dúbravka während der älteren römischen Kaiserzeit. In: J. Tejral/K. Pieta/J. Rajtár (Hrsg.): Kelten, Germanen, Römer vom Ausklang der Laténe-Zivilisation bis zum 2. Jahrhundert im Mitteldonauebiet. Brno – Nitra 1995, 39-52.

Ernée, M. 1992: Osídlení na Lomském potoce v severozápadních Čechách v prvních pěti stoletích našeho letopočtu, rkp. diplomové práce na ÚPRAV FF UK, Praha.

Ernée, M. 1997: Bemerkungen zu germanischen Siedlungsstrukturen in Nordwestböhmen am Beispiel der Mikroregion des Lomský-Baches, Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern/West- und Südböhmen, 6. Treffen 12. bis 15. Juni 1996 in Hluboká nad Vltavou, 39-47.

Ernée, M. 1999: Sídlištní objekty ze starší doby římské u Břežánek, okr. Teplice. In: Čech, P. (ed.): Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 1993 – 1997, Most, 93 – 101.

Halama, J. 2006: Polozapomenuté nálezy doby římské z Letů u Dobřichovic, okr. Praha-západ. In: Droberjar, E. - Lutovský, M. (eds.): Archeologie barbarů 2005, 337-359, Praha.

Halama, J. 2007: Nálezy terry sigillaty v Čechách. In: Archeologie barbarů 2006.

Sborník příspěvků z II. protohistorické konference, České Budějovice 21. – 24. 11. 2006. 199-244.

Chytrá, H. 2005: Přesleny jako součást výbavy hrobů doby římské v Čechách, Na Moravě a na jihozápadním Slovensku, rkp. bakalářské diplomové práce na ÚAM FF MU, Brno.

Jančo, M. 2000d: Germánská dielňa z Berouna, Havlíčkovej ulice. In: Čech, P. – Dobeš, M. (eds.): Sborník Miroslavu Buchvaldkovi, 107-110. Most.

Jančo, M. 2004: Germánska osada staršej doby rímskej z Berouna, Havlíčkovej ulice. Archeologie ve středních Čechách 8, 464-494.

Ježek, M. 1994: Archeologický výzkum v Berouně v roce 1993. Archeologické rozhledy 46, 244-252.

Jíra, J. A. 1910: Osada rázu provinciálně-římského v Podbabě a Bubenči, Časopis Společnosti přátel starožitností českých (příloha Obzoru praehistorického) 18 (I), 1910–11, 21–28, 41–48, 49–53.

Kašpárek, F. 2009: Osídlení z doby římské na tzv. Mikulovické planině, okr. Pardubice a Chrudim (na příkladu vybraných lokalit). [Magisterská diplomová práce]. Brno, Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy MU.

Kolník, T. 1961: Pohrebisko v Bešeňove, SIA IX, 219-300.

Kolník, T. 1962: Nové sídliskové nálezy z doby rímskej na Slovensku, Archeologické rozhledy XIV, 344-368, 371-380, 385-397.

Kolník, T. 1964: Zu neuen römisch-barbarischen Funden in der Slowakei und ihrer Chronologie. *Tuscia Historica Slovaca* II, 7-51.

Kolník, T. 1991: Zu den ersten Römern und Germanen an der mittleren Donau im Zusammenhang mit den geplanten römischen Angriffen gegen Marbod 6 n. Chr. In: Die römischen Okkupation nördlich der Alpen zur Zeit des Augustus (Kolloquium Bergkamen 1989), Münster, 71-84).

Kolník, T. 1998: Haus und Hof im quadischen Limesvorland. In: Leube, A. (ed.): Haus und Hof im östlichen Germanien. *Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie* Band 50, Schriften zur Archäologie der germanischen und slawischen Frühgeschichte 2. Bonn, 144 – 159.

Kolník, T. - Varsik, V. - Vladár, J. 2007: Branč. Germánska osada z 2. až 4. storočia, Nitra.

Komoróczy, B. 1999: Zpráva o výzkumu fortifikace římského krátkodobého tábora a objektů sídliště z doby římské na lokalitě Mušov - Na pískách v letech 1995-1996, Přehled výzkumů 39/1995-1996, 165-196.

Koutecký, D. – Venclová, N. 1979: K problematice osídlení v severozápadních Čechách v letech 1993 – 1997, Most, 179-186.

Kruta, V. 1972: Železářská osada ze starší doby římské Kadaň-Jezerka, o. Chomutov, AR XXIV-1972, 317-327, 367-368.

Kuna, M. – Waldhauser, J. – Zavřel, J. 1989: Říčany 1986. Záchranný archeologický výzkum sídliště doby laténské a železářského areálu starší doby římské, Studie a zprávy Okresního muzea Praha-východ. Supplementum 1, Brandýs n. L.-Stará Boleslav.

Lauermann, E. 1995: Archäologische Forschungen Michelstetten. Asparn a. d. Zaya.

Leube, A. 1992: Studien zu Wirtschaft und Siedlung bei den germanischen Stämmen im nördlichen Mitteleuropa während des 1. – 5./6. Jh. u. Z. EAZ 1, str. 130 – 146.

Leube, A. 1998: Haus und Hof im östlichen Germanien. Tagung Berlin 4. bis 8. oktober 1994. Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 50. Bohn.

Lüssner, M. 1878: Zprávy o starobylych památkách ve správním okresu hořovickém. IN: Památky archeologické a místopisné 1878, str. 511 – 522.

Motyková, K. 1980: Starší doba římská v Čechách ve světle nových archeologických pramenů. Autoreferat disertace k získání vědecké hodnosti doktora historických věd. Praha.

Motyková, K. 1981a: Osídlení ze starší doby římské u Dolních Břežan. Příspěvek k problematice výzkumů germanských sídlišť a jejich interpretace. Archeologické rozhledy 33, 504–533, 598.

Motyková, K. 1981c: Osídlení ze starší doby římské u Dolních Břežan. Příspěvek k problematice výzkumů germanských sídlišť a jejich interpretace. Archeologické rozhledy 33, 504-598.

Motyková-Šneidrová, K. 1958: Další poznatky k problematice pozdně laténských a časně římských osad v Čechách na základě nálezů ze Starého Vestce. Památky archeologické 48, 159-184.

Motyková – Šneidrová, K. 1960: Drobná hliněná plastika z doby římského císařství z Čech. In: Sborník prací k počtě 60. narozenin akademika Jana Filipa. Acta universitatis carolinae 1959, Philosophica et Historica 5, Praha, 233 – 239.

Motyková-Šneidrová, K. 1962: Osada pod hradištěm u Stradonic, Památky archeologické 53, 137-154.

Motyková-Šneidrová, K. 1963: Die Anfänge der römischen Kaiserzeit in Bohmen. Fontes Archaeologici Pragenses 6. Pragae.

Motyková-Šneidrová, K. 1965b: Zur Chronologie der ältesten römischen Kaiserzeit in Böhmen, Jahrbuch für Vor- und Frühgeschichte 5, 103-174.

Motyková-Šneidrová, K. 1967: Weiterentwicklung und Ausklang der alteren römischen Kaiserzeit in Bohmen. Fontes Archaeologici Pragenses 11. Pragae.

Motyková-Šneidrová, K. 1970: Nově objevené sídliště ze starší doby římské u Tuchlovic. Památky archeologické 61, 236-260.

Motyková-Šneidrová, K. 1981a: The early Roman settlement at Mlékojedy. In: Hrala, J. (ed.): Nouvelles archéologiques dans la République socialiste Tchèque, Prague – Brno, 120-121.

Motyková-Šneidrová, K. 1981c: Das Brandgräberfeld der römischen Kaiserzeit von Stehelčevce, PA LXXII, 340-415. Motyková, K. – Pleiner, R. 1987: Die römerzeitliche Siedlung mit Eisenhütten in Ořech bei Prag, PA LXXVIII, 371-448.

Musil, J. – Jílek, J. 2012: Osada z podznní doby římské a počátku stěhování národů z Chrudimi. Východočeský sborník historický 21, 3-76.

Ničová, M. 2011: Římské importy ve východních Čechách, rkp. bakalářské diplomové práce na FF UHK, Hradec Králové.

Píč, J. L. 1893: Archeologický výzkum ve středních Čechách 1893. Památky archeologické 16, 329–360.

Píč, J. L. 1897: Kulturní jáma v cukrovaru Plaňanském. Památky archeologické 17, 190–192.

Píč, J. L. 1897a: Archeologický výzkum ve středních Čechách 1895–96. Památky archeologické 17, 367–410.

Pleiner, R. 1954: Tuchlovice I - nové sídliště z doby římské na Kladensku v Čechách, AR VI-1954, 765-767, 776-783.

Pleiner, R. 1958: Základy slovanského železářského hutnictví v českých zemích, Praha.

Pleiner, R. 1959: Osada s železárnami z mladší doby římské v Tuchlovicích, PA L, 158-196.

Pleiner, R. 1964: Die Eisenverhüttung in der „Germania Magna“ zur römischen Kaiserzeit. Bericht der Römisch – Germanischen Kommission 45, 11-86.

Pleiner, R. 1984: Dějiny hutnictví železa v Československu. (1. díl). Od nejstarších dob průmyslové revoluce. Praha.

Pleinerová, I. 2007: Březno und germanische Siedlungen der jüngeren Volkerwanderungszeit in Böhmen. Praha.

Pochinotov, E. 1955: Nálezy antických mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: E. Nohejlová-Prátová (ed.): Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha, 85-308.

Polišenský, T. 2006: Nové sídliště z časně římské v Praze-Křeslicích. Předběžná zpráva o výzkumu. In: Droberjar, E. - Lutovský, M. (eds.): Archeologie barbarů 2005, 273-286, Praha.

Preidel, H. 1926: Germanen in Böhmen im Spiegel der Bodenfunde. Ein Beitrag zur Frühgeschichte des Landes, Anstalt für Sudetendeutsche Heimatforschung, Vorgeschichtliche Abteilung, Heft 3, Reichenberg.

Preidel, H. 1930: Die germanischen Kulturen in Böhmen und ihre Träger, I.-II., Kassel/Wilhelmshöhe.

Reszczyńska, A. 2010: Nadłabskie osady z wczesnego okresu rzymskiego w północno-zachodnich Czechach w kontekście badania zespołu ceramicznego z osady w Trmicach-Ústí nad Labem. Dissertation am Institut für Archäologie der Universität Rzeszów.

Riha, E. 1990: Der römische Schmuck aus Augst und Kaiseraugst. Forschungen in Augst 10. Augst.

Rybová, A. 1956: Horizont plaňanského typu v sídlištních nálezech v Čechách, AR VIII, 206-208, 213, 217-236.

Rybová, A. 1961: Předběžné výsledky z výzkumu římského sídliště v Zalužanech u Písku, PA LII, 397-404.

Rybová, A. 1964: Pozdně laténské a časně římské sídliště v Novém Bydžově - Chudonicích (Výzkum 1960-1961), Práce musea v Hradci Králové, série B: vědy společenské, VII., 3-142.

Rybová, A. 1967-1969: Hospodářský charakter osad z doby laténské a časně římské ve východních Čechách. Acta musei reginaehradecensis, S.B. VII, 3-142.

- Rybová, A. 1972:* Padesát let bádání o době římské v Čechách. In: Vývoj archeologie v Čechách a na Moravě 1919–1968. Archeologické studijní materiály 10/1. Praha, 159–167, 232–233.
- Rypka, L. 2012:* Římsko-provinciální keramika doby římské a období stěhování národů v Čechách, rkp. bakalářské diplomové práce na ÚPRAV FF UK, Praha.
- Sakař, V. 1994:* Čechy a podunajské provincie Římské říše, Sborník Národního muzea, řada A-Historie 45, 1991, 1-66.
- Sakař, V. 1998:* Holubice, okr. Praha-západ. Výzkumy v Čechách 1996–97, 51.
- Salač 2008:* Starší doba římská. In: Salač, V. (ed.), 17-126.
- Salač, V. – Neruda, R. – Kubálek, T. 2006:* Sídliště z doby laténské a římské v Březně u Chomutova. Kvantitativní vlastnosti keramických souborů, Praha.
- Sedláček, R. – Halama, J. – Jílek, J. 2008:* Nové germánské sídliště s nálezem terra sigillata v Mikulovicích, okr. Pardubice. In: Barbarská sídliště, 161-176.
- Sedláček, R. – Kašpárek, F. – Jílek, J. 2010:* Sídlištní nálezy z doby římské z Mikulovic, okr. Pardubice. (stav k roku 2008). In: Beljak, J. – Březinová, G. – Varsík, V. (eds.): Archeológia barbarov 2009. Archaeologica Slovaca Monographiae. Communicationes. Tomus X. Nitra 2010, 371-418.
- Šedo, O. 1985:* Chata z doby římské v Holubicích. Arch. Rozhledy 37, 1985, 446-448.
- Šimek, E. 1930, 1935, 1949, 1953:* Velká Germanie Klaudia Ptolemaia, Praha – Brno.
- Sklenář, K. 1965:* Pec na pálení vápna ze starší doby římské v Brozánkách, AR XVII, 93-96.
- Šmíd, M. 2006:* Slatinky. In: M. Čižmář - K. Geislerová (Eds.): Výzkumy - Ausgrabungen 1999-2004. Brno 2006, 271, 272.
- Smrž, Z. 1981:* Early Roman-period settlement site at Kyjice, NW Bohemia. In: Hrala, J. (ed.), 120-121.
- Smrž, Z. 1994:* Early Roman-period settlement site at Kyjice, NW Bohemia. In: Hrala, J. (ed.): Nouvelles archéologiques dans la République socialiste Tchèque, Prague – Brno, 120-121.

Stocký, A. 1909: Praehistorický výzkum okolí Nového Bydžova r. 1907. Památky archeologické 23, 1908–1909, 165–168.

Stolz, D. 2005: Černínské archeologické střípky. Svědectví podzemního archivu o životě našich předků. Hořovice.

Stolz, D. – Matoušek, V. 2006: Berounsko a Hořovicko v pravěku a raném středověku. Hořovice.

Svoboda, B. 1948: Čechy a římské Imperium, Praha.

Svoboda, B. 1965: Čechy v době stěhování národů, Praha.

Šedo, O. 1985a: Chata z doby římské v Holubicích, okr. Vyškov. Archeologické rozhledy 37, 446-449.

Šulová, L. 2006: Osídlení z časné doby římské na katastru Horoměřic, okr. Praha-západ. In: Droberjar, E. - Lutovský, M. (eds.): Archeologie barbarů 2005, 319-336, Praha.

Varsik, V. 1999: Ländliche Besiedlung im Hinterland des Kastells Gerulata. Siedlung der autochthonen Bevölkerung in Rusovce. In: Roman Frontier Studies XVII/1997. Zaláu, 629-642.

Vlček, V. a kol. 1984: Vodní toky a nádrže. Praha.

Tempelmann – Mączyńska, M. 1985: Perlen im mitteleuropäischen Barbaricum. Romisch-Germanische Forschungen 43. Main.

Thomas, S. 1960: Studien zu den germanischen Kämmen der römischen Kaiserzeit. Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege 8, 54-215).

Varsik, V. 2011: Germánske osídlenie na východnom predpolí Bratislavy. Nitra.

Venclová, N. 1982: Železářská výroba z časně laténského a římského období v Loděnici a ve Svatém Janu pod Skalou. Archeologické rozhledy 34, 3-23.

Zápotocký, M. 1962: Pec na pálení vápna na starořímské sídlišti u Obříství, AR XIV, 630-635.

Zavřel, P. 1985: Pokračování výzkumu sídliště z doby římské ve Zlivi (okr. České Budějovice). Arch. výzkumy v jižních Čechách 2, 19-42.

Zavřel, P. 1989: Výzkum sídliště z doby římské ve Zlivi (okr. České Budějovice) v roce 1986. Arch. výzkumy v jižních Čechách 6.

Zavřel, P. 1990: Výzkum sídliště z doby římské ve Zlivi (okr. České Budějovice) v letech 1987-1988. Arch. výzkumy v jižních Čechách 7, 51-73.

Zavřel, P. 2006: Současný stav poznání plaňanského horizontu v jižních Čechách. In: Droberjar, E. – Lutovský, M. (eds.): Archeologie barbarů 2005, Ústav archeologické památkové péče středních Čech. Praha, 237-256.

Zimmermann, W. H. 1992: Die Siedlungen des 1. bis 6. Jahrhunderts nach Christus von Flögeln-Eekhöltjen, Niedersachsen: Die Bauformen und ihre Funktionen. Probleme der Küstenforschung im südlichen Nordseegebiet 19.

Seznam zkratek

A = Almgren

AV ČR = Akademie věd České republiky

b. = barva

č. = číslo

d. = délka

ed. = editor

lit. = literatura

obj. = objekt

obr. = obrázek

okr. = okres

střed. otvor = středový otvor

š. = šířka

v. = výška

rkp. = rukopis

Tab. = tabulka

TS = terra sigillata

Drag. = Draggendorf

Seznam obrázků

Obrázek 1: Mapa archeologických výzkumů v Berouně.....	12
Obrázek 2: Lokalizace sledovaného území na mapě ČR	15
Obrázek 3: Pravěké objekty zviditelněné přízemním mrazem (foto V. Matoušek)	18
Obrázek 4: Celkový plán výzkumu	39
Obrázek 5: Droberjar 1997, 22	93
Obrázek 6: Leube 1992, 141.....	94
Obrázek 7: Celkový plán s vyznačenými zahloubenými chatami (červenou barvou)	95

Seznam tabulek

Tabulka 1: Keramické třídy	40
Tabulka 2: Velikostní kategorie	41
Tabulka 3: Úpravy povrchu	41
Tabulka 4: Tvar dna.....	41
Tabulka 5: Tvar okraje - přímé (PR)	41
Tabulka 6: Tvar okraje - vyhnuté (VY).....	42
Tabulka 7: Tvar okraje - zatažené (ZA)	42
Tabulka 8: Vybrané kvantitativní vlastnosti keramických souborů	42
Tabulka 9: Vybrané kvantitativní vlastnosti keramických souborů	43
Tabulka 10: Fragmentarizace - jednotlivé objekty	44
Tabulka 11: Fragmentarizace - objekt 36/79	45
Tabulka 12: Fragmentarizace - objekt 36/79	45
Tabulka 13: Četnost zastoupení okrajů	46
Tabulka 14: Četnost zastoupení den	47
Tabulka 15: Četnost zastoupení výzdoby	48
Tabulka 16: Keramické tvary obj. 22/79	52

Tabulka 17: Výzdobné prvky obj. 22/79	52
Tabulka 18: Keramické tvary obj. 24/79	56
Tabulka 19: Výzdobné prvky obj. 24/79	57
Tabulka 20: Keramické tvary obj. 28/79	61
Tabulka 21: Výzdobné prvky obj. 28/79	62
Tabulka 22: Keramické tvary a výzdobné prvky obj. 29/79	64
Tabulka 23: Keramické tvary obj. 36/79	68
Tabulka 24: Výzdobné prvky obj. 36/79	69
Tabulka 25: Keramické tvary obj. 56/80	71
Tabulka 26: Výzdobné prvky obj. 56/80	71
Tabulka 27: Keramické tvary a výzdobné prvky obj. 70/80	72
Tabulka 28: Keramické tvary obj. 80/80	73
Tabulka 29: Keramické tvary a výzdobné prvky obj. 93/80	74
Tabulka 30: Keramické tvary obj. 102/80	77
Tabulka 31: Výzdobné prvky obj. 102/80	78
Tabulka 32: Zastoupení keramických tříd v objektech	80
Tabulka 33: Zastoupení úprav povrchu v objektech	81
Tabulka 34: Kvantitativní zpracování nálezů z Berouna - Plzeňského předměstí	91
Tabulka 35: Typologické určení zahloubených chat	96
Tabulka 36: Chronologické určení zahloubených chat	99

Seznam příloh

- Tabulka I: Zahloubená chata 22/79
- Tabulka II: Zahloubená chata 24/79
- Tabulka III: Zahloubená chata 24/79
- Tabulka IV: Zahloubená chata 24/79
- Tabulka V: Zahloubená chata 24/79
- Tabulka VI: Zahloubená chata 24/79
- Tabulka VII: Zahloubená chata 24/79
- Tabulka VIII: Zahloubená chata 24/79
- Tabulka IX: Zahloubená chata 28/79
- Tabulka X: Zahloubená chata 28/79
- Tabulka XI: Zahloubená chata 28/79
- Tabulka XII: Zahloubená chata 28/79
- Tabulka XIII: Zahloubená chata 29/79
- Tabulka XIV: Zahloubená chata 36/79
- Tabulka XV: Zahloubená chata 36/79
- Tabulka XVI: Zahloubená chata 36/79
- Tabulka XVII: Zahloubená chata 36/79
- Tabulka XVIII: Zahloubená chata 36/79
- Tabulka XIX: Zahloubené chaty 56/80 a 80/80
- Tabulka XX: Zahloubená chata 70/80
- Tabulka XXI: Zahloubená chata 93/80
- Tabulka XXII: Zahloubená chata 102/80
- Tabulka XXIII: Zahloubená chata 102/80
- Tabulka XXIV: Zahloubená chata 102/80

Tabulka XXV: Objekty 17+19/79, 35/79 a 103/80

Tabulka XXVI: Plánek zachycených objektů

Tabulka XXVII: Zahloubená chata 22/79

Tabulka XXVIII: Zahloubená chata 24/79

Tabulka XXIX: Zahloubená chata 28/79

Tabulka XXX: Zahloubená chata 29/79

Tabulka XXXI: Zahloubená chata 36/79

Tabulka XXXII: Zahloubená chata 56/80

Tabulka XXXIII: Zahloubená chata 70/80

Tabulka XXXIV: Zahloubená chata 79/80

Tabulka XXXV: Zahloubená chata 80/80

Tabulka XXXVI: Zahloubená chata 93/80

Tabulka XXXVII: Zahloubená chata 102/80

Tabulka LXXIV: Objekt 28/79

Tabulka LXXV: Objekt 28/79

Tabulka LXXVI: Objekt 103/80

Tabulka LXXVII: Objekt 24/79

Tabulka LXXVIII: Objekt 103/80

Tabulka LXXIX: Objekt 24/79

Tabulka LXXX: Objekt 102/80

Tabulka LXXXI: Objekt 70/80

Tabulka LXXXII: Objekt 28/79

Tabulka LXXXIII: Objekt 36/79

Tabulka LXXXIV: Objekt 24/79

Tabulka LXXXV: Objekt 24/79

Tabulka LXXXVI: Objekt 28/79

Tabulka LXXXVII: Objekt 35/79

Tabulka LXXXVIII: Objekt 28/79

Tabulka LXXXIX: Objekt 24/79

Tabulka XC: Objekt 24/79

Tabulka XCI: Objekt 24/79

Tabulka XCII: Objekt 24/79

Tabulka XCIII: Objekt 24/79

Tabulka XCIV: Objekt 24/79

Tabulka XCV: Objekt 24/79

Tabulka XCVI: Objekt 24/79

Tabulka XCVII: Objekt 24/79

Katalog drobných nálezů

(kovových, kostěných a parohových předmětů, včetně keramiky římsko-provinciálního původu)

Objekt 17+19/79 – Jáma

1. Přeslen dvojkónický souměrný s válcovitým středem, Ø 32 mm, v. 34 mm, Ø střed. otvoru 7 mm, výzdoba: dvě linie kolků kruhového tvaru (Tab. XXV:6).

Objekt 24/79 – Chata, fáze B1

1. Sklo, zlomek nádoby, dno S poloviny obj., bezbarvé či bezbarvé namodralé sklo, tl. 11 mm, tl. hrdla 1,5 mm, koroze na vnější straně (tmavě hnědá skrvna) (Tab. VIII:8).

2. Hřeben kostěný, fragment, dochovaly se dva zuby, průvrt o Ø 3 mm (Tab. VIII:1)

3. Jehlice stříbrná, d. 150mm, š. 2 mm, průřez kruhového tvaru, s profilovanou hlavicí, průřez hlavice kosočtverného tvaru (Tab. VIII:10).

4. Prsten bronzový, Ø 23 mm, š. 7 mm, výzdoba: dvě linie vpichů v prostřední části běžící po obvodu (Tab. VIII:5).

5. Prsten bronzový, Ø 23 mm, š. 3 mm, z hráněného drátu (Tab. VIII:6).

6. Kroužek bronzový, Ø 37 mm, š. 3 mm, s trojicemi plastických nálitků (Tab. VIII:7).

7. Spona, bronzová, A 45, d. 64 cm, výzdoba: rýhy a vrypy v horní části lučíku, vybíjený perlovec uprostřed pětídílného uzlíku a směrem k vinutí, motiv šikmých lomených rýh na dolní části lučíku a lůžku jehly (Tab. VIII:4).

8. Spona, bronzová, A 19aII, d. 62 cm, horní tětíva a křídélka nad vinutím, trojdílný uzlík, výzdoba: vrypy na lučíku. šikmé lomené rýhy na vnější straně lůžka jehly (Tab. VIII:2).

9. Spona, bronzová, A 19aII, d. 62 cm, horní tětíva a křídélka nad vinutím, trojdílný uzlík, výzdoba: vrypy na lučíku (Tab. VIII:3).

10. Přeslen prstencovitý, Ø 30 mm, v. 13 mm, Ø střed. otvoru 6 mm (Tab. V:11).

Objekt 28/79 – Chata, fáze A-B1

1. Jehlice kostěná, d. 210 mm, š. 5 mm, průřez kruhového tvaru, několikastupňovitě vyřezávaná hlavice (Tab. XII:14).

2. Jehlice kostěná, d. 156 mm, š. 5 mm, průřez kruhového tvaru, průřez hlavice oválného tvaru, prostá, bez výzdoby, v horní části stopy po opracování (Tab. XII:13).

3. Jehlice kostěná, tři fragmenty: 1. d. 195 mm, š. 5 mm; 2. d. 76 mm, š. 5 mm; 3. d. 33 mm, š. 4 mm, průřez kruhového až oválného tvaru, jednpduchá, prostá, bez výzdoby (Tab. XII:9).

4. Keramika, panonnská páskově malovaná, dno – mírně odsazené, 50x65 mm, max. š. 7 mm, hmota: jemně plavená, homogenní, tvrdý výpal, b. žlutohnědá, výrazné stopy po výtačení (Tab. XI:12).
5. Keramika, panonnská páskově malovaná, tělo, 57x47 mm, max. š. 8 mm, hmota: jemně plavená, homogenní, tvrdý výpal, b. žlutohnědá, výrazné stopy po výtačení, malba: oranžovohnědý pás (Tab. XI:13).
6. Keramika, panonnská páskově malovaná, tělo – vnitřní zlomek, povrch nezachován, 34x30 mm, max. š. 4 mm, hmota: jemně plavená, homogenní, tvrdý výpal, b. žlutohnědá, výrazné stopy po výtačení (Tab. XI:14).
7. Keramika, panonnská páskově malovaná, tělo – vnitřní zlomek, povrch nezachován, 31x28 mm, max. š. 4 mm, hmota: jemně plavená, homogenní, tvrdý výpal, b. žlutohnědá, výrazné stopy po výtačení (Tab. XI:15).
8. Keramika, panonnská páskově malovaná, tělo – výdut, 65x30 mm, max. š. 8 mm, jemně plavená s příměsí hrubších zrněk písku, tvrdý výpal, b. šedá, stopy po vytáčení (Tab. XI:16).

Objekt 29/79 – Chata, fáze A-B1

1. Přeslen dvojkónický, Ø 29 mm, v. 30 mm, Ø střed. otvoru 6 mm (Tab. XIII:9).
2. Přeslen prstencovitý, Ø 22 mm, v. 14,5 mm, Ø střed. otvoru 4 mm (Tab. XIII:13).

Objekt 35/79 - Jáma

1. Jehlice bronzová s kulovitou hlavicí, typ IVb , d. 122 mm, š.2 mm, průřez kruhového tvaru, průřez hlavice oválného tvaru (Tab. XXV:7).
2. Kroužek bronzový, drátěný, Ø 23 mm, š. 1,5 mm (Tab. XXV:8).

Objekt 36/79 – Chata, fáze A

1. Předmět z parohu se stopami po oprávnění, d. 87 mm, max. š. 27 mm, min. š. 14 mm (Tab. XVII:3).

Objekt 70/80 – Chata, fáze B1/B2

1. Terra sigillata, okraj, Drag. 37, ker. hmota: jemně plavená, homogenní, b. růžovohnědá, max. š. 31 mm, tl. 5,5 cm, Ø ústí cca 20 – 22 cm, povrch: dobře zachován, b. tmavě červená, matný lesk (Tab. XX:6)
2. Přeslen dvojkónický nesouměrný s ostrým lomem, dochována polovina předmětu, Ø 36 mm, v. 22 mm, Ø střed. otvoru 8 mm (Tab. XX:5).

Objekt 102/80 – Chata, fáze A

1. Terra sigillata, tělo, Drag. 37, ker. hmota: jemně plavená, homogenní, tvrdě pálená, b. oražovohnědá, v. 59 mm, š. 82 mm, tl. 8 mm, povrch: vnitřní strana - dobře zachován, vnější strana - lehce setřelý, Lit.: *Halama 2007*, 201.

Objekt 103/80 - Jáma

1. Sklo, korálek, h. 55 cm, zploštělý kulovitý, průsvitné kobaltově modré sklo, Ø 4 mm, Ø otvoru 0,7 mm, v. 3,1 mm (Tab. XXV:4).
2. Sklo, korálek, Z část J sektor, plankonvexní, opaktní mléčně bílé sklo, Ø 21,8 mm, d. 3,2 mm, v. 8,6 mm, zdobený (8 linií, opaktní mléčně bílé sklo) (Tab. XXV:5).
3. Hřeben kostěný, jednostranný, jednodílný, d. 54 mm, max. tl. 7 mm, chybí: 5 zubů, část levého okraje, Ø 32 mm, v. 33 mm, Ø střed. otvoru 7 mm, zdobený (Tab. XXV:3)
4. Jehlice bronzová, prostá, zahnutá, max. šířka 3 mm, min. š. 1 mm, Ø otvoru 1,5 mm (Tab. XXV:2).
5. Předmět z parohu se stopami po opracování, d. 157 mm, max. š. 18 mm, min. š. 11 mm, hlavice se stopami po opracování (Tab. XXV:9).